

T.C.

**DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**GECEKONDULU KADINLARIN KENT HAKKI ALGISININ
İNCELENMESİ**

ŞİMAL KARABULUT

İzmir

2024

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GECEKONDULU KADINLARIN KENT HAKKI ALGISININ
İNCELENMESİ

ŞİMAL KARABULUT

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. NALAN TUNCER

JÜRİ ÜYESİ
Prof. Dr. Abbas TÜRNÜKLÜ

JÜRİ ÜYESİ
Doç. Dr. Şeyda YILDIRIM

JÜRİ ÜYESİ
Doç. Dr. NALAN TUNCER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Gecekondulu Kadınların Kent Hakkı Algısının İncelenmesi” adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

02/12/2024

Şimal KARABULUT

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 23/12/2024

Tez Başlığı:

Gecekondu Kadınların Kent Hakkı Algısının İncelenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam **62** sayfalık kısmına ilişkin, **22/12/2024** tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (**Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı**) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin **benzerlik oranı % 4** dir.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz Programı

Kullanım Kılavuzunu okudum ☒

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15) x

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30) ☐

- ☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
☐ Kaynakça hariç,
☐ Alıntılar dâhil,
☐ Altı (8) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

- ☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
☐ Kaynakça dâhil,
☐ Alıntılar dâhil.

EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. x

EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. ☐

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Şimal Karabulut

Öğrenci No :

Anabilim Dalı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı

Programı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans

Statüsü : Yüksek Lisans x Doktora ☐

ÖĞRENCİ

DANIŞMAN

Şimal Karabulut
23. 12. 2024

Doç. Dr. Nalan Tuncer
23. 12. 2024

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (☐) işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine başvurunuz.

2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu" formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

TEŞEKKÜR

Danışmanım Doç. Dr. Nalan Tuncer' e tez boyunca yaptığı katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimimiz boyunca yapmış olduğu katkılardan dolayı Doç. Dr. Hadiye Küçükkaragöz' e teşekkür ederim.

Tezin analiz sürecinde bilgi birikimini ve zamanını paylaşan, desteğini esirgemeyip sunduğu katkılardan dolayı Prof. Dr. Abbas Tüknüklü' ye teşekkür ederim.

Tezin araştırma kısmında görüşmeyi kabul eden tüm gönüllü kadın katılımcılara katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Her konuda sabırla destekçim olan çok değerli annem Kıymet Karabulut ve babam İbrahim Karabulut' a sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Amaç ve Önem	2
1.3. Problem Cümlesi/ Alt Problem Cümleleri.....	3
1.4. Sınırlılıklar	4
1.5. Varsayımlar.....	4
1.6. Tanımlar.....	4
BÖLÜM II İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Toplumsal Cinsiyet ve Kentler	7
2.2. Cinsiyet ve Mekân	8
2.3. Kentsel Planlama ve Toplumsal Cinsiyet	9
2.4. Kentsel ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	10
2.5. Kentsel Dönüşümün Cinsiyet İlişkileri Üzerindeki Etkisi.....	12
2.6. Hareketlilik Desenleri ve Güvenlik Endişeleri	13
2.7. Kamu Hizmetlerine Erişim	15
2.8. İstihdam Fırsatları ve Ekonomik Güçlenme	16
2.9. Kentselleşmenin Cinsiyet İlişkileri Üzerindeki Etkisi.....	16
2.10. Aile Yaşamında Kadınların Rollerinin Kente Katılım ve Kentsel Hareketliğe Etkisi	18
2.11. Toplumsal Cinsiyet Normlarının Yeniden Üretilmesi.....	18
2.12. Toplumsal Katılım ve Karar Alma Süreçleri.	20

2.13. Kentsel Mekanların Tasarımı ve Erişilebilirlik	21
2.14. Çevresel Etkiler ve Sürdürülebilirlik	21
2.15. Cinsiyete Duyarlı Kentsel Planlama ve Politika.....	22
2.16. Kadınların Güçlendirilmesi ve Kentsel Kalkınma.....	22
BÖLÜM III: YÖNTEM	24
3.1. Araştırmanın Modeli / Deseni.....	24
3.2. Örneklem / Katılımcılar	24
3.3. Veri Toplama Yöntemi	25
3.4. Veri Analizi.....	26
3.5. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliliği	27
3.6. Araştırmacının Rolü	27
BÖLÜM IV: BULGULAR	28
4.1. Kadınların Kenti Kullanma ve Kente Katılım Deneyimlerine Yönelik Bulgular.....	28
BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	54
5.1. Tartışma.....	54
5.2. Sonuç.....	56
5.3. Öneriler.....	60
KAYNAKÇA.....	65
EKLER.....	75

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 Demografik bilgiler	24
Tablo 2 Gecekondu kadınlar için kent hakkı olgusunun çağrıştırdıkları.....	28
Tablo 3 Gecekondu kadınların ulaşım olanaklarından yararlanma deneyimleri.....	30
Tablo 4 Gecekondu kadınların yakacak, su, altyapı, elektrik vs. gibi kamu hizmetlerinden yararlanma deneyimleri.....	32
Tablo 5 Gecekondu kadınların sağlık, eğitim, güvenlik gibi kamu hizmetlerinden yararlanma deneyimleri.....	34
Tablo 6 Gecekondu kadınların sosyal ve kültürel etkinliklere yönelik hizmetlerinden yararlanma deneyimleri.....	36
Tablo 7 Gecekondu kadınların kent merkezine gitme ve kullanım deneyimleri.....	38
Tablo 8 Gecekondu kadınların evlerinden ve mahallelerinden çıkıp sosyal ve kültürel etkinliklere katılmalarını ve kamu hizmetlerinden yararlanmalarında maddi olanaksızlıkların etkisi.....	40
Tablo 9 Gecekondu kadınların kent yaşamının olanaklarından faydalanmalarında erkek ve kadın olmanın etkileri üzerine deneyimleri.....	42
Tablo 10 Gecekondu kadınların sokakta, alışverişte, işe gidip gelirken nelerle karşılaştıkları hakkında deneyimleri.....	44
Tablo 11 Gecekondu kadınların dışarı çıkarken ya da dışarıdayken (Saat, kıyafet, güvenli olan/ olmayan bölge, onay inşa süreci tercihleri gibi) dikkat etmek gerektiğini düşündükleri üzerinden deneyimleri.....	46
Tablo 12 Gecekondu kadınların kentsel düzenlemeler yapılırken gereksinimleri dikkate alınması konusundaki deneyimleri.....	48
Tablo 13 Gecekondu kadınlar belediyelerin planlama ve karar alma süreçlerine katılımıyla ilgili deneyimleri ve düşünceleri.....	50
Tablo 14 Gecekondu kadınlar kent yaşamının tüm hizmetlerinden eşit yararlandığı ve kent için verilen kararlarda etkili olduğu bir kent yaşantısının kadınlar üzerinde (olası) katkıları hakkındaki düşünceleri.....	51
Tablo 15 Gecekondu kadınların eklemek istediği düşünceleri.....	53

ÖZET

GECEKONDULU KADINLARIN KENT HAKKI ALGISININ İNCELENMESİ

Bu tez, gecekondu yerleşimlerinde yaşayan kadınların kent hakkı algısını araştırmaktadır. Nitel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilen görüşmelerle, çalışma gecekondu mahallelerinde yaşayan 15 kadının bakış açılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma, kadınların deneyimleri ve görüşlerine derinlemesine inerek, bu kadınların kentsel manzara içinde haklarını nasıl algıladıklarını aydınlatmaktadır. Bulgular, gecekondu sakinlerinin kentsel ortamlarda haklarına erişim ve bunları kullanma konusundaki zorluklarını ve fırsatlarını daha derinlemesine anlamamıza katkı sağlamaktadır. Araştırma, kadınların eğitim, sağlık, güvenlik, altyapı hizmetleri ve ekonomik fırsatlara erişim gibi temel kentsel hizmetler konusunda yaşadığı deneyimlere odaklanmaktadır. Görüşmeler, bu hizmetlere erişimde karşılaşılan engellerin yanı sıra kadınların bu engelleri aşmak için geliştirdikleri stratejileri de ortaya koymaktadır. Ayrıca, kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve bu rollere paralel aile içerisinde yüklenen sorumluluklarının kent hakkı algılarını nasıl şekillendirdiği de yansıtılmaktadır. Kırdan kente göç ile oluşan gecekondu mahallelerinde çekirdek ailenin yaşayabileceği şekilde yapılan evlerde geniş aile olarak da yaşanması kadınların aile içerisindeki iş yükünün kenti algılaması ve haklarının farkında olup kullanması önünde engel oluşturabilmekte. Araştırma, aile yaşamının kadınların kent kullanımlarına etkilerinin görünür olmasını sağlamaktadır. Kadınların kent haklarını kullanmaları ve kentsel hareketlilikleri üzerindeki etkilerine de işaret etmektedir. Gecekondu mahallelerinde yaşayan kadınların kamusal alanda görünürlükleri, güvenlik endişeleri ve toplumsal katılımları da bu araştırmanın önemli bir parçasıdır. Kadınların kamusal alanlarda karşılaştıkları riskler ve bu risklerin onların hareketlilik ve sosyal katılım üzerindeki etkileri detaylandırılmaktadır. Ayrıca, kadınların mahalle içindeki dayanışma ağları ve sosyal destek mekanizmaları da araştırmanın odak noktalarından biridir. Sonuç olarak, bu tez, gecekondu mahallelerinde yaşayan kadınların kent hakkı algılarını ve deneyimlerini kapsamlı bir şekilde ele alarak, kentsel politika ve planlama süreçlerinde kadınların ihtiyaçlarının ve haklarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, araştırma bulguları, kentsel eşitlik ve kapsayıcılık hedeflerine ulaşmak için uygulanabilir politika önerileri sunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Gecekondu, kentsel haklar, algı, kadınlar, nitel araştırma, görüşme tekniği.

ABSTRACT

EXAMINING THE PERCEPTION OF THE RIGHT TO THE CITY OF WOMEN IN URBAN SLUMS

This thesis investigates the perception of the right to the city among women living in informal settlements. Using qualitative research methods, the study aims to explore the perspectives of 15 women residing in slum neighborhoods through conducted interviews. By delving into the experiences and views of these women, the research sheds light on how they perceive their rights within the urban landscape. The findings contribute to a deeper understanding of the challenges and opportunities that slum dwellers face in accessing and exercising their urban rights. The research focuses on the women's experiences regarding access to essential urban services such as education, healthcare, safety, infrastructure, and economic opportunities. The interviews reveal the barriers encountered in accessing these services, as well as the strategies the women have developed to overcome these obstacles. Additionally, the study examines how the women's gender roles and responsibilities within the family parallel to these roles shape their perception of the right to the city. Living as an extended family in houses built for a nuclear family in slums formed by migration from rural to urban areas can create an obstacle for women to perceive the city as the workload within the family and to be aware of and use their rights. The research makes visible the effects of family life on women's urban use. An important aspect of this research is the visibility, safety concerns, and social participation of women in public spaces within the slum neighborhoods. The risks women face in public areas and the impact of these risks on their mobility and social engagement are detailed. The research also emphasizes the importance of neighborhood solidarity networks and social support mechanisms for these women. In conclusion, this thesis aims to provide a comprehensive analysis of the perceptions and experiences of women living in slum neighborhoods regarding their right to the city. It seeks to contribute to a better understanding of women's needs and rights in urban policy and planning processes. In this context, the research findings offer practical policy recommendations to achieve urban equality and inclusivity.

Keywords: Squatter settlements, urban rights, perception, women, qualitative research, interview technique.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın problem durumuna, amacına, önemine, problem cümlesi ve alt problemlerine, sınırlılıklarına, varsayımlarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

“Gecekondu” yerleşimleri, gayriresmi ve izinsiz konutların yaygın olduğu birçok bölgede kentsel gelişmenin önemli bir yönü olmuştur. Gecekondu konutları genellikle altyapıya erişim eksikliği gibi temel hizmetlerden yoksun, gelişmemiş arazilere inşa edilirler (Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı [UN-Habitat], 2020).

Gecekondu yerleşimleri, Türkiye ve dünyanın birçok bölgesinde yaygın olan ve kentsel dönüşüm süreçlerinin önemli bir parçası olan konut alanlarıdır. “Gecekondu” terimi, “gece yapılan” anlamına gelir ve genellikle izinsiz ve hızlı bir şekilde inşa edilen konutları ifade eder. Bu yerleşimler, genellikle kentlerdeki yerleşim yoğunluğunu ve nüfus artışını karşılayamayan ve çoğunlukla düşük gelirli ve göçmen nüfusu barındıran bölgelerde ortaya çıkar.

Gecekondu yerleşimleri, hızlı kentsel büyüme ve planlama eksikliği gibi faktörlerin bir sonucu olarak ortaya çıkar ve genellikle yetersiz altyapı, hukuki belirsizlikler ve sosyal sorunlarla ilişkilendirilir. Bu yerleşimlerde yaşayan kadınlar, özellikle kentsel haklar, toplumsal cinsiyet eşitliği ve erişilebilirlik gibi konularda çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalabilirler. Bu bağlamda, kadınların gecekondu yerleşimindeki yaşam deneyimleri ve kentsel haklara yönelik algıları, araştırma ve anlayış gerektiren önemli bir konudur.

Gecekondu yerleşimleri sorunu özellikle Türkiye’de belirgindir; burada hızlı kentleşme ve iç göç, yıllar içinde bu tür yerleşimlerin yayılmasına katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte, yaygın olmalarına rağmen, gecekondu toplulukları yasal statüsü belirsizlik gösteren, yetersiz altyapıya sahip ve toplumsal damgalamaya maruz kalan bir dizi zorlukla karşı karşıyadır. Gecekondu artık, kapitalist sistemin getirdiği dengesiz gelişmenin ve çarpıklıkların sonucunda oluşan konumundan dolayı kentle bütünleşemeyen, kentin hizmet ve olanaklarından yararlanamayan kişidir.

Gecekondunun anlaşılması, gecekondu ailesinin bilinmesiyle daha anlaşılır olabilecektir. Gecekondu ailesi, köy ve kent ailesi olarak tanımlanamayacak niteliğe sahip olduğunu İ. Yasa’nın (1966) gecekondu yerleşimlerinde yapmış olduğu araştırma sonucuna da yansımıştır. İbrahim Yasa (1966, s. 226-236) göre gecekondu ailesi, geçiş ailesi olarak tanımlamakta. Hem köy yaşantısından hem de kent yaşamından izler görülmekte. Bunun yanı sıra ataerkil düzen gecekondu ailesinde kadınlarında geleneksel toplumsal cinsiyet kalıp rollerine sıkışmalarına neden olmaktadır.

Gecekondu yerleşimleri bağlamında, özellikle kadınların kentsel haklar konusundaki algısını anlamak önemlidir. Bu yerleşimlerde yaşayan kadınlar genellikle cinsiyet, sosyo-ekonomik durum ve

konut sahipliği gibi birbirini etkileyen ayrımcılık biçimlerine maruz kalmaktadırlar (Altınay & Arat, 2019). Kadınlara yüklenen aile içindeki sorumluluklar da toplumsal cinsiyet rollerinden bağımsız değildir. Bu roller kadınların, kenti kullanma ve kente katılımlarını etkileyebilir. Kadınların kent haklarına yönelik bakış açıları, kentsel ortamlarda temel hizmetlere erişim, toplumsal cinsiyet rolleri ve aile yaşamının kadınların kent kullanımına etkisi ve karar alma süreçlerine katılma gibi karmaşık konuların anlaşılmasında değerli bir perspektif sunmaktadır.

Bu tez, gecekondu yerleşimlerinde yaşayan kadınların kent hakkı algısını inceleyerek, literatürdeki bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Derinlemesine görüşmeler de dâhil olmak üzere nitel araştırma yöntemleriyle, bu çalışma gecekondu kadınlarının kentsel manzara içinde haklarını algılama şekillerini ve yaşadıkları deneyimleri araştırmayı hedeflemektedir. Böylelikle, bu araştırma, gecekondu kadınların kentsel ortamlarda haklarını gerçekleştirme ve temel hizmetlere erişim konusundaki zorluklarını ve aile yaşamındaki yüklenen rollerinin kenti kullanmalarına olan etkilerini daha derinlemesine anlamamıza katkı sağlamaktadır.

İlerleyen bölümlerde, bu tez, ilgili literatürü gecekondu yerleşimleri, kent hakları ve cinsiyet dinamikleri, gecekondu aileleri üzerine gözden geçirerek, çalışmanın kapsamlı teorik çerçevesini sunacaktır. Bunun ardından, yöntem bölümü, bu çalışmada kullanılan araştırma tasarımı, veri toplama yöntemleri ve analitik yaklaşımı açıklayacaktır. Araştırmanın bulguları sunulacak ve tartışılacak; böylelikle, gecekondu kadınlarının kentsel haklar algısını aydınlatacaktır. Son olarak, bu çalışmadan çıkarılan sonuçlar, adil kentsel gelişimi teşvik etmeye ve kadınların kent içerisindeki ihtiyaçlarını ele almaya yönelik politika ve uygulamalara yönelik çıkarımlar sunmaktadır.

1.2. Amaç ve Önem

Tezin amacı, gecekondu yerleşimlerinde yaşayan kadınların kent hakkı algısını derinlemesine inceleyerek toplumsal cinsiyet rolleriyle aile içinde yüklenen sorumlulukların kadınların kent hakkı algılarını nasıl etkilediğini araştırmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilecek olan çalışma, gecekondu mahallelerinde yaşayan 15 kadının bakış açılarını araştırmayı amaçlamaktadır. Bu kadınların deneyimleri ve görüşlerine odaklanarak, araştırma, bu kadınların kentsel manzara içinde haklarını nasıl algıladıklarını aydınlatmayı hedeflemektedir. Gecekondu kadınların kenti kullanımlarında ve kent içerisindeki hareketliliklerinde aile yaşamının etkilerini de bu çalışmada yansıtmak ve bu sayede, gecekondu kadınların kentsel ortamlarda haklarına erişim ve bunları kullanma konusundaki zorluklarını daha derinlemesine anlamayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmanın önemi, gecekondu yerleşimlerinde yaşayan kadınların kentsel haklara yönelik algılarını anlamak ve değerlendirmektir. Gecekondu yerleşimlerinin Türkiye ve dünyanın birçok bölgesinde yaygın olması, bu konunun önemini artırmaktadır. Bu yerleşimler genellikle yetersiz altyapıya sahip, sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerdir ve bu durum, yerleşimlerde yaşayan kadınların kentsel haklara erişimini ve kullanımını etkileyebilir. Kadınların kentsel mekânda deneyimleri ve bu deneyimlerin kentsel haklarla ilişkisi, kentsel alanlardaki cinsiyet eşitsizliklerini anlamak ve geliştirmek için önemli bir çalışma alanıdır.

Kadınların gecekondü yerleşimlerdeki yaşam deneyimlerini ve kentsel haklara yönelik algılarını anlamak, kentsel planlama ve politika yapımında daha etkili ve kapsayıcı kararlar almak için önemlidir. Bu çalışma, kadınların kentsel haklarına yönelik farkındalığı artırmaya, mevcut eksiklikleri belirlemeye ve aile yaşamında sorumlulukların paylaşımında toplumsal cinsiyet eşitliği gözetilmesine teşvik eden politikalar geliştirilmesine ve kadınların kentsel haklarını güçlendirmeye katkıda bulunabilir.

Ayrıca, bu çalışmanın sonuçları, kentsel kalkınma projelerinin ve politikalarının kadınların ihtiyaçlarını ve perspektiflerini daha iyi yansıtmaya yardımcı olabilir. Kentlerin tasarımında ve aile politikalarında toplumsal cinsiyet eşitliği duyarlılığının oluşması kadınların ihtiyaçlarının daha iyi karşılanmasına katkıda bulunabilir. Kadınların gecekondü yerleşimlerdeki yaşam deneyimlerine ve kentsel haklara yönelik algılarına dayalı olarak geliştirilecek politika önerileri, kentsel dönüşüm süreçlerinde daha adil ve sürdürülebilir sonuçlar elde etmeye yardımcı olabilir.

Sonuç olarak, bu çalışma, gecekondü yerleşimlerinde yaşayan kadınların sesini duyurmayı, kentsel planlama ve politika yapımında daha kapsayıcı bir yaklaşımı teşvik etmeyi, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı aile politikaları ve kadınların kentsel haklarını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle, bu çalışma, akademik alanda ve kamu politikasında önemli bir katkı sağlayabilir.

1.3. Problem Cümlesi/Alt Problem Cümleleri

Araştırmanın temel problem cümlesi “Gecekonduda yaşayan kadınların kent hakkı algıları nasıldır?” şeklinde ifade edilebilir.

Alt problemler

Araştırmanın problem cümlesine yanıt aramak amacıyla oluşturulmuş alt problemler şu şekildedir:

1. Gecekonduda yaşayan kadınlar kent hakkı kavramıyla ilgili ne düşünmektedir?
2. Kaliteli, kapsamlı kentsel hizmetlere (ulaşım, konut, güvenlik, vb.) erişim konusunda yoksul kadınların algısı nasıldır?
3. Gecekonduda yaşayan kadınlar için gelir yoksulluğu kentsel hareketliliğin önünde bir engel midir?
4. Kamusal alanın deneyimlenmesi cinsiyet temelli farklılıkları içerir mi?
5. Gecekondularda yaşayan kadınlar yerel yönetimlerin planlama ve karar alma süreçlerine katılım konusunu nasıl algılamaktadırlar?
6. Kente katılım sağlayabilmenin kadınlar üzerindeki (olası) katkıları nelerdir?
7. Kadınların gecekondü mahallelerdeki yaşam koşulları ve kent algısı arasında nasıl bir ilişki vardır?

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışmada elde edilen bulgular, veri toplama araçlarının değerlendirilmesiyle sınırlıdır. Araştırmanın kapsamında, gecekondulu yerleşiminde yaşayan 15 kadınla yapılan görüşmeler, sonuçların genellenebilir oluşunu kısıtlayabilir ve farklı demografik ve coğrafi özelliklere sahip katılımcıların perspektiflerini yansıtmayabilir. Araştırmada, katılımcıların örneklem seçiminde kısıtlı bir örneklem yöntemi kullanılmış olabilir. Bu durum, araştırma sonuçlarının genelleştirilebilirliğini ve çeşitliliğini etkileyebilir. Bu araştırmada kullanılan görüşme tekniği, katılımcıların kentsel haklara yönelik algılarını derinlemesine anlamak için uygun olsa da katılımcıların duygusal durumları veya rahatlık seviyeleri gibi faktörler veri toplama sürecini ve sonuçları etkileyebilir. Araştırmadan elde edilen veriler araştırmaya katılan 15 gecekondulu kadınla sınırlı kalmaktadır.

1.5. Varsayımlar

Yapılan çalışma aşağıdaki varsayımlara dayanılarak yapılmıştır:

1. Araştırma sırasında araştırmaya katılacak olan bireylerin veri toplama araçlarını içtenlikle yanıtladıkları varsayılmaktadır.
2. Araştırma sonucunda oluşan verilerin genellenebilirliğini varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Kent: Toplumun barınma, eğlenme, öğrenme, çalışma gibi ihtiyaçlarının karşılandığı, sürekli gelişen yerleşim birimi olarak tanımlanır (Keleş, 1980).

Kentsel Yaşam Biçimleri: Kentsel yaşam biçimleri ise sosyolojik bağlamda birincil ilişkilerin yerini ikincil ilişkilerin aldığı, akrabalık bağlarının zayıfladığı, geniş ailenin öneminin azaldığı, tarımsal iş gücünün az olduğu ve geleneksel toplumsal dayanışmanın zayıfladığı mekânları ifade eder (Keleş, 1980, s. 67; Wirth, 2002, s. 87).

Kent Hakkı: Henri Lefebvre, modern kapitalist kentin sakinlerinin kentsel mekânı ve hayatı dönüştürme ve kendi ihtiyaçları ekseninde yeniden icat etme hakkına dikkat çekmiş ve buna da ‘kent hakkı’ ismini vermiştir (Lefebvre, 2015/1967).

Gecekondulu: Birleşmiş Milletler bu konut yapısını “yasal olmayan yer işgali ya da az gelirli kimselerin yaptıkları barınak” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu yapılarda yaşayanlara ise gecekondulu kişi denmektedir.

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Gecekondu yerleşimlerinde yaşayan kadınların kentsel haklarla ilgili algılarını ve deneyimlerini anlamak için yapılan önceki araştırmalar, bu konuda geniş bir bilgi birikimi oluşturmaktadır.

Gecekondu yerleşimlerinin Türkiye'nin kentsel dönüşüm sürecinde oynadığı rol, öncelikle Altrock'un (2019) çalışmasında incelenmiştir. Yazar, gecekondu yerleşimlerinin tarihsel ve çağdaş perspektiflerini ele alarak, kentsel dönüşüm sürecine olan katkılarını analiz etmiştir. Gecekondu yerleşimlerinin oluşum süreci ve bu yerleşimlerin kentsel dönüşüm projeleri kapsamında nasıl etkilendiği, bu çalışmada ele alınan başlıca konulardan biridir.

Kadınların gecekondu yerleşimlerindeki yaşam deneyimleri ve kentsel haklara yönelik algıları, Altınay ve Arat'ın (2019) yaptığı ulusal bir araştırmada ele alınmıştır. Bu çalışma, Türkiye'de kadına yönelik şiddeti geniş bir perspektiften inceleyerek, kadınların kentsel haklara erişiminde karşılaştıkları zorluklara dikkat çekmektedir. Kadınların kentsel haklara erişimindeki zorluklar, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden ele alınmalıdır ve bu konuda daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir (Altınay & Arat, 2009).

Gecekondu alanlarının formal yerleşimlere dönüşümü, Özdemir'in (2018) Ankara örneğinde yaptığı çalışmada detaylı olarak ele alınmıştır. Yazar, gecekondu alanlarının dönüşüm sürecinde yaşanan değişimleri incelerken, kadınların bu süreçteki rolünü de vurgulamaktadır. Bu çalışma, gecekondu alanlarının kentsel dönüşüm projeleri kapsamında nasıl etkilendiğini ve bu süreçte kadınların yaşadığı deneyimleri anlamak için önemli bir kaynaktır.

Bektaş Ata (2019), İzmir'in Limontepe Mahallesinde yaptığı araştırmada gecekonduya yaşayan kadınların kent hakkını sorunsallaştırmak ve kente katılımlarının önündeki engelleri analiz edip aşılmasına yönelik çözüm önerileri sunmaktadır. Bu çalışma, kadınların yoksulluk ve çevre baskı nedeniyle kentte katılımda sınırlandırıldıkları, çalışan mahalleli kadınların ise sadece işe gitme nedeniyle kente katıldıkları bunu da sadece iş yeri ve mahalle arasında sınırlı bir şekilde gerçekleştirdiklerini ortaya koymuştur. Ayrıca ev işleri, çocuk ve hasta bakımı görevinin kadınlara yüklenmesiyle de kadınların kente katılamadıklarını gösteren bir araştırmadır. Bu araştırma, kadınların kente katılımlarının desteklenmesinde yerel yönetimlerin rolünü vurgulayan önemli bir kaynaktır.

Kocaman (2017), Türkiye'deki kentsel dönüşüm sürecini İzmir ve İstanbul'un karşılaştırmalı analizi üzerinden ele almıştır. Çalışma, farklı bölgelerdeki kentsel dönüşümün benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koyarak, kadınların bu süreçteki deneyimlerini anlamak için bir çerçeve sunmaktadır. Bu çalışma, kentsel dönüşüm sürecindeki politika kararlarının kadınları nasıl etkilediğini anlamak için önemli bir kaynaktır.

Yasa, “Ankara’nın Gecekondu Aileleri” (1966) isimli çalışmasında; Ankara’nın dört ilçesinde 916 hane ile mülakat çalışması yapmış, gecekondu ailesinin doğuş, oluşum, gelişim süreçlerini ve aile problemlerini açıklamaya çalışmıştır. Araştırmasını gecekondu konutu, şehre göç ve yerleşme süreci olarak üç gruba ayıran Yasa, gecekondu ailelerinin, kent ailelerinin birtakım manevi ve maddi alışkanlık ve tutumlarını benimsemesine rağmen köyün değer ve alışkanlıklarının bir kısmını da devam ettirdiğini ifade etmektedir. İşgücünün değişmesi ve çeşitlenmesi, kent koşulları ve toplumsal baskının etkisi gecekondu ailesini köy ailesinden uzaklaştırmış, şehir ailesine yakınlaştırarak daha etkin bir topluluk haline getirmiştir. Gecekondu ailelerinin, şehirdeki kültür öğelerini oldukları gibi değil, kendi ihtiyaç ve anlayışlarına göre kabul ettiklerini ifade eden Yasa, ailelerin kültürün maddi değerlerini, manevi değerlere oranla daha hızlı özümlediklerini ifade etmektedir.

Gecekondu yerleşimlerinde kadınların kentsel haklara erişiminde karşılaştıkları zorluklar ve çözüm önerileri, Yıldız ve Akgül’ün (2019) Diyarbakır örneğinde yaptığı çalışmada ele alınmıştır. Bu çalışma, kadınların kentsel haklara erişiminde karşılaştıkları engelleri belirlemeyi ve çözüm önerileri sunmayı amaçlamıştır.

Diğer yandan, kadınların gecekondu yerleşimlerdeki yaşam deneyimlerini ve kentsel haklara yönelik algılarını anlamak için yapılan araştırmaların sınırlılıkları da bulunmaktadır. Örneğin, bazı araştırmaların örneklemelerinin küçük olması ve belirli bir bölgeye odaklanması, elde edilen bulguların genelleştirilebilirliğini sınırlayabilir. Ayrıca, bazı araştırmaların kullandığı metodolojilerin, katılımcıların kentsel haklara yönelik algılarını tam olarak yansıtmadığına dair eleştiriler bulunmaktadır (Charmaz, 2011).

Daha kapsamlı bir anlayış için ek araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu araştırmalar, kadınların gecekondu yerleşimlerdeki yaşam koşullarını, kentsel haklara erişimlerini ve bu hakları kullanmalarını derinlemesine incelemelidir. Ayrıca, kentsel dönüşüm projelerinin ve politikalarının, kadınların ihtiyaçlarını ve perspektiflerini daha iyi yansıtmaları için daha fazla çaba sarf edilmelidir (Charmaz, 2011).

Bu bağlamda, kadınların gecekondu yerleşimlerdeki yaşam deneyimlerini ve kentsel haklara yönelik algılarını anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Bu araştırmaların, kentsel dönüşüm projelerinin ve politikalarının kadınların ihtiyaçlarını daha iyi karşılamasına ve kentsel haklarını daha etkin bir şekilde kullanmalarına yardımcı olması beklenmektedir.

Kadınların gecekondu yerleşimlerdeki yaşam koşulları ve kentsel haklara yönelik algılarına ilişkin araştırmaların çeşitliliği, bu alandaki bilgi birikiminin derinliğini artırmaktadır. Gecekondu yerleşimlerinin kentsel dönüşüm sürecinde oynadığı rolü anlamak için yapılan araştırmalar, bu alandaki temel bilgi kaynaklarından birini oluşturur (Charmaz, 2011). Kadınların gecekondu yerleşimlerdeki yaşam deneyimleri ve kentsel haklara yönelik algılarına ilişkin araştırmalar, Akgün ve Aydın’ın (2018) yaptığı ulusal bir çalışmada vurgulanmaktadır. Bu araştırma, Türkiye genelinde kadına yönelik şiddeti ve kadınların kentsel haklara erişimini ele almıştır, bu da kadınların gecekondu yerleşimlerdeki yaşam koşullarını ve güvenlik endişelerini anlamamıza yardımcı olur.

Gecekondu alanlarının formal yerleşimlere dönüşümü, Doğan’ın (2019) İstanbul örneğindeki çalışmasında detaylı olarak incelenmiştir. Bu çalışma, gecekondu alanlarının dönüşüm sürecindeki

değişimleri ve bu süreçte kadınların rolünü vurgulamaktadır. Böylece, kadınların kentsel dönüşüm sürecinde nasıl etkilendiklerini ve bu süreçteki deneyimlerini anlamamıza yardımcı olur.

Kocaman (2017), Türkiye'deki kentsel dönüşüm sürecini İzmir ve İstanbul'un karşılaştırmalı analizi üzerinden ele almıştır. Bu çalışma, farklı bölgelerdeki kentsel dönüşümün benzerliklerini ve farklılıklarını ortaya koymaktadır, böylece kadınların bu süreçteki deneyimlerini anlamamıza katkı sağlar.

Gecekondu yerleşimlerinde kadınların kentsel haklara erişiminde karşılaştıkları zorluklar ve çözüm önerileri, Karadeniz ve Demir'in (2020) Diyarbakır örneğindeki çalışmasında ele alınmıştır. Bu araştırma, kadınların kentsel haklara erişimindeki engelleri ve çözüm önerilerini belirleyerek, kentsel dönüşüm sürecinin kadınlar üzerindeki etkilerini anlamamıza yardımcı olur.

Ek olarak, kadınların kentsel dönüşüm sürecindeki ekonomik durumlarını ve istihdam olanaklarını ele alan araştırmalar bu alanda önemli bir boşluğu doldurabilir (Zengin, 2014). Örneğin, Yılmaz (2018), Türkiye'deki kentsel dönüşüm projelerinin kadınların istihdam olanaklarına etkilerini incelemiştir. Çalışma, kentsel dönüşüm projelerinin kadınların işgücüne katılımını artırıcı veya azaltıcı etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır.

Ayrıca, kadınların kentsel dönüşüm projelerine katılım düzeyleri ve bu projelerdeki rolleri de önemli bir araştırma alanıdır. Örneğin, Aydoğan (2021), Türkiye'deki kentsel dönüşüm projelerinde kadınların katılım düzeylerini ve bu projelerdeki rollerini incelemiştir. Çalışma, kadınların kentsel dönüşüm sürecinde nasıl daha aktif bir rol oynayabilecekleri ve projelerin kadınların ihtiyaçlarına nasıl daha iyi yanıt verebileceği konusunda öneriler sunmayı amaçlamıştır.

Kadınların kentsel dönüşüm projelerine yönelik tutumları ve bu projelerin kadınların yaşam kalitesi üzerindeki etkileri de araştırılması gereken önemli bir alandır. Örneğin, Yavuz (2019), Türkiye'deki kentsel dönüşüm projelerine yönelik kadınların tutumlarını incelemiştir. Çalışma, kadınların kentsel dönüşüm projelerine yönelik tutumlarının, projelerin başarısını nasıl etkilediğini belirlemeyi amaçlamıştır.

Bu bağlamda, kadınların gecekondu yerleşimlerindeki yaşam koşulları, gecekondu ailelerin yaşam biçimlerinin kadınların yaşamlarına yansımaları, kentsel haklara yönelik algıları ve kentsel dönüşüm sürecindeki rolleri hakkında yapılan araştırmalar, bu alandaki bilgi birikimini artırmakta ve kadınların kentsel haklarını daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır.

2.1. Toplumsal Cinsiyet ve Kentler

Kadınların kentsel mekânda deneyimleri ve bu deneyimlerin kentsel haklarla ilişkisi, kentsel alanlardaki cinsiyet eşitsizliklerini anlamak ve geliştirmek için önemli bir araştırma alanıdır. Araştırmalar, kadınların kentlerdeki yaşam deneyimlerinin, sosyal, ekonomik ve politik haklarla nasıl bağlantılı olduğunu anlamak için çeşitli perspektifler sunmaktadır.

Asl (2022) tarafından yapılan araştırma, İranlı kadınların özgürlük pratiklerini incelerken, kentlerdeki kadınların mekânsal deneyimlerinin nasıl şekillendiğine dair önemli bir bakış sunar. Bu çalışma, kadınların kentsel alanlardaki günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorlukları ve mekânın bu deneyimler üzerindeki etkisini vurgular. Aynı şekilde, Asteria, Jap ve Utari'nin (2020) çalışması,

Endonezya'da sürdürülebilir akıllı şehirler için cinsiyet duyarlı bir yaklaşımın önemini vurgular. Bu araştırma, kentsel planlama ve politika yapımında cinsiyet eşitliği perspektifinin göz önünde bulundurulmasının gerekliliğini vurgular.

Kadınların kentsel alandaki deneyimleri ve kentsel haklarla ilişkisi ayrıca feminist eleştirel yaklaşımlarla da incelenmiştir. Fenster (2005) tarafından yapılan çalışma, günlük yaşamda aidiyetin farklı şekillerini inceleyerek, cinsiyetleştirilmiş şehir hakkı kavramını tartışır. Bu çalışma, kentsel mekânın cinsiyet eşitliği perspektifinden nasıl şekillendirilebileceğini ve kadınların kentsel alandaki haklarını nasıl güçlendirebileceğini vurgular. Benzer şekilde, Freeman (2005), Fas bağlamında özgürlük tartışmalarını ele alarak, mekânsal ve toplumsal özgürlük kavramlarını inceler. Bu çalışma, kentsel alandaki cinsiyet eşitsizliklerini ve kadınların mekânsal özgürlüklerini geliştirmek için gereken politika ve müdahaleleri tartışır.

Kadınların kentsel mekânda deneyimleri ve kentsel haklarla ilişkisi, ayrıca yerel ve uluslararası düzeyde çeşitli sivil toplum örgütleri ve aktivist gruplar tarafından da ele alınmaktadır. Bu gruplar, kadınların kentlerdeki yaşam kalitesini artırmak ve kentsel alandaki haklarını güçlendirmek için çaba göstermektedir. Bu çabalar arasında kadınların kentsel alanda güvenliğini sağlamak, erişilebilir kamu hizmetlerini geliştirmek ve kadınların kentsel planlama süreçlerine katılımını artırmak gibi konular bulunmaktadır.

Kadınların kentsel mekânda deneyimleri ve kentsel haklarla ilişkisi, kentsel planlama, politika yapımı ve uygulaması için önemli bir perspektif sunmaktadır. Bu alan üzerinde yapılan araştırmalar, kentsel alanlardaki cinsiyet eşitsizliklerini anlamak ve kadınların kentsel yaşam kalitesini artırmak için önemli bir katkı sağlamaktadır. Kadınların kentlerdeki güçlendirilmiş rolleri, daha adil, kapsayıcı ve sürdürülebilir kentlerin oluşturulmasına katkıda bulunabilir.

2.2. Cinsiyet ve Mekân

Alkan (2000) tarafından yapılan araştırma, kentsel mekânın feminist eleştirisini temel alır ve özel alan ile kamusal alan arasındaki ayrımı sorgular. Bu çalışma, kentsel mekânın toplumsal cinsiyet üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu anlatmak için kritik bir çerçeve sunar. Alkan'ın (2020) kitabı "Cins Cins Mekân", cinsiyet ve mekân ilişkisini derinlemesine ele alırken, kentsel mekânın cinsiyetle nasıl etkileşime girdiğini inceler.

Alkan'ın çalışmaları, kentsel mekânın sadece fiziksel bir alan olmadığını, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin ve güç dinamiklerinin biçimlendiği bir saha olduğunu vurgular. Özellikle, kadınların kentsel mekânda yaşadıkları güvenlik endişeleri ve toplumsal cinsiyet normlarının mekânsal düzenlemelere nasıl yansıdığı üzerine odaklanır. Kadınların kamusal alanlarda yaşadıkları taciz ve şiddet gibi sorunlar, kentsel planlama ve tasarımın cinsiyet duyarlılığını ve kadınların güvenliğini sağlamaya yönelik politika ve uygulamaları önemli kılar.

Alkan'ın (2000) çalışması, kentsel mekânın kadınların günlük yaşamlarını nasıl etkilediğini anlamak için feminist bir bakış açısının önemini vurgular. Geleneksel olarak, kentsel mekân erkeklerin egemenliği altında şekillenmiş ve kadınlar için güvenli olmayan bir ortam olmuştur. Ancak, Alkan'ın

çalışmaları, kentsel mekânın cinsiyet eşitliği ve kadınların güvenliği açısından daha adil ve kapsayıcı hale getirilmesi gerektiğini savunur.

Alkan'ın (2020) “Cins Cins Mekân” kitabı, kentsel mekânın cinsiyetle etkileşimini derinlemesine inceler ve kadınların kentsel alandaki deneyimlerini farklı bir bakış açısıyla ele alır. Kitap, kadınların kamusal alanda maruz kaldıkları cinsiyetçi şiddetin ve tacizin nasıl önlenebileceğini ve kentsel mekânın kadın dostu hale getirilebileceğini tartışır. Ayrıca, kentsel planlama ve tasarımın cinsiyet duyarlılığını artırmak için öneriler sunar ve kadınların kentsel alandaki güvenliğini sağlamak için politika önerileri geliştirir. Alkan'ın çalışmaları, kentsel mekânın cinsiyet üzerindeki etkilerini anlamak ve kadınların kentsel alandaki deneyimlerini iyileştirmek için önemli bir katkı sağlar.

2.3. Kentsel Planlama ve Toplumsal Cinsiyet

Kentsel planlama ve gelişim süreçlerinde toplumsal cinsiyetin rolü, şehirlerin nasıl şekillendiğini ve kimlerin bu süreçlerde söz sahibi olduğunu anlamak açısından önemlidir. Peake (2017), kentsel gelişme politikalarında toplumsal cinsiyetin ihmal edilen bir boyut olduğunu vurgulayarak, feminist bir bakış açısından kentleri ve kentsel politikaları ele alır. Peake'e göre, kentsel alanlardaki cinsiyet eşitsizlikleri, kentsel planlama ve politika yapımında göz ardı edilmektedir ve bu da kadınların şehirlerdeki yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir. Araştırmasında, kadınların kentsel alanlardaki ihtiyaçlarının ve deneyimlerinin göz önünde bulundurulmasının, daha adil ve kapsayıcı kentlerin oluşturulmasına katkı sağlayabileceğini savunur.

Tekeli (2001) ise, kentsel planlama ve geliştirme süreçlerinde toplumsal cinsiyetin dikkate alınması gerektiğini vurgulayarak, Türkiye'deki yerel yönetimlerin toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden nasıl şekillenmesi gerektiğini tartışır. Tekeli, kentsel planlama süreçlerinde kadınların ve erkeklerin farklı ihtiyaçları ve deneyimleri olduğunu vurgulayarak, bu farklılıkların planlama kararlarına nasıl yansıtılması gerektiğini ele alır. Özellikle, kadınların kentsel alanda güvenlik, erişim ve katılım gibi konulardaki ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiğini vurgular. Tekeli'ye göre, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi, kentsel planlama süreçlerini daha kapsayıcı hale getirebilir ve kadınların şehirlerde daha aktif ve güçlü bir rol oynamasına olanak tanır.

Toplumsal cinsiyetin dikkate alınması, kentsel politika yapımında ve uygulamasında daha fazla çeşitlilik ve kapsayıcılık sağlayabilir. Kadınların kentsel alanlardaki ihtiyaçlarının ve deneyimlerinin göz ardı edilmemesi, şehirlerin daha yaşanabilir ve sürdürülebilir hale gelmesine katkı sağlayabilir. Bu nedenle, kentsel planlama ve politika yapımında toplumsal cinsiyetin dikkate alınması, daha adil ve eşitlikçi kentlerin oluşturulmasına yönelik önemli bir adımdır.

2.4. Kentsel ve Toplumsal Cinsiyet

“Kentsel cinsiyet” (urban gender) kavramı, şehirlerde yaşayan kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleri ve deneyimlerinin farklılıklarını inceleyen bir alandır. Bu kavram, şehir planlaması, ulaşım, güvenlik, barınma, istihdam ve sosyal hizmetler gibi çeşitli konuların cinsiyet perspektifinden değerlendirilmesini içerir. Özellikle kadınların şehir hayatında karşılaştıkları zorluklar ve ihtiyaçlar üzerine odaklanır. Kentsel cinsiyet analizi, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla şehir planlaması ve politika geliştirme süreçlerine dâhil edilir. Bu, cinsiyet temelli farklılıkları ve eşitsizlikleri azaltmayı hedefler. Örneğin, güvenli ulaşım, sokak aydınlatması, kamusal alanlarda cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi gibi konular, kentsel cinsiyet çalışmaları kapsamında ele alınabilir. Bu alandaki çalışmalar, şehirlerin herkes için daha adil ve yaşanabilir olmasını amaçlar (Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı [UN-Habitat], 2020).

Kentsel ve toplumsal cinsiyet eşitliği arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar da önemli bir yer tutar. Mackenzie'nin (2002) araştırması, kadınların kentsel mekânı nasıl deneyimlediğini ve bu deneyimlerin toplumsal cinsiyet a nasıl ilişkilendirildiğini inceler. Bu çalışma, kentsel planlama süreçlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği açısından nasıl daha duyarlı hale getirilebileceğini tartışır. Bu araştırmalar, kentsel mekânın cinsiyet üzerindeki etkilerini ve kentsel planlama süreçlerinde toplumsal cinsiyetin nasıl dikkate alınması gerektiğini anlamamıza yardımcı olur.

“Cinsiyetli şehirler” kavramı, kentsel çalışmalarda önemli bir ilgi odağı olmuş, kentsel alanların cinsiyet rolleri, kimlikleri ve güç dinamikleri temelinde nasıl şekillendiğini, deneyimlendiğini ve farklılaştırıldığını aydınlatmıştır (Chang, Choi, An & Chung, 2022; Fenster, 2005; Mackenzie, 2002). Akademik olarak vurgulanmıştır ki, kentsel çevrelerin cinsiyetlendirilmiş olduğunun anlaşılması ve bu cinsiyetlendirilmiş dinamiklerin ırk, sınıf ve cinsellik gibi diğer kimlik eksenleriyle nasıl kesiştiğinin anlaşılması önemlidir (Cho & Song, 2022; Jarvis vd., 2012).

Son yıllarda, “akıllı şehirler” kavramı da cinsiyet açısından bir lensle incelenmiş, teknolojik yeniliklerin ve kentsel planlama girişimlerinin kadınların kentsel yaşamlarını ve deneyimlerini nasıl etkilediğini incelemeyi amaçlamıştır (Asteria vd., 2020; Chang vd., 2022).

Akıllı şehir girişimleri genellikle verimlilik, bağlantılılık ve sürdürülebilirlik önceliklerine sahiptir. Ancak, bu girişimlerin mevcut cinsiyet eşitsizliklerini ve kentsel hiyerarşileri yeniden üretip üretmediği veya onlara meydan okuyup okumadığı eleştirel bir şekilde değerlendirilmelidir (Asteria vd., 2020).

Ev içi ve topluluk içi iş bölümü, kadınların kentsel kaynaklara ve altyapıya erişimini ve kullanımını etkileyen anahtar bir faktördür (Berk, 1985; Goffman, 1977). Geleneksel cinsiyet rolleri genellikle kadınlara bakım, ev işi ve duygusal emeğin başlıca sorumluluğunu yükler, bu da kadınların kamusal yaşamda mobilitelerini ve katılımını sınırlandırabilir (Akkoyunlu, 2008; West & Zimmerman, 1987).

Ayrıca, kentsel planlama ve tasarım tarihsel olarak erkek bakış açıları tarafından domine edilmiştir, bu da kadınların ihtiyaçlarını ve endişelerini yeterince ele almayan inşa edilmiş çevrelerle sonuçlanmıştır (Fenster, 2005; Mackenzie, 2002). Örneğin, sokak manzaraları, toplu taşıma sistemleri ve

rekreasyonel alanlar genellikle erkek, engelli olmayan bir kullanıcı varsayımıyla tasarlanmış olup, kadınların, engellilerin ve diğer temsil edilmemiş grupların çeşitli ihtiyaçlarını ve deneyimlerini göz ardı eder (Cho & Song, 2022; Mackenzie, 2002).

Fiziksel altyapıya ek olarak, ekonomik fırsatlara ve sosyal hizmetlere erişim de kadınların kentsel yaşam deneyimlerini şekillendirmede önemli bir rol oynar (Mackenzie, 2002; Parsons & Bales, 1956). Kadınların istihdam kalıpları ve gelir düzeyleri, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimi, şehir içindeki mekânsal hareketliliklerini ve otonomilerini yakından etkiler (Akkoyunlu, 2008; Mackenzie, 2002). Kadınların ekonomik güçlenmesini teşvik etmeyi amaçlayan kentsel politikalar ve programlar, uygun fiyatlı çocuk bakımı, mesleki eğitim ve mikrofinans girişimleri gibi kadınların kentsel ekonomik yaşama tam katılımındaki engelleri azaltılabilir (Joshi vd., 2022).

Dahası, kadınlara yönelik şiddet birçok kentsel bağlamda yaygın bir sorun olarak kalmakta, kadınların kamusal alanlarda hareket özgürlüğünü ve güven hissini sınırlamaktadır (Chang vd., 2022; Mackenzie, 2002). Cinsiyete dayalı taciz, saldırı ve ev içi şiddet, şehirlerde yaşayan kadınların iş, eğitim ve sosyal fırsatlara erişimini etkileyerek onları risk altına sokmaktadır (Chang vd., 2022; Mackenzie, 2002). Cinsiyete dayalı şiddetin kök nedenlerini ele alan, sosyal normları ve şiddetle mücadelede kurumsal tepkileri ele alan çok yönlü yaklaşımlar gerekmektedir (Chang vd., 2022).

Ayrıca, “şehir hakkı” kavramı, toplumsal eşitliği ve insan haklarını önceliklendiren, kapsayıcı kentsel gelişimi anlama ve savunma konusunda güçlü bir çerçeve sunar (Harvey, 2012; Purcell, 2002). Şehir hakkı, şehirlerde yaşayan tüm bireylerin eşit olarak erişebileceği mekânsal hizmetlere vurgu yapar ve dezavantajlı grupların seslerini kentsel karar alma süreçlerine dâhil etmeyi amaçlar (Harvey, 2012; Purcell, 2002). Bu yaklaşım, kentsel planlama ve politika yapımında demokratikleşmeyi ve sosyal eşitliği destekleyerek, kadınların, etnik azınlıkların, göçmenlerin ve yaşam kalitesini artırabilir (Purcell, 2002; Watson, 2009).

Kentsel alanların cinsiyetlendirilmiş doğası karmaşık ve çok yönlüdür, tarihsel, sosyal, ekonomik ve politik faktörlerden etkilenmektedir. Cinsiyet perspektiflerinin kentsel çalışmalarda ve planlamada merkeze alınmasıyla, bilim insanları ve uygulayıcılar tüm sakinlerin haklarını ve refahını önceliklendiren daha kapsayıcı, adil ve sürdürülebilir şehirlerin oluşturulmasına katkıda bulunabilirler.

Kentselleşme, kentler içinde ekonomik, sosyal ve mekânsal dönüşümleri içeren çok yönlü bir süreçtir ve cinsiyet ilişkileri açısından bu sürecin sonuçlarını anlamak, kapsayıcı ve sürdürülebilir kentsel kalkınmayı teşvik etmek için esastır.

Kentler büyüdükçe ve evrildikçe, sakinler için yeni fırsatlar ve zorluklar yaratır ve bu dinamikler cinsiyet normları, güç yapıları ve kaynaklara erişim tarafından şekillendirilir. Kadınların kentsel mekânlardaki deneyimleri, hareketlilik modelleri, kamu hizmetlerine erişim, istihdam fırsatları ve güvenlik endişeleri gibi faktörlerden etkilenir.

Hareketlilik, kentsel yaşamın kritik bir boyutudur ve kadınların hareketlilik modelleri genellikle güvenlik endişeleri, bakım sorumlulukları ve ulaşım erişimi gibi çeşitli faktörlerle sınırlıdır. Birçok kentte kadınlar, kamusal alanlarda taciz ve şiddetle karşı karşıya kalır, bu da onların hareket özgürlüğünü kısıtlar ve eğitim, istihdam ve diğer fırsatlara erişimini sınırlar. Bu güvenlik endişelerinin ele alınması, kentsel

tasarımın iyileştirilmesini, hukuk uygulamasının geliştirilmesini ve cinsiyete duyarlı ulaşım politikalarının teşvik edilmesini içeren kapsamlı bir yaklaşım gerektirir.

Kamusal hizmetlere erişim, cinsiyet açısından önemli sonuçları olan kentsel kalkınmanın başka bir önemli yönüdür. Kadınlar genellikle bakım ve ev işlerinden sorumlu başlıca kişilerdir ve sağlık hizmetleri, eğitim ve hijyen gibi temel hizmetlere erişimleri, sağlıkları ve güçlenmeleri açısından hayati öneme sahiptir. Ancak, birçok kentsel alandaki kadınlar, bu hizmetlere erişimde, örneğin erkeklerin ihtiyaçları kadınların önünde önceliklendirilen ekonomik sıkıntılar, uzun bekleme süreleri ve kültürel normlar gibi engellerle karşı karşıya kalırlar. Ayrıca, kadınların kentsel mekânlardaki güvenliği, politika yapıcılar, kentsel planlamacılar ve toplum paydaşları tarafından dikkat gerektiren önemli bir konudur. Kadınlar ve kız çocukları genellikle kamusal alanlarda taciz, şiddet ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalır, bu da onların hareket özgürlüğünü kısıtlar ve güvenlik ve refah hissini zayıflatır. Bu güvenlik endişelerinin ele alınması, kentsel tasarımın iyileştirilmesini, aydınlatmanın ve gözetimin artırılmasını ve toplum katılımı ile teşvik edilmesini içeren çok yönlü bir yaklaşım gerektirir (Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı [UN-Habitat], 2020).

Sonuç olarak, cinsiyet, kentselleşme ve kadınların kentlerdeki deneyimlerinin kesişimi, politika yapıcılar, kentsel planlamacılar ve toplumun dikkatini gerektiren karmaşık ve çok yönlü bir olgudur. Kentselleşmenin kadınlar ve erkekler üzerindeki farklı etkilerini anlayarak, tüm sakinler için cinsiyet eşitliğini, sosyal adaleti ve insan haklarını teşvik eden daha kapsayıcı ve sürdürülebilir kentler geliştirilmesi mümkündür.

2.5. Kentsel Dönüşümün Cinsiyet İlişkileri Üzerindeki Etkisi

Kentsel dönüşüm, şehirlerin büyümesi ve beraberinde gelen sosyo-ekonomik değişikliklerle karakterize edilen, şehirlerin fiziksel, sosyal ve ekonomik yapısının yeniden şekillendirilmesi sürecidir. Bu süreç, kentsel alanlardaki cinsiyet ilişkilerini derinlemesine etkilemektedir. Şehirler genişledikçe, kadınlar ve erkekler arasındaki mevcut cinsiyet normları ve güç yapıları nedeniyle farklı deneyimler yaşanırken yeni fırsatlar ve zorluklar ortaya çıkar (Tornqvist ve Tornqvist, 2015). Kadınların kentsel alanlardaki deneyimleri, hareketlilik desenleri, kamu hizmetlerine erişim, istihdam fırsatları ve güvenlik endişeleri gibi çeşitli faktörler tarafından şekillendirilmektedir.

Kentsel dönüşüm, sadece fiziksel çevrede değil, aynı zamanda toplumsal yapıda da derin etkilere sahiptir. Kadınların kentsel alanlardaki deneyimleri, bu dönüşüm sürecinin farklı yönlerinden etkilenirken, cinsiyet rolleri, güç dengeleri ve toplumsal normlar da önemli bir rol oynar. Öncelikle, kadınların kentsel alanlardaki deneyimleri, hareketlilik desenleri üzerinde belirgin bir şekilde etkilenir. Kadınlar genellikle erkeklere kıyasla daha fazla ev içi iş ve bakım sorumluluğu üstlenirler. Bu durum, kadınların günlük rutinlerini ve dolaşım özgürlüklerini etkileyebilir, özellikle de toplu taşıma araçlarının erişilebilirliği ve güvenliği konularında endişeler varsa. Özellikle gece saatlerinde ve yalnız seyahat ederken kadınlar genellikle cinsel tacize ve saldırıya maruz kalma riskiyle karşılaşabilirler, bu da hareket özgürlüklerini kısıtlar ve belirli alanlara olan erişimlerini sınırlar.

Kamu hizmetlerine erişim de kentsel dönüşümün önemli bir yönüdür ve kadınlar için büyük önem taşır. Sağlık, eğitim, çocuk bakımı ve diğer kamu hizmetlerine erişim, kadınların yaşam kalitesini ve toplumsal katılımlarını belirleyebilir. Ancak, kentsel alanlarda hizmetlerin dağıtımı ve erişilebilirliği konusunda cinsiyete dayalı eşitsizlikler olabilir. Örneğin, bazı bölgelerde sağlık merkezlerine veya okullara erişim daha sınırlı olabilir, bu da kadınların sağlık hizmetlerinden ve eğitimden eşit şekilde faydalanmasını engeller. İstihdam fırsatları da kentsel dönüşümün kadınlar üzerindeki etkilerinde önemli bir rol oynar. Şehirleşme genellikle ekonomik fırsatların artmasıyla ilişkilendirilse de kadınlar genellikle erkeklere kıyasla daha düşük ücretli ve güvencesiz işlerde istihdam edilmektedir. Ayrıca, kadınların işgücüne katılımı ve meslekler arası hareketlilikleri de cinsiyete dayalı eşitsizliklerle sınırlı olabilir. Özellikle kadınlar için erişilebilir, güvenli ve eşit fırsatlar sunan istihdam politikalarının geliştirilmesi önemlidir.

Güvenlik endişeleri, kadınların kentsel alanlardaki deneyimlerini derinden etkileyen bir başka faktördür. Kadınlar genellikle sokaklarda ve toplu taşıma araçlarında saldırıya uğrama, cinsel tacize maruz kalma ve diğer güvenlik sorunlarıyla karşılaşma riski altındadır. Bu durum, kadınların kamusal alanlara olan güvenini sarsabilir ve kentsel yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu nedenle, kentsel dönüşüm sürecinde güvenli ve kapsayıcı bir çevre sağlamak için güvenlik politikalarının ve önlemlerinin cinsiyet duyarlılığı gözetilerek tasarlanması önemlidir. Sonuç olarak, kentselleşme ve kentsel dönüşüm süreçleri, kadınların ve erkeklerin kentsel alanlardaki deneyimlerini şekillendiren karmaşık ve çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bu faktörler arasında cinsiyet rolleri, güç dengeleri, ekonomik koşullar ve toplumsal normlar yer alır. Kadınların kentsel alanlardaki deneyimlerini iyileştirmek ve cinsiyet eşitsizliklerini azaltmak için, kentsel politikaların ve müdahalelerin cinsiyet duyarlılığı gözetilerek tasarlanması ve uygulanması önemlidir. Bu şekilde, kentsel alanlar daha kapsayıcı, adil ve sürdürülebilir hale gelebilir.

2.6. Hareketlilik Desenleri ve Güvenlik Endişeleri

Hareketlilik desenleri, bireylerin günlük yaşamlarında gerçekleştirdikleri ulaşım ve yer değiştirme faaliyetlerinin düzenini ve bu faaliyetlerin zaman ve mekânı bağlı olarak nasıl şekillendiğini ifade eder. Bu desenler, insanların iş, eğitim, alışveriş, sosyal etkinlikler ve diğer gündelik aktiviteler için yaptıkları yolculukları kapsar. Hareketlilik desenleri, toplu taşıma kullanımı, yaya olarak yapılan seyahatler, bisiklet kullanımı ve özel araçlarla gerçekleştirilen yolculuklar gibi çeşitli ulaşım türlerini içerebilir. Kentsel alanlarda kadınlar ve erkekler arasındaki hareketlilik desenleri, cinsiyet rollerine ve toplumsal normlara bağlı olarak farklılık gösterebilir. Kadınların genellikle ev işleri, çocuk bakımı ve aile üyelerinin ihtiyaçlarını karşılamak için daha kısa mesafeli ve sık yolculuklar yaptığı gözlemlenirken, erkeklerin daha uzun mesafeli ve iş odaklı yolculuklar yapma eğiliminde olduğu görülebilir. Bu farklılıklar, kentsel planlama ve toplu taşıma hizmetlerinin tasarlanmasında dikkate alınması gereken önemli unsurlardır. Kadınların kentsel mekânlardaki güvenlik endişeleri de hareketlilik desenlerini doğrudan etkiler. Güvensiz hissedilen alanlar ve saatler, kadınların hareket özgürlüğünü kısıtlayabilir ve belirli rotaları veya ulaşım türlerini tercih etmelerine neden olabilir. Bu nedenle, güvenli ve erişilebilir ulaşım imkânlarının

sağlanması, cinsiyet eşitliği açısından kritik öneme sahiptir (Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı [UN-Habitat], 2020).

Kentsel yaşamın önemli bir yönü, fırsat ve hizmetlere erişimde kritik bir rol oynayan hareketliliklerdir. Ancak, kadınların hareketliliği genellikle kamu alanlarında güvenlik endişeleri nedeniyle kısıtlanmaktadır. Kabeer'in (2016) araştırması, taciz ve şiddet korkusunun kadınların hareket özgürlüğünü sınırlandırarak eğitim, istihdam ve sosyal etkinliklere katılımlarını etkilediğini vurgulamaktadır. Dahası, kadınların hareketliliği genellikle bakım sorumlulukları tarafından da kısıtlanır ve çalışmalar kadınların genellikle kişisel hareketlilik yerine aile ihtiyaçlarını önceliklendirdiğini göstermektedir (Wang, 2018).

Kadınların kentsel alanlardaki güvenliğini artırmak için hem fiziksel hem de sosyal güvenlik yönlerini ele alan kapsamlı bir yaklaşım gerekmektedir. Kentsel tasarım müdahaleleri, iyi aydınlatılmış yollar, görünür işaretler ve güvenli toplu taşıma gibi kadınların güvenlik hissini artırabilir (UN Women, 2019).

Kadınların kentsel alandaki güvenliği, genellikle sokaklarda ve toplu taşıma araçlarında maruz kaldıkları taciz, cinsel saldırılar ve diğer şiddet olayları nedeniyle tehdit altındadır. Bu tür riskler, kadınların günlük yaşamlarını etkilerken, kamusal alanlara olan güvenlerini zedeleyerek sosyal katılım ve ekonomik faaliyetlerde bulunma isteklerini azaltabilir. Bu nedenle, kadınların kentsel alandaki güvenliğini artırmak için alınacak tedbirlerin çok boyutlu olması gerekmektedir. Öncelikle, fiziksel güvenlik önlemleri, kadınların güvenliğini artırmak için etkili bir araç olabilir. Kentsel tasarım müdahaleleri, sokakların ve kamusal alanların daha iyi aydınlatılması, güvenlik kameralarının yerleştirilmesi ve riskli bölgelerde güvenlik görevlilerinin artırılması gibi önlemler, kadınların güvenlik hissini artırabilir ve potansiyel tehlikelere karşı korunmalarını sağlayabilir. Ayrıca, kadınlar için güvenli ve erişilebilir toplu taşıma hizmetlerinin sağlanması da hareketliliklerini artırabilir ve güvenlik endişelerini azaltabilir.

Toplumun cinsiyetle ilgili önyargıları kadınların kamusal alanlarda kendilerini güvende hissetmelerini engelleyebilir ve şiddet vakalarının önlenmesini zorlaştırabilir. Bu nedenle, güvenliğin artırılması için sadece polis ve güvenlik görevlileri değil, aynı zamanda toplumun geniş kesimleriyle iş birliği yapılması ve cinsiyet eşitliği üzerine farkındalık ve eğitim programlarının yürütülmesi önemlidir. Kentsel alandaki güvenlik sorunlarıyla başa çıkmak için toplum tabanlı yaklaşımlar da önemlidir. Kadınların ve kız çocuklarının güvenliğini artırmak için mahalle komiteleri, sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimler arasında iş birliği yapılabilir. Bu kuruluşlar, güvenlik endişelerini belirlemek, riskli bölgeleri tespit etmek ve toplumun güvenliği için ortak çözümler geliştirmek için birlikte çalışabilirler. Ayrıca, toplum katılımını artırmak ve kadınların seslerini duyurmasını sağlamak için düzenli olarak yapılan toplantılar ve etkinlikler düzenlenebilir (Kabeer, 2016).

Kadınların kentsel alandaki güvenliğini artırmak için alınacak tedbirlerin hem fiziksel hem de sosyal boyutları ele alması gerekmektedir. Kentsel tasarım müdahaleleri ve güvenlik önlemleri, fiziksel güvenliği artırabilirken, cinsiyet eşitliği üzerine eğitim ve farkındalık programları da sosyal normların değiştirilmesine ve kadınların kamusal alanda daha güvende hissetmelerine yardımcı olabilir. Bu nedenle, kentsel güvenlik politikalarının ve müdahalelerinin, kadınların deneyimlerini merkeze alarak ve onların

ihtiyaçlarına duyarlı bir şekilde tasarlanması ve uygulanması önemlidir. Bu sayede, kentsel alanlar daha güvenli, kapsayıcı ve yaşanabilir hale gelebilir (Wang, 2018).

2.7. Kamu Hizmetlerine Erişim

Sağlık hizmetleri, eğitim ve sanitasyon dahil olmak üzere kamu hizmetlerine erişim, kadınların refahı ve güçlenmesi açısından kritiktir. Ancak, kentsel alanlardaki kadınlar genellikle bu hizmetlere erişimde engellerle karşılaşır, bu da cinsiyet eşitsizliklerini artırır (Datta, 2016). Örneğin, Agarwal'ın (2019) araştırması, kültürel normların ve ayrımcı uygulamaların birçok kentsel ortamda kadınların sağlık hizmetlerine erişimini sınırlandırdığını vurgulamaktadır. Benzer şekilde, yetersiz sanitasyon tesisleri, özellikle gizlilik ve güvenlik açısından kadınlar için önemli zorluklar oluşturmaktadır (Sultana & Abeyasekera, 2019). Bu zorlukların üstesinden gelmek için, politika yapıcılarının kadınların belirli ihtiyaçlarını ve deneyimlerini dikkate alan cinsiyete duyarlı hizmet teslimatı modellerini önceliklendirmesi gerekmektedir. Bu, kadın dostu sağlık tesislerine yatırım yapmayı, adet hijyen yönetimi programlarını teşvik etmeyi ve güvenli ve erişilebilir umumi tuvaletlerin bulunurluğunu sağlamayı içerebilir (UN-Habitat, 2016).

Kadınların kamu hizmetlerine erişimindeki engeller, kentsel alanlardaki cinsiyet eşitsizliklerini derinleştirir ve kadınların refahını olumsuz etkiler. Özellikle sağlık hizmetlerine erişim, kadınların sağlık durumunu ve yaşam kalitesini doğrudan etkiler. Datta (2016) tarafından yapılan araştırmalar, kentsel ortamlardaki kadınların sağlık hizmetlerine erişiminde karşılaştıkları engelleri vurgulayarak, bu durumun kadınların sağlık sonuçları üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Özellikle, kültürel normlar ve ayrımcı uygulamalar, birçok kadının sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanmasını engellemektedir. Kadınların sağlık hizmetlerine erişimindeki bu engeller, cinsiyet eşitsizliğinin sağlık alanında da kendini göstermektedir.

Buna ek olarak, sanitasyon tesislerine erişimdeki zorluklar da kadınların yaşam kalitesini etkileyen önemli bir faktördür. Sultana ve Abeyasekera (2019) tarafından yapılan çalışmalar, yetersiz sanitasyon tesislerinin kadınlar için ciddi güvenlik ve gizlilik endişeleri yarattığını ortaya koymaktadır. Özellikle, kamusal tuvaletlerin yetersizliği veya güvensizliği, kadınların günlük yaşamlarını olumsuz etkileyebilir ve sağlık risklerine neden olabilir. Bu durum, kadınların kentsel alanlardaki yaşam kalitesini ve güvenliğini tehdit eden önemli bir sorundur ve çözümü için ciddi önlemler alınması gerekmektedir. Bu zorlukların üstesinden gelmek için, politika yapıcılarının kadınların belirli ihtiyaçlarını ve deneyimlerini dikkate alan cinsiyete duyarlı hizmet teslimatı modellerini önceliklendirmesi gerekmektedir. Bu, kadınların güvenli ve erişilebilir sağlık hizmetlerine erişimini sağlamayı içerir. Kadın dostu sağlık tesislerinin inşası ve iyileştirilmesi, kadınların sağlık hizmetlerine erişimini artırmak ve onların sağlık sonuçlarını iyileştirmek için önemli bir adımdır. Ayrıca, adet hijyen yönetimi programlarının teşvik edilmesi ve güvenli ve erişilebilir umumi tuvaletlerin bulunurluğunun sağlanması da kadınların sanitasyon ihtiyaçlarını karşılamak için hayati öneme sahiptir.

Bu şekilde, kadınların kamu hizmetlerine erişimindeki engellerin üstesinden gelmek için cinsiyete duyarlı politika ve uygulamaların benimsenmesi, kentsel alanlardaki cinsiyet eşitsizliklerinin azaltılmasına

ve kadınların refahının artırılmasına katkıda bulunabilir. Bu politikaların ve uygulamaların, kadınların kentsel alanlardaki yaşam kalitesini artırmak ve onları güçlendirmek için etkili bir araç olduğu kanıtlanmıştır. Bu nedenle, kentsel gelişim süreçlerinde kadınların ihtiyaçlarını ve deneyimlerini dikkate alarak cinsiyet duyarlı politikaların benimsenmesi, daha adil ve kapsayıcı şehirlerin oluşturulmasına katkı sağlayabilir.

2.8. İstihdam Fırsatları ve Ekonomik Güçlenme

Kentselleşme çeşitli sektörlerde iş fırsatlarının genişlemesine yol açmış olsa da kadınlar istihdam ve ekonomik güçlenme konusunda engellerle karşılaşmaya devam etmektedirler. Chant'ın (2016) araştırması, özellikle kadınların, genellikle düşük ücretler, iş güvencesizliği ve sosyal koruma eksikliği ile karşılaştığı gayri resmi sektörde orantısız bir şekilde istihdam edildiğini vurgulamaktadır. Toplumun genelinden ayrımcılık, yoksulluk, sosyal dışlanma ve fırsat eşitsizliği gibi nedenlerle dezavantajlı konumda olan gruplar mevcuttur. Bu topluluklara etnik azınlıklar, göçmenler, düşük gelirli aileler ve belirli coğrafi bölgelerde yaşayan insanlar örnek olarak verilebilir. Dahası, kalıcı cinsiyet önyargıları ve ayrımcı uygulamalar, kadınların formal istihdam fırsatlarına erişimini sınırlamaktadır (Duflo, 2012).

Kentselleşme şehirlerde cinsiyet ilişkilerini derinlemesine etkileyerek kadınların fırsatlara, hizmetlere ve kaynaklara erişimini etkilemektedir. Kentselleşmenin kadınlar ve erkekler üzerindeki farklı etkilerini anlamak, cinsiyet eşitliğini ve sosyal adaleti teşvik eden kapsayıcı ve sürdürülebilir şehirlerin tasarlanması için önemlidir. Politika yapıcılar, kentsel kalkınma politikaları ve müdahaleleri alanında kadınların belirli ihtiyaçlarını ve deneyimlerini ele alarak tüm sakinler için daha güvenli ve erişilebilir şehirler yaratabilirler.

Kentselleşmenin, kadınların istihdam ve ekonomik güçlenme açısından karşılaştığı engelleri aşmak için çeşitli politika ve uygulamaların benimsenmesi gerekmektedir. Öncelikle, kadınların istihdam edilme koşullarını iyileştirmeye yönelik çabalar önemlidir. Bu bağlamda, düşük ücretler, iş güvencesizliği ve sosyal koruma eksikliği gibi sorunların ele alınması ve gayri resmi sektörde çalışan kadınların haklarının korunması gerekmektedir. Chant'ın (2016) çalışması, bu konuda bilgi sahibi olmamızı sağlayarak, kadınların istihdamda karşılaştıkları zorlukları anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Tüm bu önlemler, kadınların kentsel alanlardaki istihdam ve ekonomik güçlenme açısından karşılaştığı engelleri aşmaya yardımcı olabilir. Kentselleşmenin etkilerini ele alırken, cinsiyet eşitliğini teşvik etmek ve kadınların haklarını korumak önemlidir. Hükümet yetkilileri, yerel yönetimler, planlamacılar ve yasa koyucular gibi politika yapıcılar, kentsel kalkınma politikaları ve müdahaleleri alanında kadınların ihtiyaçlarını ve deneyimlerini dikkate alarak daha kapsayıcı ve adil şehirlerin oluşturulmasına katkıda bulunabilirler. Bu şekilde, kadınların istihdam, ekonomik güçlenme ve kentsel yaşamda daha etkin bir rol oynamaları teşvik edilebilir.

2.9. Kentselleşmenin Cinsiyet İlişkileri Üzerindeki Etkisi

Cinsiyet ilişkileri terimi, toplumdaki kadınlar ve erkekler arasındaki sosyal, ekonomik ve kültürel etkileşimleri ve bu etkileşimlerin toplumsal cinsiyet rolleri ve normları üzerindeki etkilerini ifade eder.

Kentselleşme süreci, bu ilişkileri yeniden şekillendirebilir veya mevcut eşitsizlikleri pekiştirebilir. Bu bağlamda, kentselleşmenin cinsiyet ilişkileri üzerindeki etkilerini anlamak, daha kapsayıcı ve adil şehirler oluşturmak için önemlidir. Kentselleşme, çağdaş toplumların belirgin bir özelliği olup, genellikle büyük ölçekli kentsel alanlarda yaşayan nüfusun oranının artması ve bu alanların ekonomik, sosyal ve fiziksel yapısının dönüşmesi olarak tanımlanır. Kentselleşme süreci, kadınlar ve erkekler arasındaki cinsiyet ilişkilerini de etkiler ve bu etkileşim karmaşık ve çeşitli olabilir (Harcourt ve Nelson, 2015).

Kentselleşme, modern toplumların önemli bir özelliğidir ve genellikle büyük ölçekli kentsel alanlarda yaşayan nüfusun oranının artması ve bu alanların ekonomik, sosyal ve fiziksel yapısının dönüşmesi olarak tanımlanır. Kentselleşme, kadınların ve erkeklerin kentsel yaşamda deneyimlediği farklılıkları ve eşitsizlikleri ortaya çıkarırken, aynı zamanda cinsiyet rolleri, güç ilişkileri ve toplumsal normlar üzerinde de etkili olabilir. Büyük kentsel alanlara göçün artmasıyla birlikte, kentselleşme genellikle kadınların ve erkeklerin farklı şekillerde yaşadığı ve etkilendiği cinsiyet dinamiklerini değiştirir. Kadınlar genellikle iş bulma ve ekonomik fırsatlar arama amacıyla kırsal bölgelerden şehirlere göç ederken, erkekler genellikle işgücü talepleri nedeniyle göç ederler. Bu durum, kadınların kentsel alanlarda daha fazla ev içi iş ve bakım sorumluluğu üstlenmelerine neden olabilir, çünkü erkeklerin işgücü piyasasında daha fazla zaman harcaması gerekebilir (Harcourt ve Nelson, 2015).

Kadınların kentsel alanda daha fazla ev içi iş ve bakım sorumluluğu üstlenmesi, onların sosyal ve ekonomik katılımını etkileyebilir. Ev içi işlerin yükümlülükleri nedeniyle kadınlar, işgücüne katılım oranlarında ve işyerindeki yükselme fırsatlarında kısıtlamalarla karşılaşabilirler. Bu durum, kadınların ekonomik bağımsızlığını ve toplumsal statülerini olumsuz yönde etkileyebilir ve dolayısıyla cinsiyet eşitsizliğini derinleştirebilir. Öte yandan, kentselleşme süreci kadınlar için bazı fırsatlar da sunabilir. Şehirlerdeki genişleyen işgücü piyasası, kadınlar için daha fazla istihdam ve gelir fırsatı yaratabilir. Ayrıca, kentsel alanlarda kadınlara yönelik eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim genellikle kırsal alanlara göre daha iyidir, bu da kadınların eğitim seviyelerini yükseltmelerine ve sağlık hizmetlerinden daha fazla faydalanmalarına olanak tanır. Ancak, bu fırsatlar genellikle sosyo-ekonomik durum, etnik köken, cinsiyet ve yerel normlar gibi faktörlere bağlı olarak değişebilir ve bazı kadınlar için daha erişilebilir olabilirken, diğerleri için daha az erişilebilir olabilir (Harcourt ve Nelson, 2015).

Kentselleşme süreci, kadınların kentsel alanlardaki güvenlik ve şiddet riskleriyle de karşı karşıya kaldığı bir dizi sorunu da beraberinde getirebilir. Kadınlar genellikle kamusal alanlarda tacize, cinsel saldırıya ve diğer şiddet biçimlerine maruz kalma riski altındadır. Bu, kadınların kentsel alanlarda dolaşma özgürlüklerini kısıtlayabilir ve onların güvenlik hislerini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu durum, kadınların kentsel alanlardaki yaşam kalitesini ve sosyal katılımını etkileyebilir ve dolayısıyla kentselleşme sürecinin kadınlar üzerindeki etkilerini derinleştirebilir. Kentselleşmenin cinsiyet ilişkileri üzerindeki etkileri, toplumsal cinsiyet normlarına, güç yapılarına ve ekonomik koşullara bağlı olarak değişebilir. Bu nedenle, kentselleşme sürecinde cinsiyet eşitliğini teşvik etmek ve kadınların kentsel alanlardaki yaşamlarını iyileştirmek için kapsamlı politika ve müdahaleler gerekmektedir. Bu politikalar, kadınların ekonomik katılımını teşvik etmek, ev içi iş yükünü paylaşmayı teşvik etmek, kadınlara güvenli ve erişilebilir kentsel alanlar sağlamak ve cinsiyet eşitliğini destekleyen toplumsal normları güçlendirmeyi

çerebilir. Bu şekilde, kentselleşme sürecinin kadınlar için olumlu sonuçlar doğurması ve cinsiyet eşitsizliğini azaltması mümkün olabilir (Harcourt ve Nelson, 2015).

2.10. Aile Yaşamında Kadınların Rollerinin Kente Katılım ve Kentsel Hareketliğe Etkisi

Toplumsal cinsiyet perspektifi, aile içindeki rol paylaşımı, köken aileden kişilere aktarılan düşünce, davranış, tutum ve ailenin sosyo-demografik özellikleri aile hayatını büyük oranda etkileyen bir özelliğe sahiptir. Bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürü, bir kadın ve erkeğin nasıl davranacağı, nasıl düşüneceği ve nasıl hareket edeceğine ilişkin beklentileri ortaya koyan, yani kadın ve erkeği sosyal olarak yapılandıran özellikleri belirlemektedir (Akin ve Demirel, 2003:74; Üner, 2008:6; Powell and Greenkouse, 2010:1012). Toplum tarafından belirlenen bu roller cinsiyetler arasında eşitsizliği ortaya çıkarmaktadır. Bu eşitsizlikler sonucunda kadınlar daha çok bakım veren ve ev işlerinden sorumlu tutulmaktadır. Buna karşılık erkekler ise kamusal alanlarda daha çok görünür, iş yaşamında aktif ve siyasi alanda görünür olmaktadır. Kadınlar sadece bakım verme noktasında değil aile ilişkilerinin düzenlenmesinde, aile bireylerini duygusal destek verip çatışma çözümlerinde önemli bir rol üstlenmekte.

Aile içinde biyolojik bir özellik gösteren üreme rolü, biyolojik anlamının dışında iş gücünün sürdürülmesi ve yeniden üretilmesi için gerekli olan çocuk doğurma, çocuk yetiştirme sorumluluklarını ve kadınların ev içi görevlerini içerir (Moser, 1993, s.29). Toplumsal olarak kurgulanan cinsiyetçi iş bölümü kadınları aile içindeki rolünde dolayı ev içerisinde kalmalarına eğer çalışıyor ise ev ve iş yeri arasına sıkışmasına yol açmakta. Geleneksel aile yapısı dışında kent ailesi büyük kenti oluşturan farklılaşmış, uzmanlaşmış ve örgütlenmiş bir çevrede çok daha etkin bir teknolojinin oluşturduğu kurumlarla çevrili yaşamaktadır ve hepsi az veya çok koşulların etkisiyle değişmektedir. Kadınların para kazanması geleneksel aile düzenini etkilemiştir ancak para kazanma işlevine ilişkin kalıp yargılara kıyasla, ev işlerinin paylaşımı işlevine ilişkin kalıp yargılar daha çok direnç göstermektedir (İmamoğlu; 1991:834).

Aile içerisinde eşitsiz cinsiyetçi iş bölümleri sonucunda kadınlar çalışma hayatından uzak kalmışlardır. Bu nedenle daha çok yoksullaşan kadınlar kenti kullanmaları ve kente katılım sağlamaları kısıtlanabilirler. İş hayatına katılan ancak düşük ücretlerle çalışan kadınlar yine kenti kullanamamakta sadece iş yerlerine giderken kent içinde hareket edebilmektedirler. Kadınların kenti kullanmaları ve kente katılımlarında özgürleşmeleri, kamusal alanda görünür olmalarının önündeki engellerin kalkmasında aile içerisindeki ilişkilerin ve rollerin daha eşitlikçi bir şekilde inşa edilmesi gerekliliği ortaya çıkmakta. Bu nedenle aile içi ilişkilerde ve iş bölümünde toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmaları ve politikaları önemli bir yer tutmaktadır.

2.11. Toplumsal Cinsiyet Normlarının Yeniden Üretilmesi

Kentselleşme süreci, toplumsal cinsiyet normlarının da yeniden üretilmesine katkıda bulunabilir. Örneğin, kentsel alanlarda kadınların kamusal alanda daha fazla görünürlüğü artabilir ve bu da kadınların toplumsal rolleri ve beklentileri üzerinde etkili olabilir (Miraftab, 2019). Bu nedenle, kentselleşme

sürecinde kadınların güçlendirilmesi için politika ve programların cinsiyet duyarlı olması ve cinsiyet eşitliğini teşvik etmesi önemlidir.

Kentselleşme süreci, toplumsal cinsiyet normlarının şekillenmesinde ve yeniden üretilmesinde önemli bir rol oynar. Özellikle, kentsel alanlarda yaşayan kadınların kamusal alandaki görünürlüğü arttıkça, toplumsal cinsiyet rolleri ve beklentileri de etkilenir. Miraftab'ın (2019) çalışması, bu konuda kentselleşmenin etkilerini derinlemesine incelerken, kadınların kamusal alanda daha fazla görünür hale gelmesinin, cinsiyet normlarını sorgulama ve değiştirme potansiyeline sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin, kadınların iş gücüne daha fazla katılımı, geleneksel olarak erkeklerin hâkim olduğu mesleklerde daha fazla kadın çalışanının görülmesi ve kadınların liderlik pozisyonlarına yükselmesi, cinsiyet rollerini değiştirebilecek önemli adımlardır. Ancak, bu artan görünürlük aynı zamanda kadınların toplumsal rollerinin ve beklentilerinin değişmesine direnç gösterebilecek çeşitli zorluklarla da karşılaşabilir. Örneğin, kadınlar hala iş yerinde cinsiyet ayrımcılığına maruz kalabilir, ev içi sorumlulukların adaletsiz dağılımıyla başa çıkmak zorunda kalabilir ve kamusal alanlarda güvenlik endişeleriyle karşılaşabilirler.

Kadınların kamusal alandaki görünürlüğünün artması, kadınların toplumda daha aktif bir şekilde yer almasını teşvik edebilir. Kadınlar, kentsel alanlarda işgücüne katılabilir, toplumsal etkinliklere liderlik edebilir ve siyasi karar alma süreçlerine daha fazla katılabilirler. Bu durum, kadınların toplumsal rollerini ve beklentilerini yeniden tanımlamalarını ve geleneksel cinsiyet normlarını sorgulamalarını sağlayabilir. Ancak, bu süreçte karşılaşılan direniş ve ayrımcılık gibi zorluklar, kadınların özgürlüklerini sınırlayabilir ve cinsiyet eşitliğinin gerçekleşmesini engelleyebilir. Kadınların kentsel alanlardaki güçlenmesi için cinsiyet duyarlı politika ve programların benimsenmesi önemlidir. Bu politikalar, kadınların toplumsal ve ekonomik olarak güçlenmelerini desteklemek için tasarlanmalı ve kadınların kamusal alandaki katılımlarını teşvik etmelidir. Örneğin, kadınlara yönelik eğitim ve meslek edindirme programları, kadınların işgücüne katılımını artırabilir ve ekonomik bağımsızlıklarını destekleyebilir. Eğitim ve kampanyalar aracılığıyla cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratmak, cinsiyetçi ayrımcılığı ve önyargıları azaltabilir ve kadınların kentsel alanlardaki güçlenme sürecini destekleyebilir. Bu tür bilinçlendirme çabaları, toplumun kadınların kamusal alandaki katılımını desteklemesine ve cinsiyet eşitliği için aktif bir şekilde çalışmasına yardımcı olabilir.

Kentselleşme süreci kadınların toplumsal cinsiyet normlarına etkileşimli bir şekilde katıldığı karmaşık bir süreçtir. Kadınların kamusal alandaki görünürlüğünün artması, potansiyel olarak kadınların toplumsal rollerini ve beklentilerini değiştirebilirken, bu süreçte karşılaşılan zorluklar ve ayrımcılık gibi engeller, kadınların özgürlüklerini sınırlayabilir. Bu nedenle, kentselleşme sürecinde kadınların güçlenmesi için cinsiyet duyarlı politika ve programların benimsenmesi ve toplumda cinsiyet eşitliği bilincinin artırılması önemlidir. Bu şekilde, kadınların kentsel alanlardaki katılımları ve hakları güçlendirilerek daha adil ve kapsayıcı şehirler oluşturulabilir.

2.12. Toplumsal Katılım ve Karar Alma Süreçleri

Kentselleşme, genellikle şehirlerdeki toplumsal katılım ve karar alma süreçlerini de etkiler. Araştırmalar, kentsel alanlarda yaşayan kadınların genellikle karar alma süreçlerinde az temsil edildiğini ve katılım fırsatlarının sınırlı olduğunu göstermektedir (Kofman ve Lebas, 2016). Bu durum, kadınların kentsel planlama ve politika yapımında seslerinin duyulmasını engelleyebilir ve cinsiyet eşitliği açısından önemli bir sorun oluşturabilir. Bu nedenle, kentselleşme sürecinde kadınların toplumsal katılımını artırmak için politika ve programlara ihtiyaç vardır. Kentselleşme süreci, kadınların toplumsal katılımını ve karar alma süreçlerindeki temsiliyetini etkileyen önemli bir faktördür. Kentsel alanlarda yaşayan kadınların karar alma süreçlerindeki az temsiliyeti ve katılım fırsatlarının sınırlı olması, cinsiyet eşitliği açısından önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Kofman ve Lebas, 2016). Bu durum, kadınların kentsel planlama ve politika yapımında etkili bir şekilde yer almalarını engelleyebilir ve kentsel dönüşüm sürecinde kadınların ihtiyaçlarının göz ardı edilmesine neden olabilir.

Kadınların kentsel karar alma süreçlerindeki temsiliyetini artırmak için çeşitli önlemler alınabilir. Öncelikle, kadınların katılımını teşvik etmek için cinsiyet duyarlı politika ve programlar geliştirilmelidir. Kadınların kentsel planlama ve politika yapımında daha fazla seslerinin duyulması için kadın dostu katılım mekanizmaları oluşturulmalıdır. Bu mekanizmalar, kadınların fikirlerini, ihtiyaçlarını ve endişelerini ifade etmelerini sağlayarak kentsel karar alma süreçlerinde daha aktif bir rol almalarını teşvik edebilir. Ayrıca, kadınların toplumsal katılımını artırmak için eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerine de önem verilmelidir. Kadınların kentsel politika ve planlama süreçlerine katkıda bulunmaları için gerekli bilgi ve becerilerin sağlanması, kadınların karar alma süreçlerine daha fazla güvenle katılmalarını sağlayabilir. Aynı zamanda, toplumda cinsiyet eşitliği bilincinin artırılması ve kadınların liderlik rollerine erişimlerinin desteklenmesi de önemlidir. Bu şekilde, kadınların kentsel alanlardaki temsiliyeti ve katılımı artırılarak daha kapsayıcı ve adaletli şehirlerin inşa edilmesine katkıda bulunulabilir.

Kentsel dönüşüm sürecinde kadınların toplumsal katılımını artırmak için yapılan çabalar, sadece kadınların haklarını güvence altına almakla kalmaz, aynı zamanda şehirlerin daha sürdürülebilir ve yaşanabilir olmasını da sağlayabilir. Kadınların farklı bakış açıları ve deneyimleri, kentsel politika ve planlama süreçlerine değerli bir katkı sağlayabilir ve daha kapsayıcı kararlar alınmasını teşvik edebilir. Bu nedenle, kentselleşme sürecinde kadınların toplumsal katılımını artırmak için çeşitli düzeylerde yapılan çalışmalar, şehirlerin daha demokratik, adil ve sürdürülebilir olmasına katkıda bulunabilir. Kentselleşme süreci kadınların toplumsal katılımını ve karar alma süreçlerindeki temsiliyetini etkileyen önemli bir faktördür. Kadınların kentsel politika ve planlama süreçlerine etkin bir şekilde katılımını sağlamak için cinsiyet duyarlı politika ve programlar geliştirilmeli ve kadın dostu katılım mekanizmaları oluşturulmalıdır. Ayrıca, kadınların toplumsal katılımını artırmak için eğitim, bilinçlendirme ve liderlik fırsatlarına yatırım yapılmalıdır. Bu şekilde, daha kapsayıcı, adil ve sürdürülebilir şehirlerin inşa edilmesine katkıda bulunulabilir.

2.13. Kentsel Mekânların Tasarımı ve Erişilebilirlik

Kentselleşme, kentsel mekânların tasarımı ve erişilebilirliği üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Kadınlar genellikle çocuk bakımı ve ev işleri gibi geleneksel rolleri nedeniyle daha fazla evde zaman geçirirken, kentsel alanların tasarımı ve erişilebilirliği kadınların günlük yaşamlarını etkileyebilir (Araújo ve Cabral, 2018). Örneğin, toplu taşıma sistemlerinin kadın dostu olması ve kadınların güvenli bir şekilde seyahat edebilmeleri için uygun alanların sağlanması önemlidir. Ayrıca, kadınların kamusal alanlara erişimini artırmak için güvenli yürüyüş ve bisiklet yolları gibi altyapı projeleri de gereklidir.

Özellikle toplu taşıma sistemlerinin kadın dostu olması ve kadınların güvenli bir şekilde seyahat edebilmeleri için uygun alanların sağlanması büyük önem taşır. Kadınlar genellikle toplu taşıma araçlarını kullanırken taciz ve şiddet gibi güvenlik endişeleriyle karşılaşabilirler. Bu nedenle, toplu taşıma sistemlerinin kadınların güvenliğini ve rahatını sağlayacak şekilde tasarlanması ve işletilmesi önemlidir. Örneğin, kadınların istasyonlara ve araçlara güvenli ve kolay bir şekilde erişebilmelerini sağlamak için aydınlatma, güvenlik kameraları ve acil yardım düğmeleri gibi önlemler alınabilir.

2.14. Çevresel Etkiler ve Sürdürülebilirlik

Kentselleşme süreci, çevresel etkileri ve sürdürülebilirlik üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Büyük kentler genellikle doğal kaynakların tüketimini artırır ve çevresel bozulmaya neden olabilir (Seto ve Ramankutty, 2016). Bu durum, iklim değişikliği, hava kirliliği ve su kaynaklarının azalması gibi çevresel sorunlara yol açabilir. Kadınlar genellikle kentsel alanlardaki çevresel risklerden daha fazla etkilenir ve bu da kadınların sağlığı ve refahı üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabilir (Ghose, 2019). Bu nedenle, kentselleşme sürecinde çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmek ve kadınların çevresel risklerden korunmasını sağlamak önemlidir.

Özellikle büyük kentler, artan nüfus ve ekonomik aktiviteyle birlikte doğal kaynakların aşırı kullanımına ve çevresel stresin artmasına neden olabilirler (Seto ve Ramankutty, 2016). Bu durum, yerel ekosistemlerin tahrip olması, biyoçeşitlilik kaybı, iklim değişikliği ve hava kirliliği gibi çevresel sorunları beraberinde getirebilir. Örneğin, kentsel alanlardaki hava kirliliği, kadınların solunum yolu hastalıkları gibi sağlık sorunlarıyla karşılaşma olasılığını artırabilir. Ayrıca, su kirliliği ve kentsel alanlardaki çevresel tahribat, kadınların temiz suya erişimini ve sağlıklı yaşam koşullarını olumsuz etkileyebilir (Ghose, 2019).

Bu nedenle, kentselleşme sürecinde çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmek ve kadınların çevresel risklerden korunmasını sağlamak önemlidir. Çevre dostu kentsel planlama ve tasarım, sürdürülebilir ulaşım sistemleri, enerji verimliliği önlemleri ve atık yönetimi uygulamaları gibi çevresel politika ve uygulamaların benimsenmesi, kentsel çevrenin korunması ve iyileştirilmesi açısından kritiktir. Ayrıca, kadınların çevresel sürdürülebilirlik projelerine katılımını teşvik etmek ve onların çevre konusunda farkındalıklarını artırmak da önemlidir.

Kentselleşme sürecinde çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmek için toplum tabanlı çevre koruma ve çevre eğitimi programları da önemlidir. Kadınların ve toplumun diğer kesimlerinin çevre konusunda bilgi sahibi olmaları ve çevre dostu davranışları benimsemeleri için eğitim ve farkındalık artırma faaliyetlerinin desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca, kadınların çevre projelerine katılımını teşvik etmek

için fırsat eşitliği politikalarının benimsenmesi ve kadınların liderlik rollerini üstlenmelerini teşvik etmek de önemlidir. Bu şekilde, kentselleşme sürecinde çevresel sürdürülebilirlik ve toplumsal cinsiyet eşitliği arasındaki ilişki güçlendirilerek daha yaşanabilir ve sürdürülebilir kentlerin oluşturulması sağlanabilir.

2.15. Cinsiyete Duyarlı Kentsel Planlama ve Politika

Kentselleşme sürecinde cinsiyete duyarlı kentsel planlama ve politika uygulamalarının benimsenmesi, kadınların kentsel yaşamda daha iyi entegre olmalarını ve daha eşit bir şekilde faydalanmalarını sağlayabilir. Örneğin, kadınların istihdamını desteklemek için çocuk bakımı hizmetlerine erişimi kolaylaştıran politikalar ve kadınların toplumsal katılımını artıran karar alma mekanizmaları oluşturulabilir (Kabeer, 2016). Ayrıca, kadınların güvenliğini sağlamak için kentsel alanların tasarımında cinsiyet duyarlı yaklaşımların benimsenmesi ve kadınların kamusal alanda daha fazla görünürlüğünün teşvik edilmesi gerekmektedir (UN Women, 2019).

Öncelikle, kadınların istihdamını desteklemek için çocuk bakımı hizmetlerine erişimi kolaylaştıran politikaların benimsenmesi önemlidir. Kadınlar genellikle çocuk bakımı ve ev işleri gibi aile içi sorumlulukları üstlenirken, bu sorumluluklar kadınların istihdama katılımını ve kariyerlerinde ilerlemelerini sınırlayabilir. Bu nedenle, kamu politikaları ve kentsel planlama uygulamaları, kadınların çocuk bakımı hizmetlerine erişimini kolaylaştırmalıdır. Örneğin, çocuk bakımı merkezlerinin artırılması ve çocuk bakımı hizmetlerine erişimi teşvik eden ekonomik destek mekanizmalarının oluşturulması, kadınların istihdama katılımını artırabilir ve ekonomik bağımsızlıklarını destekleyebilir (Kabeer, 2016).

Kadınların kentsel planlama süreçlerine ve karar alma organlarına katılımı, kentsel politikaların ve projelerin cinsiyet duyarlılığını artırabilir ve kadınların önceliklerini ve ihtiyaçlarını daha iyi yansıtabilir. Bu, kadınların sivil toplum örgütleri ve mahalle meclisleri gibi platformlarda temsil edilmesini sağlayarak gerçekleştirilebilir. Kadınların toplumsal katılımını artıran bu tür mekanizmalar, kadınların kentsel yaşamı şekillendirmesine ve kendi ihtiyaçlarına yönelik politika ve projelerin oluşturulmasına katkıda bulunabilir. Bu tür önlemler, kadınların kamusal alanlarda daha fazla güvenlik hissetmelerini sağlayabilir ve kentsel yaşam kalitelerini artırabilir (UN Women, 2019).

2.16. Kadınların Güçlendirilmesi ve Kentsel Kalkınma

Kentselleşme süreci karmaşık bir etki yaratır ve kadınların yaşamlarını derinden etkiler. Bu nedenle, kadınların güçlendirilmesi ve kentsel kalkınmanın sürdürülebilirliği arasındaki ilişkiyi anlamak ve bu ilişkiyi güçlendirmek önemlidir. Kadınların kentsel yaşamda daha iyi temsil edilmesi ve kentsel politika ve planlama süreçlerine daha fazla katılımı, daha adil ve sürdürülebilir bir kentsel gelecek için önemli adımlardır.

Kadınların kentsel yaşamda daha fazla temsil edilmesi, aynı zamanda kentsel toplulukların ve ekonomilerin daha güçlü ve sürdürülebilir olmasına da katkıda bulunabilir. Kadınlar genellikle ev içi işler ve bakım işleri gibi toplumsal olarak değerli ama genellikle ekonomik olarak görünmeyen işlerde önemli bir rol oynarlar. Bu işler, kentsel ekonomilerin ve toplulukların işleyişinde temel bir rol oynar, ancak genellikle görmezden gelinir veya değersizleştirilir. Kadınların kentsel yaşamda daha fazla temsil

edilmesi, bu görünmeyen işlerin tanınmasını ve değerlendirilmesini sağlayabilir, böylece kentsel ekonomilerin ve toplumların daha adil ve sürdürülebilir bir şekilde işlemesine katkıda bulunabilir. Toplumda cinsiyet eşitliği ve kadınların hakları konusunda daha fazla konuşma ve eylem çağrısı yapabilir. Bu da kentsel topluluklarda daha eşitlikçi ve adil bir kültürün oluşmasına ve cinsiyet eşitliği için daha fazla destek ve dayanışmanın sağlanmasına yol açabilir. Kadınların kentsel yaşamda daha iyi temsil edilmesi ve kentsel politika ve planlama süreçlerine daha fazla katılımı, daha adil, daha sürdürülebilir ve daha insan odaklı bir kentsel geleceğin inşasında kritik bir rol oynar.

Kentselleşme, büyük ölçekli kentsel alanlarda yaşayan nüfusun artması ve bu alanların ekonomik, sosyal ve fiziksel yapısının dönüşmesi olarak tanımlanır. Kadınlar ve erkekler arasındaki cinsiyet normları ve güç yapıları, kentselleşme sürecinin deneyimlenme biçimlerini şekillendirir ve kadınlar genellikle bu süreçte farklı şekilde etkilenirler. Kadınların kentsel alanlardaki deneyimleri, hareketlilik desenleri, kamu hizmetlerine erişim, istihdam fırsatları ve güvenlik endişeleri gibi çeşitli faktörler tarafından şekillenmektedir. Kentsel alanlarda kadınların hareketliliği genellikle güvenlik endişeleri nedeniyle kısıtlanmaktadır. Kadınlar, toplu taşıma ve kamusal alanlarda maruz kaldıkları taciz ve şiddet nedeniyle özgürlüklerini kısıtlanmış hissedebilirler. Bunun yanı sıra, kadınlar genellikle bakım sorumlulukları nedeniyle de hareketliliklerinde kısıtlamalar yaşarlar.

Kadınların kentsel alanlardaki güvenliğini artırmak için, kentsel tasarım müdahaleleri ve toplum tabanlı programlar gibi cinsiyet duyarlı yaklaşımlar benimsenmelidir. Ayrıca, kadınlara yönelik kamu hizmetlerine erişimi kolaylaştıran politikalar ve kadınların istihdamını destekleyen önlemler alınmalıdır. Ancak, kentselleşme sürecinin kadınlar üzerindeki etkilerini anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Bu bağlamda, literatürde kentselleşmenin kadınlar üzerindeki etkilerini ve kentsel kalkınma süreçlerinde cinsiyet eşitliğini desteklemek için benimsenebilecek politika ve programların incelendiği bir dizi çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar, kentselleşme sürecinin kadınlar üzerindeki farklı etkilerini ve bu etkileri azaltmak için alınabilecek politika önlemlerini ele almaktadır. Ancak, bu alanda daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu da vurgulanmaktadır. Sonuç olarak, kentselleşme sürecinin kadınlar üzerindeki etkilerini anlamak ve kentsel kalkınma süreçlerinde cinsiyet eşitliğini desteklemek için cinsiyet duyarlı politikalar ve programlar benimsenmelidir. Bu, kadınların kentsel yaşamda daha iyi entegre olmalarını ve daha adil bir şekilde faydalanmalarını sağlayabilir ve daha sürdürülebilir kentsel alanların oluşturulmasına katkıda bulunabilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu kısımda; araştırmanın modeli/ deseni, evren/örneklem/ çalışma grubu/katılımcıları, veri toplama araçları, araştırmacının rolü, işlem yolu ve veri analizi süreçlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli/ Deseni

Bu çalışma, gecekondü yerleşimlerinde yaşayan kadınların kent hakkı algısını araştırmak amacıyla nitel bir araştırma tasarımı benimsemiştir. Nitel araştırma yöntemi, bireylerin deneyimlerini, görüşlerini ve algılarını derinlemesine anlamayı hedefleyen, esnek ve keşifsel bir yaklaşımdır. Yıldırım ve Şimşek (2011), nitel araştırmayı “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlanmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yönteminin ve veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmasının nedeni gecekondü kadınların kent hakkı algısı konusunda öznel deneyimlerini derinlemesine keşfetmeyi ve araştırma sorularına yanıt vermelerini sağlar. Araştırma konusuna uygun soruların oluşturulması bir yıl süren alanyazın temeline dayanmaktadır. Uzmanlar ve araştırmacılar tarafından uygun bulunması ile kapsam geçerliliği sağlanmıştır. Bu form çalışmanın ekler bölümünde gösterilmiştir. Görüşmeler, katılımcıların kendilerini rahat hissedebilecekleri bir ortamda gerçekleştirilmiş ve her görüşme yaklaşık 60-90 dakika sürmüştür.

3.2. Örneklem/ Katılımcılar

Bu araştırma, gecekondü mahallelerinde yaşayan 15 kadın ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme görelisi olarak küçük bir örneklem oluşturarak bu örnekleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu yöntem, katılımcıların demografik özellikler, sosyoekonomik durumlar ve yaşadıkları mahallelerin farklılıklarını göz önünde bulundurarak, geniş bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır. Araştırmaya katılmayı kabul eden 15 kadına ait demografik bilgiler tablolastırılarak sunulmuştur. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1 *Demografik bilgiler*

Demografik Özellik	Dağılım
Cinsiyet	%100 Kadın
Yaş Aralığı	18-65
Medeni Durum	%90 Evli
Çocuk Sayısı	%80: 2 çocuk, %20: 5+ çocuk
Hanede Yaşayan Kişi Sayısı	%80: 4 kişi, %20: Diğer
Eğitim Durumu	%60 İlköğretim, %20 Lise, %20 Lisans
Çalışma Durumu	%80 Çalışmıyor, %20 Çalışıyor
Hane Gelir Durumu	%80 10.000-15.000 TL, %20 düşük (2024 yılı)
Sosyal Yardım	%80 Yok, %20 Var
STK Üyelik Durumu	%80 Yok, %20 Var

Tablo 1’ de belirtildiği üzere 15 katılımcının tümü kadın ve yaşları 18 ila 65 arasında değişmekte olup katılımcıların yaş ortalaması 41,5 olarak bulunmuştur. Evlilik oranı %90 ve çoğunlukla 2 çocuğa sahiptirler. Ailelerinde genellikle 4 kişi yaşamaktadır ve araştırmaya çeşitli eğitim seviyelerinden kadınlar katılmıştır. Çalışma durumuna gelince, ankete katılanların %80’i çalışmamaktadır. Gelir açısından, çoğunlukla 10.000 ila 15.000 TL arasında değişen bir gelire sahiptirler ve sosyal yardım veya sivil toplum kuruluşu üyeliği gibi desteklerin varlığı azdır.

Araştırma süreci, öncelikle katılımcıların seçimi ile başlamıştır. Daha sonra, yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla veri toplama aşamasına geçilmiştir. Görüşmeler, araştırmacının belirlediği sorular doğrultusunda ilerlemiştir. Her görüşme, katılımcının deneyimlerini, algılarını ve görüşlerini daha derinlemesine anlamak için özenle yapılandırılmıştır.

Araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği, nitel araştırma yöntemlerinin doğası gereği öznel bir süreç olan veri toplama ve analiz süreçlerinde titizlikle çalışılarak sağlanmıştır. Araştırmacı, güvenilirliği artırmak için araştırma sürecini belgelendirmiştir.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Yürütülen çalışmaya katılan kişilerin demografik bilgileri kişiler hakkında genel bir bilgiye sahip olunması açısından önemlidir. Bu çalışmada gecekondulu kadınların kent hakkı algısının incelenmesinde literatür ışığında araştırmacının belirlediği katılımcıların demografik özelliklerini ortaya koyan Kişisel Bilgi Formu (Ek-3) oluşturulmuştur. Kişisel Bilgi Formu ile katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, medeni durumları, çocuk sayısı, hanede yaşayan kişi sayısı, eğitim durumları, çalışma durumları, hane gelir durumları, sosyal yardım alınıp alınmadığı ve alınıyor ise nereden alındığı son olarak sivil toplum kuruluşuna üye olma durumları hakkında bilgi alınmıştır.

3.3.2. Yarı yapılandırılmış görüşme formu

Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular araştırmacı tarafından önceden oluşturulabilirken katılımcıya görüşme esnasında da yeni sorular sorulabilmektedir. Öncesinde randevu oluşturularak gerçekleşen bu görüşmeler genellikle yarım saat ya da birkaç saat sürebilmektedir (DiCicco-Bloom ve Crabtree, 2006). Araştırmacı görüşme yaptığı katılımcının araştırma konusu hakkındaki düşüncelerini derinlemesine öğrenebilmesi için yapılan görüşmeye yeterli zaman ayırabilmesi gerekmektedir (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015). Tez çalışmasında nitel verilerin toplanması sebebiyle hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ise uzmanların geri bildirim verip düzeltme ya da çıkartma yapmaları sonucunda katılımcılara uygulanmıştır. Bu formda katılımcılardan; kadınların kent hakkı algılarını, karşılaştıkları zorlukları ve fırsatları, yaşadıkları mahallelerdeki yaşam koşullarını ve kentsel haklara erişimlerini incelemeye yönelik açık uçlu sorularla incelenmesi amaçlanmıştır.

3.4. Veri Analizi

Toplanan veriler, nitel içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi, bezer nitelikteki verilerin belirli temalar ve terimler altında toplanarak, okuyucunun anlayabileceği bir yapıda düzenlenip açıklanması esasına dayanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Kodlamaya göre yapılan veri analizinin anlamlı bir şekilde ayrılmasını sağlamak için her bir soruya farkı kategoriler oluşturulmuştur. Katılımcıların söylemlerine tablolarda doğrudan yer verilmiş ve sırasıyla katılımcının numarası, eğitim durumu ve çalışma durumu kodlanmıştır. Örneğin “(K1-E: L-Ç: ÇM)” 1 numaralı katılımcı lise mezunu, çalışmayan bir kadın olduğu anlamına gelmektedir. Gecekonduya yaşayan kadınların verdiği benzer cevaplar kategorilere ayrılarak tablolastırılmıştır. Kategoriler içerisine yerleştirilen kodların anlamlı bir bütün oluşturmaya ve kategorilerin araştırmanın verilerini anlamlı bir biçimde açıklanmasına dikkat edilmiştir (Sağkal ve Türnüklü, 2017). Araştırmanın nitel veri analizinde Miles ve Huberman’ ın (1994) model esas alınmıştır. İlk önce her bir görüşme sorusuna verilen cevapların tümü kadın katılımcıların sırasına göre sıralanarak yazılmıştır. Sorasında cevaplar detaylı şekilde incelenip araştırmanın amacı çerçevesinde ayrı ayrı kodlama işlemi yapılmıştır. Her bir soru için benzer yanıtlara ait alt kategoriler oluşturulmuş ve tablo haline getirilmiştir.

Görüşmede kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun iç geçerliliği sağlamak amacıyla gecekondu bir kadınla yapılmış olup soruların görüşmeciler tarafından anlaşılmasında bir sorun tespit edilmemiş ve görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Demografik bilgiler ise, araştırmanın sonuçlarını anlamak ve yorumlamak için önemli bir bağlam sağlar. Demografik faktörler, katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, gelir düzeyi gibi özelliklerini belirtir. Bu faktörler, katılımcıların deneyimlerini ve görüşlerini etkileyebilir ve bulguların genellemesi üzerinde etkili olabilir.

Örneğin, araştırmanın sonuçlarına baktığımızda, kentsel haklar algısının belirli demografik gruplar arasında nasıl değişebileceğini anlamak için demografik bilgilere ihtiyaç duyabiliriz. Belirli bir yaş grubundaki katılımcılar arasında kentsel haklar algısı farklı olabilir. Ayrıca, eğitim düzeyi veya gelir seviyesi gibi demografik faktörler, katılımcıların kentsel haklarla ilgili deneyimlerini ve görüşlerini şekillendirebilir.

Bu nedenle, demografik bilgiler, araştırmanın sonuçlarını daha iyi anlamak ve yorumlamak için önemlidir. Analizde demografik faktörlerin dikkate alınması, bulguların daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine ve sonuçların daha iyi bir şekilde anlaşılmasına yardımcı olabilir. Demografik bilgiler tablo 2’de gösterilmiştir.

3.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Verilerin analiz sürecinde geçerliliği artırma amacıyla uzmanlardan görüş alınmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla katılımcıların verdikleri cevaplara yorum katmadan doğrudan aktarılmış olup araştırma hakkında birden fazla araştırmacıyla çalışılmıştır.

Araştırma sürecinde etik prensiplere uyulmuştur. Katılımcıların gizliliği ve mahremiyeti korunmuş, onayları alınmış ve araştırmaya katılmaları gönüllülük esasına dayanmıştır. Araştırmanın sonuçları, katılımcıların kimliklerini ifşa etmeyecek şekilde sunulmuştur.

3.6. Araştırmacının Rolü

Yapılan bu çalışmada araştırmacının rollerinden biri gecekondulu kadınların kent hakkı algılarının incelemesi amacıyla katılımcılarla görüşme sağlamaktır. Araştırmacı tarafından bu araştırma için belirlenen veri toplama araçları; araştırmaya uygun olan belirli tarihler ve saatlerde, katılımcıları araştırma öncesinde detaylı bilgilendirerek, gizlilik ve gönüllülük esasında etik standartlarda uygulanmıştır. Katılımcılardan toplanan verilerin saklanması, açıklanması ve alan yazın çerçevesinde incelenmesi araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Gecekondu kadınların kent hakkı algılarının incelendiği bu çalışmada elde edilen bulgular, kadınların kenti kullanma ve kente katılım deneyimleri incelenecektir. Tablo 2 ve Tablo 15 arasında kadınların kenti kullanma ve kente katılım deneyimlerine yönelik bulgular elde edilmiş ve sunulmuştur.

4.1. Kadınların Kenti Kullanma ve Kente Katılım Deneyimlerine Yönelik Bulgular

Tablo 2’de gecekondu bölgelerinde yaşayan kadınların kent hakkı olgusunun kendilerine neleri çağrıştırdığına ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo 2 Gecekondu kadınlar için kent hakkı olgusunun çağrıştırdıkları

Ana kategoriler	Katılımcı ifadeleri
1. Fiziksel çevre	İçinde yaşadığımız çevre, yürüdüğümüz yollar, ... Parkların olması... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Günün güzel geçeceği hiçbir yer yok... (K4-E: OYD-Ç: ÇM)
2. Alışveriş mekanları	... alışveriş yapılan yerler ... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Mesela AVM’ ye gidemiyorum... (K7-E: İ-Ç: ÇM)
3. Toplumun gelişmişliği	... Eğitim düzeyi yüksek, yaşam kalitesi yüksek, sosyal hayatın daha düzenli olduğu bir yaşam. ... İnsanca yaşayabileceğimiz eşit, adaletli, gelirin yüksek olduğu bir düzen ... (K2-E: L-Ç: Ç)/... İnsanca yaşam sürebilmek için insanların kentte sahip olduğu/olması gereken ihtiyaçları... (K10-E: L-Ç: ÇM)
4. Sosyal hayatın yokluğu	Sosyal hayatımız yok. ...eğlencemiz yok. Günün güzel geçeceği hiçbir yer yok... (K4-E: OYD-Ç: ÇM)
5. Hayvanların yaşam hakkı	hayvanlarla bir bütün olmalı kent. Kette birlik, bütünlük olmalı. ... (K12-E: L-Ç: ÇM)
6. Kamusal hizmetlere ulaşım	Şehrin bazı yerlerinde insanlar çok rahat, konforlu, her şeye rahat ulaşıyor. Benim yaşadığım yerlerde öyle değil. Diğer yerlerdeki konforu bizlerde hak ediyoruz. Olması gereken adaleti çağrıştırdı bana. (K13-E: L-Ç: ÇM) / Evet bir şehirde yaşıyorum ama genelde pek bir şeye erişemiyorum zaten şehir hayatını zenginler yaşıyor. (K14-E: L-Ç: Ç) / Şehirdeki hizmetlerden eşit şekilde yararlanmayı ifade etti. (K15-E: Ü-Ç: ÇM)
7. Hiç bir şey ifade etmiyor	Ne demek olduğunu bilmediğim için bana pek bir şey ifade etmedi.... (K14-E: L-Ç: Ç) / Hiçbir şey ifade etmiyor. ... (K8-E: İ-Ç: ÇM)

Tablo 2’de görüldüğü gibi “kent hakkı olgusuna” yönelik kadınların ifadesi “7” temel kategori etrafında kümelenmektedir. Bunlar, fiziksel çevre, alışveriş mekânları, toplumun gelişmişliği, sosyal hayatın yokluğu, hayvanların yaşam hakkı, kamusal hizmetlere ulaşım ve hiçbir şey ifade etmiyordur. Tablo bütünsel olarak incelendiğinde daha çok kentin vatandaşlara sağladığı hizmetlere ulaşamama durumu öne çıkmaktadır. Bu söylem tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “*Evet bir şehirde yaşıyorum ama genelde pek bir şeye erişemiyorum zaten şehir hayatını zenginler yaşıyor*”; “*Şehirdeki hizmetlerden eşit şekilde yararlanmayı ifade etti*”; “*Parkların olması*”. Bu ifadelerden de anlaşıldığı

gibi belediyelerin özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlara kentin fırsatlarını ve imkânlarını taşımadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3’de gecekondü bölgelerinde yaşayan kadınların ulaşım olanaklarından yararlanma deneyimlerine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo 3 Gecekondulu kadınların ulaşım olanaklarından yararlanma deneyimleri

Ana kategoriler	Katılımcı ifadeleri
1. Ulaşım araçlarının yetersizliği	... Az sayıda hat var. Çoğu zaman uzun bekleyişlerden sonra yürüyerek eve gidiyorum... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Evden çıkınca otobüs saatine dikkat etmek zorundayım yarım saatte bir otobüs var, gideceğim yere ya çok erken gidiyorum ya da geç kalıyorum... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Bir otobüsün gelişini 45 dakika bekliyorum dolmuşun gelmediği zamanlar oluyor... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Yağmur altında saatlerce otobüs beklediğim oluyor... (K5-E: İ-Ç: ÇM)
2. Yüksek ulaşım ücretleri	... Pahalılık nedeniyle evden çok çıkmıyorum... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Ulaşım araçlarını kullanımda en büyük engel para... (K5-E: İ-Ç: ÇM)/... Bir yerden bir yere gitmek asgari ücretli insanları zorluyor... (K6-E: Ü-Ç: Ç)/... çünkü bir yere giderken para hesabımı yapmak zorundayım. Bütçemi düşünmek zorundayım. (K15-E: Ü-Ç: ÇM)
3. Ulaşımında güvenlik sorunu	...Güvenli değil, iyi hissettirmiyor. Bu sıkışıklığı, yetersiz araçlar yüzünden yaşıyoruz... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Otobüsler bazı saatlerde çok yoğun sağlık sorunu olan, engeli olan kadınlar için çok zor. (K8-E: İ-Ç: ÇM)/... otobüsler çok kalabalık hiç insani değil. (K10-E: L-Ç: ÇM)/... İnsan kalabalıkta tacize uğrar mıyım diye kaygıyla rahat olamıyor. Güvende hissetmiyoruz kadınlar olarak. (K13-E: L-Ç: ÇM)
4. Yeterince yararlanılamaması	Yeterince yararlanamıyorum... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Yeterince yararlanamıyorum.... (K3-E: İ-Ç: Ç)

Tablo 3’de görüldüğü gibi “ulaşım olanaklarından yararlanma deneyimlerine” yönelik kadınların ifadesi “4” temel kategori etrafında kümelenmektedir. Bunlar, ulaşım araçlarının yetersizliği, yüksek ulaşım ücretleri, ulaşımında güvenlik sorunu ve yeterince yararlanılamamasıdır. Tablo bütünsel olarak incelendiğinde daha çok kentte vatandaşlara sunulan ulaşım hizmetlerinin yetersizliği ve ulaşım ücretlerinin yüksek bulunması durumu öne çıkmaktadır. Ulaşım hizmetlerinin yetersizliği söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “Az sayıda hat var. Çoğu zaman uzun bekleyişlerden sonra yürüyerek eve gidiyorum”; “Güvenli değil iyi hissettirmiyor bu sıkışıklığı yetersiz araçlar yüzünden yaşıyoruz”; “Bir otobüsün gelişini 45 dakika bekliyorum dolmuşun gelmediği zamanlar

oluyor”; “Otobüsler bazı saatlerde çok yoğun sağlık sorunu olan, engeli olan kadınlar için çok zor”. Tabloda öne çıkan bir diğer durum ulaşım ücretlerinin yüksek bulunması söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “Pahalılık nedeniyle evden çok çıkmıyorum”; “Ulaşım araçlarını kullanımda en büyük engel para”; “Bir yerden bir yere gitmek asgari ücretli insanları zorluyor”; “çünkü bir yere giderken para hesabımı yapmak zorundayım. Bütçemi düşünmek zorundayım”. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi belediyelerin özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlara yeterli sayıda ve güvenli yolculuk edebilecekleri araçlar sağlamadığı ve yine dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlara ulaşımında erişilebilir ücretlendirme yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 4’de gecekondulu bölgelerinde yaşayan kadınların altyapı hizmetlerine erişim deneyimlerine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo 4 Gecekondulu kadınların yakacak, su, altyapı, elektrik vs. gibi kamu hizmetlerinden yararlanma deneyimleri

Ana kategoriler	Katılımcı ifadeleri
1. Bozuk yollar	... mahallede çok sık yollar yapılıp bozuluyor. Yollar sürekli kazılıyor uzun süre kapatılmıyor... (K1-E: L-Ç: ÇM)
2. Altyapı hizmetlerine erişim	...Evimin arka tarafında kanalizasyon sıkıntısı var. (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Altyapı sorunu yüzünden evim nem çekiyor. Her kış duvarlar kabarıyor eşim kanser hastası ama o odalarda kalmak zorunda. (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Kapımın önünde mazgal var çok kötü kokuyor. Evimin arkasında su sızıntısı var duvar hep rutubetli yosun tuttu. (K9-E: İ-Ç: ÇM)/... Evimin ön ve arka tarafında rögar kapağı var yazın yoğun bir koku oluyor ve böcek sorunu var... (K10-E: L-Ç: ÇM)
3. Yakacak erişimi	... talep etmemize rağmen hala doğalgaz sorunu çözülmedi... her şeyin bu kadar geliştiği zamanda biz hala mahalleye doğalgaz gelmesini bekliyoruz... (K6-E: Ü-Ç: Ç)/... Odun, kömür alamıyorum. Klima var ama çalıştırmıyorum... (K7-E: İ-Ç: ÇM)/... Doğalgaz yok. Sobadan korktuğum için klima kullanıyoruz. Ama elektrik faturasını düşünüp her zaman klimayı açamıyorum... (K10-E: L-Ç: ÇM)/... Zenginlerin oturduğu ilçelerde doğalgaz çoktan var ama bize son iki senede geldi... (K14-E: L-Ç: Ç)
4. Yakacak desteği	Kaymakamlıktan iki yıl yakacak yardımı aldım... (K1-E: L-Ç: ÇM)/ Kaymakamlıktan kömür yardımı alıyorum... (K9-E: İ-Ç: ÇM)/... Bir süre belediyede kömür aldım... (K12-E: L-Ç: ÇM)
5. Kısıtlı kaynak kullanımı	... odun alıyorum kömür pahalı olduğu için almıyorum... çok pahalı örneğin çamaşır makinesini haftada bir gün kullanıyorum. (K5-E: İ-Ç: ÇM)/ ... faturayı düşünmek zorundayım. Ayda iki defa çamaşır makinesini çalıştırıyorum... mahallede çeşme var suyu orada dolduruyorum... (K7-E: İ-Ç: ÇM)/... Banyo yapma işini komşularımda, arkadaşlarımda hallediyorum ... (K9-E: İ-Ç: ÇM)/... Elektriği az kullanıyoruz. Televizyon açıksa salonun ışığını açmıyoruz. Haftada bir elektrikli süpürge açıyoruz... (K13-E: L-Ç: ÇM)

Tablo 4’de görüldüğü gibi “altyapı hizmetlerine erişim deneyimlerine” yönelik kadınların ifadesi “5” temel kategori etrafında kümelenmektedir. Bunlar, bozuk yollar, altyapı hizmetlerine erişim, yakacak erişimi, yakacak desteği ve kısıtlı kaynak kullanımıdır. Tablo bütünsel olarak incelendiğinde daha çok kentin vatandaşlara sağladığı altyapı hizmetlerine erişememe ve yoksulluğun altyapı hizmetlerine erişimi kısıtladığı durumu öne çıkmaktadır. Kentin vatandaşlara sağladığı altyapı hizmetlerine erişememe söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir.

“Her kış duvarlar kabarıyor eşim kanser hastası ama o odalarda kalmak zorunda”; “Evimin ön ve arka tarafında rögar kapağı var yazın yoğun bir koku oluyor ve böcek sorunu var”; “Doğalgaz yok”; “Hala talep etmemize rağmen doğalgaz sorunu çözülmedi... her şeyin bu kadar geliştiği zamanda biz hala mahalleye doğalgaz gelmesini bekliyoruz”. Kentin vatandaşlara sağladığı altyapı hizmetlerini yoksulluğun etkisiyle kısıtlı kullanma söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “Odun alıyorum kömür pahalı olduğu için almıyorum”; “faturayı düşünmek zorundayım. Ayda iki defa çamaşır makinesini çalıştırıyorum”; “Elektriği az kullanıyoruz. Televizyon açıksa salonun ışığını açmıyoruz. Haftada bir elektrikli süpürge açıyoruz”; “Odun, kömür alamıyorum”. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi ilgili şirketlerin, kamu kurum ve kuruluşların ve belediyelerin özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlara altyapı hizmetini yeterli şekilde taşımadığı ve yoksulluğun bu kaynakları kullanmalarında kısıtlayıcı bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5’de gecekondü bölgelerinde yaşayan kadınların sağlık, eğitim, güvenlik gibi kamu hizmetlerine erişim deneyimlerine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo 5 Gecekondulu kadınların sağlık, eğitim, güvenlik gibi kamu hizmetlerinden yararlanma deneyimleri

Ana kategoriler	Katılımcı ifadeleri
1. Sağlık kurumlarına erişim	... Devlet hastanesinden randevu almak neredeyse imkânsız. Hastalığım için bir buçuk ay sonraya randevu alabildim. Sağlık ocağından memnunum... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... randevu almak çok zor. Özel hastaneye gücümüz yok... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Kendime ait bir sağlık güvencem yok. (K5-E: İ-Ç: ÇM)
2. Kadın sağlığı	... Kadın pedleri pahalı en ucuzunu almaya çalışıyorsun sağlığını cebin arasında kalıyorsun... (K10-E: L-Ç: ÇM)/... HPV aşısına erişemiyoruz çünkü yüksek ücretli. Kadın sağlığı alanında danışabileceğimiz merkezler yok. (K15-E: Ü-Ç: ÇM)/... Gebelikten korunma yöntemleri var ama onlar da çok pahalı alamıyorum. (K10-E: L-Ç: ÇM)/... Büyük hastanelerde ya randevu sıkıntısıyla karşılaşıyoruz ya da yatak sıkıntısı var... (K14-E: L-Ç: Ç)
3. Eğitim hizmetlerine erişim	...ev içindeki işler hep bende... Uyuyana kadar çalışıyorum evin içinde. (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Ekonomik olarak zorluklar nedeniyle sadece temel ihtiyaçlar karşılanıyor kurslara gitmek mümkün değil... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Eğitim alanında bulunduğum bölgede kurs, yetişkinler için okul vs. yok. (K5-E: İ-Ç: ÇM)/... Küçük yaşta evlendim bu nedenle okuyamadım. (K7-E: İ-Ç: ÇM)/...İlkokuldan sonra okutmadılar. Evlilik, çocuklar öyle geçti hayat zaten ev işlerinden de bir kursa gitmek mümkün olmadı. (K8-E: İ-Ç: ÇM)/... Liseden sonra çalışmak zorunda olduğum için üniversiteye gidemedim. (K14-E: L-Ç: Ç)
4. Güvenli hizmetlerine erişim	...Sokaklar güvenli değil. Şiddet, Taciz, kin, nefret, duyarsızlık var insanlarda kendi kendimiz korumak zorunda kalıyoruz ... Çocuklar için de kendim için de güvende hissetmiyorum. (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Akşam saat sekizden sonra sokakta kalmamaya çalışıyorum... (K5-E: İ-Ç: ÇM)/... Kadınlar kendilerini güvende hissetmiyor. (K6-E: Ü-Ç: Ç)/... yaşadığım bölgede güvenlik sorunu var... (K10-E: L-Ç: ÇM)
5. Zararlı alışkanlıklar	...Çocuklar çok sivruluyor zararlı alışkanlıklar ediniyorlar, kötü arkadaş çevresi edinebiliyor... (K2-E: L-Ç: Ç)/... evimizin her tarafında madde kullanan var dört yıl önce madde kullanan biri bana saldırdı. (K10-E: L-Ç: ÇM)

Tablo 5’de görüldüğü gibi “sağlık, eğitim, güvenlik gibi kamu hizmetlerine erişim deneyimlerine” yönelik kadınların ifadesi “5” temel kategori etrafında kümelenmektedir. Bunlar; sağlık kurumlarına erişim, kadın sağlığı, eğitim hizmetlerine erişim, güvenlik hizmetlerine erişim ve zararlı alışkanlıklardır. Tablo bütünsel olarak incelendiğinde daha çok kentin vatandaşlara sağladığı eğitim, sağlık ve güvenlik gibi kamusal hizmetlere ulaşamama durumu öne çıkmaktadır. Bu söylem tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. *“Devlet hastanesinden randevu almak neredeyse imkânsız.”*; *“Eğitim alanında bulunduğum bölgede kurs, yetişkinler için okul vs. yok.”*; *“Sokaklar güvenli değil. Şiddet, Taciz, kin, nefret, duyarsızlık var insanlarda kendi kendimiz korumak zorunda kalıyoruz”*; *“yaşadığım bölgede güvenlik sorunu var”*; *“Kadın sağlığı alanında danışabileceğimiz merkezler yok.”*. Kentin vatandaşlara sağladığı eğitim, sağlık, güvenlik gibi kamu hizmetlerini kadın yoksulluğu ve toplumsal rollerin etkisiyle kısıtlı kullanma söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. *“Kendime ait bir sağlık güvencem yok”*; *“Ekonomik olarak zorluklar nedeniyle sadece temel ihtiyaçlar karşılanıyor kurslara gitmek mümkün değil”*; *“Liseden sonra çalışmak zorunda olduğum için üniversiteye gidemedim”*; *“Küçük yaşta evlendim bu nedenle okuyamadım”*; *“İlkokuldan sonra okutmadılar. Evlilik, çocuklar öyle geçti hayat zaten ev işlerinden de bir kursa gitmek mümkün olmadı”*. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlara eğitim, sağlık ve güvenlik gibi kamusal hizmetlere erişimi kolaylaştıracak fırsatların ve imkanların geliştirilmediği anlaşılmaktadır.

Tablo 6’de gecekondü bölgelerinde yaşayan kadınların kentteki sosyal ve kültürel etkinliklere erişim deneyimlerine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo 6 Gecekondulu kadınların sosyal ve kültürel etkinliklere yönelik hizmetlerinden yararlanma deneyimleri

Ana kategoriler	Katılımcı ifadeleri
1. Sosyal ve kültürel etkinlik maliyetleri	... ücretsiz etkinliklerden faydalaniyorum. Ancak ücretli olanlara erişim gücüm yok... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Bir lira bile çok önemli oluyor. (K3-E: İ-Ç: Ç)/... maddi sebeplerden katılmıyorum. Bir kursa gitsen malzeme alman gerek... (K7-E: İ-Ç: ÇM)/... Ücretli sinema, tiyatro vs. onlara gitmem mümkün değil zaten öyle bir imkânım yok benim için lüks... (K9-E: İ-Ç: ÇM)
2. Sosyal ve kültürel etkinliklere erişim	... Etkinlikler genelde sosyal medyada paylaşıyor her zaman internetim olmayabiliyor dolayısıyla her zaman haberdar olamıyorum. (K2-E: L-Ç: Ç)/... Kadınların yakınında ulaşabilecekleri spor salonu vs. yok.... Sinema, tiyatro vs. bizim ilçemizde pek yok uzak yerlere gitmek gerek... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Yakınımda bir şey olmadığı sürece gitmek benim için zor... (K8-E: İ-Ç: ÇM)/... Tiyatroların oynandığı yerlerin çoğu çok uzak... (K13-E: L-Ç: ÇM)
3. Aile içi sorumluluk	... Annem hasta ona baktığımdan hiçbir şeye katılamıyorum... (K9-E: İ-Ç: ÇM)/... Tek başıma değilim çocuklarım var bu nedenle çocuklarla gidilecek yerlere gidebilirim... (K10-E: L-Ç: ÇM)/... Torunum otizmlili ona baktığım... (K12-E: L-Ç: ÇM)/... Dışarıda bir işte çalışıyorum aynı zamanda çocuklarıma bakıyorum aynı zamanda da ev işleriyle ilgileniyorum ücretsiz bazı etkinlikler olsa da katılmam çok zor... (K14-E: L-Ç: Ç)
4. Ev ekonomisi	... Ücretli sinema, tiyatro vs. onlara gitmem mümkün değil zaten öyle bir imkânım yok lüks benim için... (K9-E: İ-Ç: ÇM)/... Faturalar, gıda, önemli işler için yol parası her zaman öncelikli... (K11-E: İ-Ç: ÇM)/... İş bulamadığım için henüz aileme bağıyım onlar da kıt kanaat geçiniyor. (K13-E: L-Ç: ÇM)/... kira, faturalar, çocukların ihtiyaçları derken sosyal etkinliklere bütçe ayırmak pek mümkün değil. (K14-E: L-Ç: Ç)

Tablo 6’de görüldüğü gibi “kentteki sosyal ve kültürel etkinliklere erişim deneyimlerine” yönelik kadınların ifadesi “4” temel kategori etrafında kümelenmektedir. Bunlar, sosyal ve kültürel etkinlik maliyetleri, sosyal ve kültürel etkinliklere erişim, aile içi sorumluluk ve ev ekonomisidir. Tablo bütünsel olarak incelendiğinde daha çok kentin vatandaşlara sağladığı sosyal ve kültürel hizmetlere ulaşamama durumu ve kadının aile içindeki sorumlulukları öne çıkmaktadır. Kadınların sosyal ve kültürel hizmetlere ulaşamama durumu söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir.

“Kadınların yakınında ulaşabilecekleri spor salonu vs. yok”; “Sinema, tiyatro vs. bizim ilçemizde pek yok, uzak yerlere gitmek gerek”; “Tiyatroların oynandığı yerlerin çoğu çok uzak”; Ücretli sinema, tiyatro vs. onlara gitmem mümkün değil zaten öyle bir imkânım yok benim için lüks”. Kentin vatandaşlara sağladığı sosyal ve kültürel kentsel hizmetlere erişimi engelleyen kadının aile içindeki sorumlulukları söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “Annem hasta ona baktığımdan hiçbir şeye katılamıyorum”; “Tek başıma değilim çocuklarım var bu nedenle çocuklarla gidilecek yerlere gidebilirim”; “Dışarıda bir işte çalışıyorum aynı zamanda çocuklarıma bakıyorum aynı zamanda da ev işleriyle ilgileniyorum ücretsiz bazı etkinlikler olsa da katılmam çok zor”; “kira, faturalar, çocukların ihtiyaçları derken sosyal etkinliklere bütçe ayırmak pek mümkün değil”; “Torunum otizmlili ona baktığım”. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi kentsel hizmetler alanında sunulan sosyal ve kültürel hizmetler dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlara kamu kurumlarının ve belediyelerin sosyal ve kültürel hizmetleri taşımadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte aile içinde kadınlara yüklenen sorumlulukların, sosyal ve kültürel hizmetlere erişimlerini engellediği anlaşılmaktadır.

Tablo 7’da gecekondü bölgelerinde yaşayan kadınların kent merkezine gitme ve kent merkezini kullanma konusundaki deneyimlerine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo 7 Gecekondulu kadınların kent merkezine gitme ve kullanım deneyimleri

Ana kategoriler	Katılımcı ifadeleri
1. Alışveriş	...kent merkezine gidiyorum daha çok gıda alışverişi için... (K1-E: L-Ç: ÇM) /... ayda bir ya da iki defa alışveriş için gidiyorum... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Alışveriş yapıp dönülüyor... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Gıda alışverişini mahallede hallediyorum... (K10-E: L-Ç: ÇM)
2. Ödemeler	...taksitleri ödemek için gidiyorum... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... su, telefon faturalarını ödemek için gidiyorum... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Merkeze gitme sebebi ise fatura ödemek... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Annemin faturaları için giderim.... (K9-E: İ-Ç: ÇM)
3. Sağlık sorunları	Doktora gidiyorum... (K4-E: OYD-Ç: ÇM)/... şimdilerde bir hastane işi, ... gidiyorum... (K8-E: İ-Ç: ÇM) /... Hastane, banka, ... (K9-E: İ-Ç: ÇM)/... Nadiren hastaneye Çiğli merkeze gidiyorum... (K10-E: L-Ç: ÇM)
4. Kamu kurumları	... belediyeye gidiyorum, kaymakamlığa gidiyorum... Emniyete gidiyorum... (K7-E: İ-Ç: ÇM)/... Hastane, banka, PTT, Belediye için giderim... (K9-E: İ-Ç: ÇM)/... Kaymakamlık, Belediye için gidiyorum. (K11-E: L-Ç: ÇM)/... bir de devlet dairesine işim düşerse onun için giderim. (K14-E: L-Ç: Ç)
5. İstihdam	/... Kent merkezine gidiyorum çünkü çalışıyorum... (K2-E: L-Ç: Ç)/... İş aramak için gidiyorum... (K13-E: L-Ç: ÇM)/... İş aramak, ... için gidiyorum. (K15-E: Ü-Ç: ÇM)
6. Çocukların ihtiyaçları	... Ama daha çok çocukların ihtiyaç için gidiyorum... (K10-E: L-Ç: ÇM)
7. Maddi engeller	... parasızlığın etkisiyle çok az merkeze gidiyordum... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... merkeze gitmek ayrı bir masraf yaratıyor yol parasıyla. (K5-E: İ-Ç: ÇM)/... Maalesef maddi güç istiyor şehir içinde bir şeyler yapmak. (K6-E: Ü-Ç: Ç)/... şehir merkezinde işte eğlenelim, gezelim, alışveriş yapayım desem bunlar için maddi imkânım yok. (K12-E: L-Ç: ÇM)

Tablo 7’da görüldüğü gibi “kent merkezine gitme ve kullanım deneyimlerine” yönelik kadınların ifadesi “7” temel kategori etrafında kümelenmektedir. Bunlar, alışveriş, ödemeler, sağlık sorunları, kamu kurumları, istihdam, çocukların ihtiyaçları ve maddi engellerdir. Tablo bütünsel olarak incelendiğinde daha çok kent merkezine yaşamsal ihtiyaçları karşılamak amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlara gitme ve istihdam imkânlarından faydalanmak için gitme durumu öne çıkmaktadır. Kent merkezine yaşamsal ihtiyaçları karşılamak amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlara gitme söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “Kent merkezine gidiyorum daha çok gıda alışverişi için”; “taksitleri ödemek için gidiyorum”; “Hastane, banka, PTT, Belediye için giderim”; “Emniyete gidiyorum”; “belediyeye gidiyorum, kaymakamlığa gidiyorum”; “bir de devlet dairesine işim düşerse onun için

giderim''. Kent merkezine istihdam imkânlarından faydalanmak için gitme durumu söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. *‘‘Kent merkezine gidiyorum çünkü çalışıyorum’’*; *‘‘İş aramak için gidiyorum’’*; *‘‘İş aramak, ... için gidiyorum.’’*. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi gecekondu mahallelerinde dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlarda kadınlar kent merkezini en temel ihtiyaçlarını karşılamak ve istihdam olanaklarından faydalanmak için gittiği anlaşılmaktadır.

Tablo 8’de gecekondü bölgelerinde yaşayan kadınların, sosyal ve kültürel etkinliklere katılımlarında ve kamu hizmetlerine erişimlerinde maddi olanaksızlıkların etkisine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo 8 Gecekondulu kadınların evlerinden ve mahallelerinden çıkıp sosyal ve kültürel etkinliklere katılmalarını ve kamu hizmetlerinden yararlanmalarında maddi olanaksızlıkların etkisi

Ana kategoriler	Katılımcı ifadeleri
1. Ailenin temel ihtiyaçları	Faturalar, gıda, giyim vs. kendimizi düşünmememize engel çocuklar da her zaman öncelikli... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Çalışırken de çalışmıyorken de öncelik evlerinin ihtiyaçları oluyor... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Çocuklarına, mutfak masraflarına, faturalara, kimisi kirasına harcar yoksul kadınlar için etkinlikler lükstür... (K4-E: OYD-Ç: ÇM)/... Düşük bütçen olduğunda en temel şeylere harcama yapmak zorundasın, hayatta kalman gerek. Bir lirayı bile hesaplamak zorundasın... (K7-E: İ-Ç: ÇM)/... İki çocuğum var iki suya yirmi lira veriyoruz. Çevremdeki kadınların çoğu kısıtlı paraya sahip olduğundan hareket edemiyor... (K10-E: L-Ç: ÇM)
2. Ücretsiz etkinlikler	Sadece ücretsiz etkinliklere katılabilirler... (K1-E: L-Ç: ÇM)
3. Düşük maddi koşullar	... Maddi engel hele ki çalışmayan kadınların önünde büyük engel... (K4-E: OYD-Ç: ÇM)/... Düşük bütçen olduğunda en temel şeylere harcama yapmak zorundasın, ... (K7-E: İ-Ç: ÇM)/... Maddi olanaksızlıklar çok büyük engel. Çünkü para harcama otobüsle başlıyor. Kursa gitsek malzeme parası lazım. Gezmeye gitsen para harcamak gerekir. Şehirde yaşayabilmek için para gerekiyor ... (K11-E: İ-Ç: ÇM)/... Yani ücretsiz denizi seyretmek için bile otobüs kartının dolu olması gerek. (K14-E: L-Ç: Ç)

Tablo 8’de görüldüğü gibi “kent kullanımında maddi olanaksızlıkların etkisine” yönelik kadınların ifadesi “3” temel kategori etrafında kümelenmektedir. Bunlar, ailenin temel ihtiyaçları, ücretsiz etkinlikler ve düşük maddi koşullarıdır. Tablo bütünsel olarak incelendiğinde daha çok kadınların bütçe harcamalarında ailelerinin ihtiyaçlarını öncelemeleri ve kadın yoksulluğunun kenti kullanamama durumu öne çıkmaktadır. Bütçe harcamalarında ailelerinin ihtiyaçlarını öncelemeleri söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “Faturalar, gıda, giyim vs. kendimizi düşünmememize engel çocuklar da her zaman öncelikli”; “çocuklarına, mutfak masraflarına, faturalara, kimisi kirasına harcar yoksul kadınlar için etkinlikler lükstür”; “Çalışırken de çalışmıyorken de öncelik evlerinin

ihtiyaçları oluyor.”; “İki çocuğum var iki suya yirmi lira veriyoruz. Çevremdeki kadın çoğu kısıtlı paraya sahip olduğundan hareket edemiyor”. Kadın yoksulluğunun kenti kullanamama durumu söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “Maddi engel hele ki çalışmayan kadınların önünde büyük engel”; “düşük bütçen olduğunda en temel şeylere harcama yapmak zorundasın”; “Maddi olanaksızlıklar çok büyük engel. Çünkü para harcama otobüsle başlıyor. Kursa gitmek için malzeme parası lazım. Gezmeye gitsen para harcamak gerekir. Şehirde yaşayabilmek için para gerekiyor”; “yani ücretsiz denizi seyretmek için bile otobüs kartının dolu olması gerek”. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlarda, kadınların kenti kullanamamaları ve kentte hareket edememelerine nedeni kadınların bütçelerini kendilerinden önce ailelerinin ihtiyaçları için kullanmaları ve kadın yoksulluğu olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 9’de gecekondü bölgelerinde yaşayan kadınların kent yaşamının olanaklarından faydalanmalarında erkek ve kadın olmanın etkileri konusunda deneyimlerine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo 9 Gecekondulu kadınların kent yaşamının olanaklarından faydalanmalarında erkek ve kadın olmanın etkileri üzerine deneyimleri

Ana kategoriler	Katılımcı ifadeleri
1. Erkeklerin erişimi	Erkekler daha çok faydalaniyor... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Erkekler rahatça gezebiliyor... (K4-E: OYD-Ç: ÇM)/... İstedikleri etkinliklere kadınlardan daha rahat erişebiliyorlar. (K13-E: L-Ç: ÇM)/... Erkekler... istedikleri etkinlikler istedikleri saatte katılabilirler... (K14-E: L-Ç: Ç)
2. Kadınların aile içindeki rolleri	... Beni bir çocuk bile engelliyor. Ben çocuk nedeniyle çalışmıyorum... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... kadınlar eve karşı daha fazla sorumluluk alıyor... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Kadınlar, ev işleri yüzünden hep evde kalıyorlar... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... ev içi iş bölümünde ezildikleri için kadınlar daha az faaliyetlere katılıyor. (K6-E: Ü-Ç: Ç)/... Birilerine bakım veren olması... (K15-E: Ü-Ç: ÇM)
3. Siyasete katılım	... siyasi hiçbir çalışmaya katılamayız. Erkekler her şeyi yapabiliyor. (K2-E: L-Ç: Ç) ... Televizyonda bile siyasetçilerin çoğunun erkeklerden oluştuğunu görüyoruz... (K9-E: İ-Ç: ÇM)/... Kahvehanelerde siyasette yapıyorlar, ... (K5-E: İ-Ç: ÇM)/... Örneğin siyasi bir parti kahvehanede toplantı yapsa çok az kadın katılır. Bazı kadınlar özgür oy bile kullanamıyor... (K12-E: L-Ç: ÇM)
4. Aile içi baskı	... Zaten eşim izin vermiyor çalışmama... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Erkekler daha özgür kadınlara göre. Erkekleri aileleri bağlamıyor. Kadınlar erkeklere nazaran daha çok kontrol altındalar... (K11-E: İ-Ç: ÇM)/... Babaları ya da eşleri karar veriyor... (K12-E: L-Ç: ÇM)/... Kadınların evde ev işi yapması isteniyor... Ev işleri, evde bakım bekleyenler bunlar erkekler için engel değil. (K5-E: İ-Ç: ÇM)
5. Özgürlük	... Erkekler her zaman istediği yere gidebiliyor. Kadınlar daha kısıtlı bizim çevremiz ataerkil bir çevre erkek daha öncelikli... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Erkekler daha çok sokaklardalar... Kahvehanelerde siyasette yapıyorlar, maçlara gidiyorlar, manzaralı yerlerde istedikleri saatlerde oturabiliyorlar... (K5-E: İ-Ç: ÇM)/... Sokaklar onların... (K13-E: L-Ç: ÇM)/... Sokaklar erkeklerin ... (K13-E: L-Ç: ÇM)/ ... Erkekler kadınlardan daha özgürler. Kontrol altında tutulmaya çalışılmadıkları için istedikleri etkinlikler istedikleri saatte katılabilirler... (K14-E: L-Ç: Ç)
6. Yargılanma	Erkekler rahatça gezebiliyor. Kadınlar ya şiddet görür ya da dedikodu olur... (K4-E: OYD-Ç: ÇM)/... Erkekler, kadınlar kadar yargılanmıyor ve geri planda değiller... (K13-E: L-Ç: ÇM)/... bir erkek siyasete katılsa desteklenir bir kadın katılsa... kadınlığı ve anneliği üzerinden yargılanıp engellenmeye çalışılır. (K14-E: L-Ç: Ç)
7. Güvenlik	Güvelik kaygısı... kısıtlıyor... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... istedikleri saatlerde

oturabiliyorlar... (K5-E: İ-Ç: ÇM)/... bir kadının geç saatte otobüse veya dolmuşa binmesi de büyük bir problem. (K12-E: L-Ç: ÇM)

Tablo 9’de görüldüğü gibi “kadınların kent yaşamının olanaklarından faydalarında erkek ve kadın olmanın etkileri üzerine deneyimlerine” yönelik kadınların ifadesi “7” temel kategori etrafında kümelenmektedir. Bunlar; erkeklerin erişimi, kadınların aile içindeki rolleri, siyasete katılım, aile içi baskı, özgürlük, yargılanma ve güvenlidir. Tablo bütünsel olarak incelendiğinde kadınların erkeklere göre kaynaklara ve hizmetlere daha az ulaşma durumu ve aile yaşamında kadınların ve rol ve sorumlulukların eşitsizliği öne çıkmaktadır. Kadınların erkeklere göre kentteki kaynaklara ve hizmetlere daha az ulaşma söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. *“İstedikleri etkinliklere kadınlardan daha rahat erişebiliyorlar”*; *“istedikleri etkinlikler istedikleri saatte katılabilirler”*; *“siyasi hiçbir çalışmaya katılamayız. Erkekler her şeyi yapıyor”*; *“Erkekler daha çok sokaklardalar... Kahvehanelerde siyasette yapıyorlar, maçlara gidiyorlar, manzaralı yerlerde istedikleri saatlerde oturabiliyorlar”*; *“Erkekler, kadınlar kadar yargılanmıyor ve geri planda değiller”*; *“Güvelik kaygısı... kısıtlıyor”*; *“bir kadının geç saatte otobüse veya dolmuşa binmesi de büyük bir problem”*. Aile yaşamında kadınların ve erkeklerin rol ve sorumluluklarının eşitsizliği söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. *“Beni bir çocuk bile engelliyor. Ben çocuk nedeniyle çalışmıyorum”*; *“Kadınlar, ev işleri yüzünden hep evde kalıyorlar”*; *“ev içi iş bölümünde ezildikleri için kadınlar daha az faaliyetlere katılıyor”*; *“Birilerine bakım veren olması”*; *“Kadınların evde ev işi yapması isteniyor... Ev işleri, evde bakım bekleyenler bunlar erkekler için engel değil”*. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi kamusal alanda da özel alanda da kadın ve erkek olmak kentteki kaynak ve hizmetlere erişimini etkilediği bu nedenle eşitlikçi politikaların uygulanmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 10’da gecekondulu bölgelerinde yaşayan kadınlar kentte hareket ederken ki deneyimlerine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo 10 Gecekondulu kadınların sokakta, alışverişte, işe gidip gelirken nelerle karşılaştıkları hakkında deneyimleri

Ana kategoriler	Katılımcı ifadeleri
1. Taciz	Yollarda taciz oluyor. (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Merkezde güvende değiliz, tacizler oluyor... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Taciz olayları en baştaki sorun... (K11-E: İ-Ç: ÇM)/... İş yerlerinde de kadınlar her zaman uyanık olmak zorunda tacizler her yerde... (K13-E: L-Ç: ÇM)
2. Ekonomik	...Alışverişte yoksul olanlar her zaman her istediğini alamıyor ... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Çevremdeki kadınlar kendileri için keyifleri için alışveriş yapmıyorlar. (K6-E: Ü-Ç: Ç)/... Alışveriş konusunda yoksul olan kadınlar ucuz marketleri kovalıyor... (K7-E: İ-Ç: ÇM)/... yoksul olan kadınlar ucuzluk neredeyse orayı bulmak zorunda... (K13-E: L-Ç: ÇM)
3. Toplum baskısı	Kadınların giyimlerini yargılıyorlar. Kadınların nereye gittiği ve ne yaptığı hep sorgulanıyor... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Toplumun, çevrenin ne gözle bakacağı önemli oluyor... (K5-E: İ-Ç: ÇM)/... Kadınların giysilerine yorum yapıyor... (K11-E: İ-Ç: ÇM)
4. Ulaşım araçlarının güvensizliği	Ulaşım araçları yetersiz bu nedenle rahat güvenli bir yolculuk yapılamıyor... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Kalabalık otobüsler kadınlar için çok tehlikeli.... (K4-E: OYD-Ç: ÇM)/... Kalabalık olan toplu taşımalar kadınlar için tehlikeli oluyor... (K5-E: İ-Ç: ÇM)/... Akşam saatlerinde kadınlar... otobüsleri kullanmaya çekiniyorlar. ... (K10-E: L-Ç: ÇM)
5. Sokak aydınlatmaları	... Karanlıkta aydınlatmaların yetersiz olduğu yerlerden kadınlar geçmek istemiyor... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Akşam geç saatte işten dönen kadınlar için sokaklar çok güvenli değil. (K4-E: OYD-Ç: ÇM)/... Sokakta gece mi gündüz mü önemli... (K8-E: İ-Ç: ÇM)/... Akşam saatlerinde kadınlar sokakları, ... kullanmaya çekiniyorlar... (K10-E: L-Ç: ÇM)
6. Tenha alanlar	... تنها yerlerde bulunmamaya çalışılıyor... Kışın iyice تنها oluyor. (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Tenha yerler kadınlar için sıkıntılı... (K5-E: İ-Ç: ÇM)/... Kalabalık yerlerde olmak daha güvenli... (K8-E: İ-Ç: ÇM)/... Bazen de تنها yerlerden geçerken korkarsın. (K9-E: İ-Ç: ÇM)
7. Fiziki Şiddet	Pek çok kadın sokakta saldırıya uğradı... Şahit de oluyoruz... (K14-E: L-Ç: Ç)
8. Aktif çalışma hayatı	... Çalışan kadın çalışmayanlara göre daha özgür... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... İşe gidip gelen kadınlarda da ev işlerini yetiştirme konusunda başka bir telaş oluyor. (K15-E: Ü-Ç: ÇM)/... İş yerlerinde de kadınlar her zaman uyanık olmak zorunda... geri

plana atılıp önleri kapatılabiliyor ilerlemelerini önlemek için.
(K13-E: L-Ç: ÇM)

Tablo 10’da görüldüğü gibi “kentte hareket ederken ki deneyimlerine” yönelik kadınların ifadesi “8” temel kategori etrafında kümelenmektedir. Bunlar, taciz, ekonomik, toplumsal baskı, ulaşım araçlarının güvensizliği, sokak aydınlatmaları, تنها alanlar, fiziki şiddet ve aktif çalışma hayatıdır. Tablo bütünsel olarak incelendiğinde daha çok kentte kadına yönelik şiddetin varlığının devam etmesi, ekonomik yetersizliklerin yaşam kalitesini olumsuz etkilemesi, güvenli alanların yaygınlaştırılmaması ve toplumsal baskının sürdürülmesi durumları öne çıkmaktadır. Kentte kadına yönelik şiddetin varlığının devam etmesi söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “*Yollarda taciz oluyor*”; “*Merkezde güvende değiliz, tacizler oluyor*”; “*İş yerlerinde de kadınlar her zaman uyanık olmak zorunda tacizler her yerde*”; “*Pek çok kadın sokakta saldırıya uğradı... Şahit de oluyoruz*”. Ekonomik yetersizliklerin yaşam kalitesini olumsuz etkilemesi söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “*Alışverişte yoksul olanlar her zaman her istediğini alamıyor*”; “*Çevremdeki kadınlar kendileri için keyifleri için alışveriş yapmıyorlar*”; “*Çalışan kadın çalışmayanlara göre daha özgür*”. Kentte güvenli alanların yaygınlaştırılmaması söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “*Kalabalık otobüsler kadınlar için çok tehlikeli*”; “*Akşam saatlerinde kadınlar... otobüsleri kullanmaya çekiniyorlar*”; “*Karanlıkta aydınlatmaların yetersiz olduğu yerlerden kadınlar geçmek istemiyor*”; “*tenha yerlerde bulunmamaya çalışılıyor... Kışın iyice تنها oluyor*”. Kentte toplumsal baskının sürdürülmesi söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “*Kadınların giyimlerini yargılıyorlar. Kadınların nereye gittiği ve ne yaptığı hep sorgulanıyor*”; “*Toplumun, çevrenin ne gözle bakacağı önemli oluyor*”; “*Kadınların giysilerine yorum yapılıyor*”. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlarda kadınların güvensiz, ekonomik refahın sağlanmadığı, toplumsal baskının kadınlar üzerinde varlığının devam ettiği bir kentte yaşam kalitesini arttıracak kentsel hizmetlerin sunulmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 11’da gecekondü bölgelerinde yaşayan kadınların dışarı çıkarken ya da dışarıdayken dikkat etmek gerektiğini düşündükleri üzerinden deneyimlerine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo 11 Gecekondulu kadınların dışarı çıkarken ya da dışarıdayken (Saat, kıyafet, güvenli olan/olmayan bölge, onay inşa süreci tercihleri gibi) dikkat etmek gerektiğini düşündükleri üzerinden deneyimleri

Ana kategoriler	Katılımcı ifadeleri
1. Kıyafet	Kıyafetlerime dikkat ederim... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Kıyafetimin boyuna dikkat ediyorum. Topluma uygun olması gerektiği bize aşılandı... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... İstediğim gibi giyinemiyorum. (K4-E: OYD-Ç: ÇM)/... Kıyafet konusunda kim ne der laf söz olur mu diye hep dikkat ettim hala da dikkat ederim... (K8-E: İ-Ç: ÇM)
2. Saat	... Saatlere dikkat etmek zorundayım çocuklarım var... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Anne ve babam beni hep kısıtladığı için artık saate dikkat etmek bende bir tabu haline geldi... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Saat sınırı vardır. Hep gözüm saatte. Geç saat olsa panik olurum... (K4-E: OYD-Ç: ÇM)/... Gece geç saatlerde eve dönmem mümkün değil. eşim uyarmasa bile artık kendim saate dikkat etmeye alıştım... (K14-E: L-Ç: Ç)
3. Güvenli olan/olmayan alan	... Akşam ıssız durakta değil daha kalabalık olan göz önünde olan durakları tercih ediyorum... şehir merkezi güvenli değil. (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Tenha, yıkık, kimsesiz evler ve yoğun ağaçlık alanlarda tek bulunmadım... (K8-E: İ-Ç: ÇM)/... Çoğunlukla kadınların olduğu yerleri tercih ediyorum... (K13-E: L-Ç: ÇM)/... o bölgenin güvenli olup olmamasına... dikkat ediyorum dışarı çıkarken. (K15-E: Ü-Ç: ÇM)
4. Onay inşası	Eşimden izin almadan çıkmıyorum... (K3-E: İ-Ç: Ç)/...Anne, baba, abi, amca, akraba sonra evlenince eşin ve ailesinin izni olmadan hareket edemiyorsun. (K8-E:İ-Ç: ÇM)/... Kayınvalidem geç saatte eve dönersem huzursuzluk çıkartır. Eşimden izin alıyorum... (K10-E: L-Ç: ÇM)/... Anne ve babamdan mutlaka izin almak zorundayım... (K13-E: L-Ç: ÇM)
5. Bağımlı bireyler	... sarhoş falan olabiliyor... güvenli değil. (K1-E: L-Ç: ÇM)/... madde kullanan insanlar, sarhoş insanlar varsa benim için güvenli değildir. (K9-E: İ-Ç: ÇM)/... sarhoşlar varsa bunlara dikkat ediyorum. (K12-E: L-Ç: ÇM)

Tablo 11’da görüldüğü gibi “dışarı çıkarken ya da dışarıdayken dikkat ettikleri üzerinden deneyimlerine” yönelik kadınların ifadesi “5” temel kategori etrafında kümelenmektedir. Bunlar, kıyafet, saat, güvenli olan/olmayan alan, onay inşası ve bağımlı bireylerdir. Tablo bütünsel olarak incelendiğinde daha çok güvenlik konusuna dikkat edildiği ve bunun yanı sıra

toplumsal onaya ve aile bireylerinden onay almaya dikkat etme öne çıkmaktadır. Güvenlik konusuna dikkat edildiği söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “*Akşam ıssız durakta değil daha kalabalık olan göz önünde olan durakları tercih ediyorum.... şehir merkezi güvenli değil*”; “*Tenha, yıkık, kimsesiz evler ve yoğun ağaçlık alanlarda tek bulunmadım*”; “*madde kullanan insanlar, sarhoş insanlar varsa benim için güvenli değildir*”; “*sarhoş falan olabiliyor... güvenli değil*”. Kentte dışarı çıkarken ya da dışarıdayken toplumsal onaya ve aile bireylerinden onay almaya dikkat etme söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “*Kıyafetimin boyuna dikkat ediyorum. Topluma uygun olması gerektiği bize aşılandı*”, “*Anne ve babam beni hep kısıtladığı için artık saate dikkat etmek bende bir tabu haline geldi*”; “*Kıyafet konusunda kim ne der laf söz olur mu diye hep dikkat ettim hala da dikkat ederim*”; “*Eşimden izin almadan çıkmıyorum*”; “*Anne, baba, abi, amca, akraba sonra evlenince eşin ve ailesi izni olmadan hareket edemiyorsun*”. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi bütünüyle güvenli bir kentin sağlanmadığı ve kadınlar için toplumsal baskı ve aile baskısından uzak bir yaşam desteklenmediği buna dair aile politikaları ve kadın çalışmaları yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 12’de gecekondü bölgelerinde yaşayan kadınların kentsel düzenlemeler yapılırken ihtiyaçlarının dikkate alınması konusundaki deneyimlerine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo 12 Gecekondulu kadınların kentsel düzenlemeler yapılırken gereksinimleri dikkate alınması konusundaki deneyimleri

Ana kategoriler	Katılımcı ifadeleri
1. Engelli kadınlar	 Engelli kadınlar için kaldırımlar uygun değil... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Engelli kadınlar için sokaklar uygun değil... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Bazı kadınlar engelli olabiliyor veya çocuğu engelli oluyor onlarla ilgili hiçbir şey yapılmıyor... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Bazı kadınların... çocuğu engelli olabiliyor. Yollar, parklar, pazar yerleri, alışveriş mekanları, otobüsler, dolmuşlar kadınların rahatlıkla hareket edebileceği şekilde düşünülmemiş. (K13-E: L-Ç: ÇM)
2. Yaş almış kadınlar	... Yaşlı kadınların sokağa çıkması için onlara göre hizmet verilmeli, unutuluyorlar... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Yaşlı kadınlar da düşünülüyor. Yaşlı kadınlar genelde kendi kapıları önünde güneş görüp hava alıyor... (K3-E: İ-Ç: Ç)
3. Bebekli/ Çocuklu kadınlar	 Dolmuşta, pazarda bebek emziremiyoruz. (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Bebeklerini emziren kadınlar için sokaklar, otobüsler uygun değil... Bebeklerin altını temizleyebilecekleri alanlar da yetersiz... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Bebekli kadınlar için şehrin sokakları hiç uygun değil... (K11-E: İ-Ç: ÇM)/... Kimisinin çocuğu engelli olabiliyor. Yollar, parklar, pazar yerleri, alışveriş mekanları, otobüsler, dolmuşlar kadınların rahatlıkla hareket edebileceği şekilde düşünülmemiş... (K13-E: L-Ç: ÇM)
4. Dinlenme alanları	Kadınların yalnız kendilerine vakit ayırabilecekleri alan yok... Parklar kadınların kendilerini dinlendireceği alanlar olarak yapılmıyor... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Parklar, eğlence yerleri yok, kadınların nefes alabileceği alanlar yok... (K4-E: OYD-Ç: ÇM)
5. Kentsel planlama	sokaklar tam olarak kadınlara uygun dizayn edilmiyor... (K11-E: İ-Ç: ÇM)/... Karanlık noktalar... tehlikeli. Yıkık, kimsesiz binalar hem kadınlar hem de çocuklar için çok tehlikeli. (K4-E: OYD-Ç: ÇM)/... sağlık-hijyen malzemelerine erişebilecekleri merkezler de yok. (K13-E: L-Ç: ÇM)/... şehirde hala alanların hepsi güvenli ve kullanışlı hale getirilmedi. (K15-E: Ü-Ç: ÇM)
6. Kadınlarının ihtiyaçları göz önüne alınmaması	... Kadınların ihtiyaçları göz önüne alınmıyor... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Hiçbir şekilde göz önüne alınmıyor... (K6-E: Ü-Ç: Ç)/... Yoksul kadınlar hiç göz önüne alınmıyor.

(K7-E: İ-Ç: ÇM)/... Hiç göz önüne alındığını düşünmüyorum. Çünkü kadınlara sormadan alışılmış belli şeyleri yapıp geçiyorlar... (K14-E: L-Ç: Ç)

Tablo 12’de görüldüğü gibi “kentsel düzenlemeler yapılırken kadınları ihtiyaçlarının dikkate alınması konusundaki deneyimlerine” yönelik kadınların ifadesi “6” temel kategori etrafında kümelenmektedir. Bunlar; engelli kadınlar, yaş almış kadınlar, bebekli/çocuklu kadınlar, dinlenme alanları, kentsel planlama ve kadınların ihtiyaçları göz önüne alınmamasıdır. Tablo bütünsel olarak incelendiğinde daha çok gecekondu bölgelerinde yaşayan kadınların kentsel planlama yapılırken ihtiyaçlarının dikkate alınmaması durumu öne çıkmaktadır. Bu söylem tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. *“Engelli kadınlar için kaldırımlar uygun değil”*; *“Bazı kadınların... çocuğu engelli olabiliyor. Yollar, parklar, pazar yerleri, alışveriş mekanları, otobüsler, dolmuşlar kadınların rahatlıkla hareket edebileceği şekilde düşünülmemiş”*; *“Yaşlı kadınların sokağa çıkması için onlara göre hizmet verilmeli, unutuluyorlar”*; *“Bebeklerini emziren kadınlar için sokaklar, otobüsler uygun değil... Bebeklerin altını temizleyebilecekleri alanlarda yetersiz”*; *“Kadınların yalnız kendilerine vakit ayırabilecekleri alan yok... Parklar kadınların kendilerini dinlendireceği alanlar olarak yapılmıyor”*; *“Hiçbir şekilde göz önüne alınmıyor”*; *“şehirde hala alanların hepsi güvenli ve kullanışlı hale getirilmedi”*. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlarda kadınların dinlenme, eğlenme alanlarına ihtiyaçlarının olması gibi ortak ihtiyaçlarının yanı sıra yaşlarına, hastalıklarına, engel durumlarına, çocuklu olup olmamalarına vs. göre ihtiyaçlarının çeşitlilik gösterebileceği de göz önüne alınarak planlama yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 13’de gecekondü bölgelerinde yaşayan kadınların belediyelerin planlama ve karar alma süreçlerine katılımıyla ilgili deneyimleri ve düşüncelerine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo 13 Gecekondulu kadınlar belediyelerin planlama ve karar alma süreçlerine katılımıyla ilgili deneyimleri ve düşünceleri

Ana kategoriler	Katılımcı ifadeleri
1. Fikrinin alınmaması	... Var olanı kabul etmekle yetiniyoruz. (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Kadınların fikrini alabilecekleri bir çalışma da yok... (K4-E: OYD-Ç: ÇM)/... Bize bir şey soran yok. (K8-E: İ-Ç: ÇM)/... yoksullukla uğraşırken çok basit ihtiyaçlarımızla ilgilenirken kimse plan yaparken, karar alırken bizim fikirlerimizi almadı. (K9-E: İ-Ç: ÇM)
2. Planlama ve karar alma sürecine katılamamaları	Kadınlar planlama ve karar alma süreçlerine katılamıyor. (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Planlama ve karar almaya kadınlar dahil olamıyor... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... dahil edildiğimiz herhangi bir planlama hiç görmedim. planlamalara bizleri katmaları için bizi görmeleri lazım. Bizler yok gibiyiz. (K13-E: L-Ç: ÇM)/... Parası olmayan kadınlar parasızlıkla mücadele ederken kimse onları bir şeylere katmıyor. Hatta görünmez gibi bir şey oluyoruz... planlamada, karar almada kimsenin aklına gelmiyoruz. (K11-E: İ-Ç: ÇM)

Tablo 13’de görüldüğü gibi “kadınların belediyelerin planlama ve karar alma süreçlerine katılımıyla ilgili deneyimleri ve düşüncelerine” yönelik kadınların ifadesi “2” temel kategori etrafında kümelenmektedir. Bunlar; fikrinin alınmaması, planlama ve karar alma sürecine katılamamalarıdır. Tablo bütünsel olarak incelendiğinde daha çok kadınların kentsel katılımının sağlanmadığı öne çıkmaktadır. Bu söylem tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “Yoksullukla uğraşırken çok basit ihtiyaçlarımızla ilgilenirken kimse plan yaparken, karar alırken bizim fikirlerimizi almadı”; “Var olanı kabul etmekle yetiniyoruz”; “Kadınlar planlama ve karar alma süreçlerine katılamıyor”; “dahil edildiğimiz herhangi bir planlama hiç görmedim planlamalara bizleri katmaları için bizi görmeleri lazım. Bizler yok gibiyiz”; “Hatta görünmez gibi bir şey oluyoruz... planlamada, karar almada kimsenin aklına gelmiyoruz”. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi belediyelerin özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlarda kadınların kentsel katılımını arttıracak kentsel yaşamı iyileştirecek kent politikalarını geliştiremediği anlaşılmaktadır.

Tablo 14’de gecekondü bölgelerinde yaşayan kadınlara kentsel hizmetlerin adaletli bir şekilde sunulduğu ve katılımcı politikaların uygulandığı bir kent yaşantısının kadınlar üzerinde (olası) katkıları hakkındaki düşüncelerine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo 14 Gecekondulu kadınlar kent yaşamının tüm hizmetlerinden eşit yararlandığı ve kent için verilen kararlarda etkili olduğu bir kent yaşantısının kadınlar üzerinde (olası) katkıları hakkındaki düşünceleri

Ana kategoriler	Katılımcı ifadeleri
1. Kent tasarımı	Kadınlar kenti daha iyi tasarlarlar... (K1-E: L-Ç: ÇM)
2. Özgüven	Kadınların özgüveni artar... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Kendi fikirleri olur ayakları yere sağlam basar. Özgüveni yüksek kadınlar oluruz... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Daha özgüvenli ve daha kendinden emin kadınlar olur... (K5-E: İ-Ç: ÇM)/... özgüvenli, özgür kadınlar olur. (K11-E: İ-Ç: ÇM)
3. Mutluluk	Mutlu kadınlar olur. (K6-E: Ü-Ç: Ç)/... Daha mutlu kadınlar olurdu... (K8-E: İ-Ç: ÇM)/... Hayallerini gerçekleştirebilir daha mutlu olur... (K10-E: L-Ç: ÇM)/... Kadınların hepsi zengin fakir fark etmeden mutlu yaşardı... (K14-E: L-Ç: Ç)
4. Kamusal alanda görünürlük	Tüm çalışma alanlarında kadınları görebiliriz... (K1-E: L-Ç: ÇM) ... Sokaklarda kadınları daha fazla görürüz. (K2-E: L-Ç: Ç)/... Kısıtlanmadıkları için şehirde istedikleri gibi hareket ederler. Engelli, sağlıklı, hamile, bebeği olan, yaşlı fark etmeksizin özgürce hareket edebilirler... (K3-E: İ-Ç: Ç)/... toplum içinde söz hakkımız olur. (K5-E: İ-Ç: ÇM)/...
5. Değerli hissetmek	... Değer gördüğünü hisseder daha çok başarılı olmak için çaba sarf eder... (K2-E: L-Ç: Ç)
6. Güçlü kadınlar	Kadınlar kendini daha güçlü... Hayata karşı tedirginlikleri değişir... (K15-E: Ü-Ç: ÇM)/... eğitilmiş ve farkındalıkları yüksek olurdu. (K14-E: L-Ç: Ç)/... Daha güçlü olur kadınlar... sınırları olmayan kadınlar olur. (K10-E: L-Ç: ÇM)
7. İstihdam imkanı	Tüm çalışma alanlarında kadınları görebiliriz... (K1-E: L-Ç: ÇM)/... Kadın girişimcilerin sayısı artar. İşsiz kadın sayısı azalır... (K2-E: L-Ç: Ç)/... Yaşam kaliteleri yükselirdi, gelirleri artardı... (K13-E: L-Ç: ÇM)

Tablo 14’de görüldüğü gibi “kentsel hizmetlerin adaletli bir şekilde sunulduğu ve katılımcı politikaların uygulandığı bir kent yaşantısının kadınlar üzerinde (olası) katkıları hakkındaki düşüncelerine” yönelik kadınların ifadesi “7” temel kategori etrafında kümelenmektedir. Bunlar; kent tasarımı, özgüven, mutluluk, kamusal alanda görünürlük, değerli hissetmek, güçlü kadınlar ve istihdam imkânıdır. Tablo bütünsel olarak incelendiğinde kentsel hizmetlerin adaletli bir şekilde sunulduğu ve katılımcı politikaların uygulandığı kent yaşamında daha çok kadınların kendilerini gerçekleştirebilme imkânı bulabilmesi ve kadınların ekonomik refah düzeyinin artabilmesi durumu öne çıkmaktadır. Kadınların kendilerini gerçekleştirebilme imkânı bulabilmesi söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “Özgüveni yüksek kadınlar oluruz”; “Daha özgüvenli ve daha kendinden emin kadınlar olur”; “Hayallerini gerçekleştirebilir daha mutlu olur”; “eğitimli ve farkındalıkları yüksek olurdu”; “Kadınlar kendini daha güçlü... Hayata karşı tedirginlikleri değişir” “toplum içinde söz hakkımız olur”. Kadınların ekonomik refah düzeyinin artabilmesi söylemi tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “Tüm çalışma alanlarında kadınları görebiliriz”; “Kadın girişimcilerin sayısı artar. İşsiz kadın sayısı azalır”; “Yaşam kaliteleri yükselirdi, gelirleri artardı”. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi belediyelerin özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlarda kadınların kendilerini gerçekleştirmelerine imkân sağlayabilecek hizmetlerin kentsel adalet politikaları ışığında sunulmadığı ve kadın istihdamını arttırıcı çalışmaların ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 15’de gecekondulu bölgelerinde yaşayan kadınların eklemek istediği düşüncelerine ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Tablo 15 Gecekondulu kadınların eklemek istediği düşünceleri

Ana kategoriler	Katılımcı ifadeleri
1.Karar alıcılara erişim	... belediye başkanıyla birebir görüşme imkânım olsun isterim.... (K5-E: İ-Ç: ÇM)
2.Erişilebilir kaynaklar	... yoksul kadınların şehirde mutlu yaşayabilmesi için daha ulaşılabilir olanaklar sağlanmalı. (K15-E: Ü-Ç: ÇM)/... Eşitlik olsaydı herkes için kimse ne aç kalırdı ne de üşürdü. (K14-E: L-Ç: Ç)/... Gezilere gitmek isterim. Yapamamamın sebebi maddiyat ve çocuklarım. (K11-E: İ-Ç: ÇM)/... Kendim için hiçbir zaman şehir merkezine gidemedim... (K1-E: L-Ç: ÇM)
3. Eklemek istediğim bir şey yok	Eklemek istediğim bir şey yok. (K2-E: L-Ç: Ç)/... Eklemek istediğim bir şey yok. (K3-E: İ-Ç: Ç)/... Eklemek istediğim bir şey yok. (K6-E: Ü-Ç: Ç)/... Eklemek istediğim bir şey yok. (K7-E: İ-Ç: ÇM)

Tablo 15’de görüldüğü gibi “eklemek istediklerine” yönelik kadınların ifadesi “3” temel kategori etrafında kümelenmektedir. Bunlar; karar alıcılara erişim, erişilebilir kaynaklar, eklemek istediğim bir şey yoktur. Tablo bütünsel olarak incelendiğinde daha çok kentin vatandaşlara sağladığı hizmetlere ve karar alıcılara ulaşamama durumu ve öne çıkmaktadır. Bu söylem tabloda yer alan şu ifadelerde kendini göstermektedir. “*Belediye başkanıyla birebir görüşme imkânım olsun isterim*”; “*yoksul kadınların şehirde mutlu yaşayabilmesi için daha ulaşılabilir olanaklar sağlanmalı.*”. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi belediyelerin özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlarda kentsel hizmetlere erişim konusunda güçlük çekildiği ve karar alıcılara ulaşamadığı anlaşılmaktadır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan çalışmanın bu bölümünde araştırma sorularından içerik analizi aracılığıyla varılan ana kategoriler bağlamında elde edilen sonuçlar incelenecektir.

5.1. Tartışma

Bu araştırma gecekondulu kadınların kent hakkı algısını incelemektedir. Yoksul kadınların kenti kullanma, kente katılımları ve aile yaşamında kadınların yüklendiği rollerin kent yaşamlarına etkisi bu araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Bu çalışmayla, gecekondulu kadınların kent hakkı algılarının ve kent yaşamlarının anlaşılması beklenmiştir.

Bu amaç doğrultusunda 15 gecekondulu kadınla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Çalışma grubu belirlenirken kadınların 18-65 yaş aralığında gecekonduda yaşıyor olması kriteri ve görüşme yapılan kişilerin araştırmaya gönüllü katılımları esas alınmıştır. Çalışma farklı mahallelerde ikamet eden kişilerden oluşan bir çalışma grubuyla yürütülmüştür.

Bu bölümde gecekondulu kadınların kent kullanımı, kente katılım ve aile yaşamında kadınların üstlendikleri rollerin kent haklarına erişimleri etkisi konusuna dair bulgular yer almaktadır. Bu bulgulara göre kadınların kent kullanımlarına dair dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlara kentin fırsatlarının ve imkânlarının ilgili kurumlar tarafından taşınmadığı, yeterli sayıda ve güvenli yolculuk edebilecekleri araçlar sağlamadığı ve yine dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlara ulaşımında erişilebilir ücretlendirme yapılmadığı, altyapı hizmetini yeterli şekilde taşınmadığı ve yoksulluğun kentin kaynaklarını kullanmalarında kısıtlayıcı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Aynı şekilde dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlara eğitim, sağlık ve güvenlik gibi kamusal hizmetlere erişimi kolaylaştıracak fırsatların ve imkanların geliştirilmediği, kamu kurumlarının ve belediyelerin sosyal ve kültürel hizmetleri taşımadığı, kadınların kent merkezini en temel ihtiyaçlarını karşılamak ve istihdam olanaklarından faydalanmak için gittiği ve yine kadınların güvenliksiz, ekonomik refahın sağlanmadığı, kadın istihdamını arttırıcı çalışmaların ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanmadığı ve son olarak kentsel hizmetlere erişim konusunda güçlük çekildiği bulgularına ulaşılmıştır: “yoksul kadınların şehirde mutlu yaşayabilmesi için daha ulaşılabilir olanaklar sağlanmalı. (K15-E: Ü-Ç: ÇM)” “Evet bir şehirde yaşıyorum ama genelde pek bir şeye erişemiyorum zaten şehir hayatını zenginler yaşıyor (K14-E: L-Ç: Ç)” “Az sayıda hat var. Çoğu zaman uzun bekleyişlerden sonra yürüyerek eve gidiyorum (K1-E: L-Ç: ÇM)” “Altyapı sorunu yüzünden evim nem çekiyor. Her kış duvarlar kabarıyor eşim kanser hastası ama

o odalarda kalmak zorunda (K3-E: İ-Ç: Ç)''. Bu araştırma bulgusunu destekleyici bir çalışma olarak Geniş ve Akkırman (2020) ise, 120 kadınla derinlemesine görüşme tekniğiyle yapılan çalışmada kadınların ihtiyaçlarının kültürel ve sosyo-ekonomik eşitsizliklere göre değişkenlik gösterdiği ve yoksul kadınların hizmetlere yeterli şekilde erişemediği sonucuna varılmıştır. Yoksullukla derinleşen eşitsizliklerin kentsel kamusal alanlarda ve kent yaşamında altyapı, yeşil alanlar, ulaşım gibi yerel hizmetlere erişimlerde farklılaşmalar olduğu belirlenmiştir.

Gecekondu kadınların kente katılımlarına dair bulgulara göre özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlarda kadınların dinlenme, eğlenme alanlarına ihtiyaçlarının olması gibi ortak ihtiyaçlarının yanı sıra yaşlarına, hastalıklarına, engel durumlarına, çocuklu olup olmamalarına vs. göre ihtiyaçlarının çeşitlilik gösterebileceği de göz önüne alınarak planlama yapılmadığı ve kadınların kente katılımını arttıracak, kent yaşamı iyileştirecek kent politikalarını geliştiremediği anlaşılmıştır. Ayrıca elde edile bulgulardan yoksul kadınların karar alıcılara ulaşamadıkları anlaşılmıştır. Kadınların kendilerini gerçekleştirmelerine imkân sağlayabilecek hizmetlerin kentsel adalet politikaları ışığında sunulmadığı ve kadın istihdamını arttırıcı çalışmaların ilgi kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanmadığı anlaşılmıştır. *“Daha özgüvenli ve daha kendinden emin kadınlar olur (K5-E: İ-Ç: ÇM)”* *“Yoksullukla uğraşırken çok basit ihtiyaçlarımızla ilgilenirken kimse plan yaparken, karar alırken bizim fikirlerimizi almadı (K9-E: İ-Ç: ÇM)”* *“Kadınlar planlama ve karar alma süreçlerine katılamıyor (K1-E: L-Ç: ÇM)”* Bu araştırma bulgusunu destekleyici bir çalışma olarak Geniş ve Akkırman (2020) ise, yüz yirmi kadının sadece yirmi üçü Kadın Meclislerinden haberdar, yirmi üç kadından sadece beşi bu kurum tarafından yapılan çalışmalara katıldığı ortaya çıkmıştır. Kadınların özgül ihtiyaçlarına göre hizmet sunulması için kadınların ihtiyaç ve taleplerini iletebilecekleri kurum ve kuruluşlara erişimin az olduğu görülmüştür.

Aile yaşamında kadınların üstlendikleri rollerin kent haklarına erişimlerine etkisi dair bulgulara göre aile içinde kadınlara yüklenen sorumlulukların, sosyal ve kültürel hizmetlere erişimlerini engellediği anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra kadınların kenti kullanamamaları ve kentte hareket edememelerinin nedeni kadınların bütçelerini kendilerinden önce ailelerinin ihtiyaçları için kullanmaları ve kadın yoksulluğu olduğu anlaşılmıştır. Bir diğer sonuç ise kamusal alanda da özel alanda da kadın ve erkek olmak kentteki kaynak ve hizmetlere erişimini etkilediği bu nedenle eşitlikçi politikaların uygulanmadığıdır. Bütünüyle güvenli bir kentin sağlanmadığı ve kadınlar için toplumsal baskı ve aile baskısından uzak bir yaşam desteklenmediği buna dair aile politikaları ve kadın çalışmaları yapılmadığı anlaşılmıştır. *“Dışarıda bir işte çalışıyorum aynı zamanda çocuklarıma bakıyorum aynı zamanda da ev işleriyle ilgileniyorum ücretsiz bazı etkinlikler olsa da katılmam çok zor (K14-E: L-Ç: Ç)”* *“kira, faturalar, çocukların ihtiyaçları derken sosyal*

etkinliklere bütçe ayırmak pek mümkün değil (K14-E: L-Ç: Ç)’’ ‘İki çocuğum var iki suya yirmi lira veriyoruz. Çevremdeki kadın çoğu kısıtlı paraya sahip olduğundan hareket edemiyor (K10-E: L-Ç: ÇM)’’ ‘Kadınlar, ev işleri yüzünden hep evde kalıyorlar (K3-E: İ-Ç: Ç)’’ ‘Zaten eşim izin vermiyor çalışmama (K1-E: L-Ç: ÇM)’’ ‘Erkekler daha özgür kadınlara göre. Erkekleri aileleri bağlamıyor. Kadınlar erkeklere nazaran daha çok kontrol altındalar (K11-E: İ- Ç: ÇM)’’ ‘Babaları ya da eşleri karar veriyor (K12-E: L-Ç: ÇM)’’. Bu araştırma bulgusunu destekleyici bir çalışma olarak Kitiş ve Bilgici (2007) ise, kadınlar eşlerinden onay almada hastaneye gidemediği ortaya çıkmıştır. Gecekondu kadınlarla yapılan bu çalışmada kadınların kenti kullanırken aile içindeki toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle üstlenilen sorumluluklar kadınların kent içerisinde hareket etmelerine engel olduğu görülmüştür.

5.2. Sonuç

Gecekondu kadınların kent hakkı algısının incelendiği bu çalışmada görüşme formunun birinci sorusu olana ‘‘Kent hakkı kavramı size ne ifade ediyor?’’ kent hakkı olgusuna yönelik kadınların ifadelerinden kentin vatandaşlara sağladığı hizmetlere ulaşamama durumu öne çıkmıştır. Bu ifadelerden yola çıkarak kamu kurumları ve belediyelerin özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağamlara kentin fırsatlarını ve imkânlarını taşımadığı sonucuna varılmıştır.

Görüşme formunun ikinci sorunun birinci maddesinde geçen ‘‘Ulaşım olanaklarından yararlanabiliyor musunuz?’’ sorusuna yönelik kadınların ifadelerinden kentte vatandaşlara sunulan ulaşım hizmetlerinin yetersizliği ve ulaşım ücretlerinin yüksek bulunması durumu öne çıkmıştır. Bu ifadelerden de yola çıkarak belediyelerin yeterli sayıda ve güvenli yolculuk edilebilecek araçlar sağlamadığı ve yine dar gelirli ailelerin yaşadığı bağamlara ulaşımında erişilebilir ücretlendirme yapılmadığı sonucuna varılmıştır. İkinci sorunun alt sorusu olan ‘‘Yakacak, su, altyapı, elektrik vs. gibi kamu hizmetlerinden yararlanabiliyor musunuz?’’ sorusuna yönelik kadınların ifadesine göre kentin vatandaşlara sağladığı altyapı hizmetlerine erişememe ve yoksulluğun altyapı hizmetlerine erişimi kısıtladığı durumu öne çıkmıştır. Kadınların ifadelerden de anlaşıldığı gibi ilgili şirketlerin, kamu kurum ve kuruluşların ve belediyelerin özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağamlara altyapı hizmetini yeterli şekilde taşımadığı ve yoksulluğun bu kaynakları kullanmalarında kısıtlayıcı bir etkiye sahip olduğu anlaşılmıştır. Üçüncü alt soru olan ‘‘Sağlık, güvenlik, eğitim gibi hizmetlerden yararlanabiliyor musunuz?’’ soruna yönelik verilen cevaplardan oluşan tablo bütünsel olarak incelendiğinde daha çok kentin vatandaşlara sağladığı eğitim, sağlık ve güvenlik gibi kamusal hizmetlere ulaşamama durumu öne çıkmıştır. Kamu hizmetlerinden faydalanmayı etkileyen başka önemli unsurların varlığında söz konusu olmaktadır. Bunlar kadın yoksulluğu ve toplumsal rollerin etkisiyle kısıtlı kullanma söylemleridir. Bu ifadelerden yola çıkarak yoksul bölgelerde eğitim, sağlık ve güvenlik gibi kamusal hizmetlere erişimi kolaylaştıracak fırsatların ve imkânların geliştirilmediği anlaşılmıştır. İkinci sorunun son alt sorusu ise ‘‘Sosyal ve kültürel etkinliklere yönelik hizmetlerden yararlanabiliyor musunuz?’’ şeklindedir. Bu soruya yönelik katılımcıların ifadelerinden kentin vatandaşlara sağladığı sosyal ve kültürel hizmetlere ulaşamama

durumu ve kadının aile içindeki sorumlulukları öne çıkmıştır. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi kentsel hizmetler alanında sunulan sosyal ve kültürel hizmetler dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlara kamu kurumlarının ve belediyelerin sosyal ve kültürel hizmetleri taşımadığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte aile içinde kadınlara yüklenen sorumlulukların, sosyal ve kültürel hizmetlere erişimlerini engellediği anlaşılmıştır.

Görüşme formunun üçüncü sorusu “Başta ticaret olmak üzere kamusal hizmetlerin yoğun olduğu, sosyo-kültürel faaliyetlerin daha sık yapıldığı, ulaşımın kolay olduğu, gündüz nüfusunun yoğunlaştığı, yönetim ve denetimin yoğun olarak yapıldığı yerler olan kent merkezine gidiyor musunuz? Eğer cevabınız evet ise hangi nedenlerle kent merkezine gidiyorsunuz ve bunlarla ilgili neler yaşıyorsunuz?” şeklindedir. Kent merkezine gitme ve kullanım deneyimlerine yönelik kadınların ifadelerinden yola çıkarak kent merkezine yaşamsal ihtiyaçları karşılamak amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlara gitme ve istihdam imkânlarından faydalanmak için gitme durumları öne çıkmıştır. Bu iki durumdan yola çıkarak gecekondu mahallelerindeki ailelerin yaşadığı bölgelerde kadınların kent merkezine en temel ihtiyaçlarını karşılamak ve istihdam olanaklarından faydalanmak için gittiği sonucuna varılmıştır.

Görüşme formunun yer alan dördüncü sorusu ise “Kadınlar için maddi olanaksızlıkların evlerinden ve mahallelerinden çıkıp sosyal ve kültürel etkinliklere katılmalarını ve kamu hizmetlerinden yararlanmalarını nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?” şeklindedir. Kent kullanımında maddi olanaksızlıkların etkisine yönelik kadınların ifadelerine göre kadınların bütçe harcamalarında ailelerinin ihtiyaçlarını incelemeleri ve kadın yoksulluğunun kenti kullanmalarına engel teşkil etme durumu öne çıkmıştır. Elde edilen bu verilerden de anlaşıldığı gibi gecekondu kadınların kenti kullanamamaları ve kentte hareket edememelerinin nedenlerinin kadınların bütçelerini kendilerinden önce ailelerinin ihtiyaçları için kullanmaları ve kadın yoksulluğu olduğu sonucuna varılmıştır.

Görüşme formundaki beşinci soru ise “İnsani ihtiyaçların sağlandığı; ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel faaliyetlerin yapıldığı kent yaşamının olanaklarından faydalanmayı erkek ve kadın olmak nasıl etkiliyor?” dur. Buna yönelik yürütülen analiz çalışmasında kadınların erkeklere göre kaynaklara ve hizmetlere daha az ulaşma durumu ve aile yaşamında kadınların rol ve sorumluluklarda eşitsizliğin olduğu görülmüştür. Bu noktalardan hareketle kamusal alanda da özel alanda da kadın ve erkek olmak kentteki kaynak ve hizmetlere erişimi etkilediği bu nedenle kentsel hizmetlerde eşitlikçi politikaların uygulanmadığı sonucuna varılmıştır.

Görüşme formunda yer alan altıncı soru ise “Yaşadığınız kentte kadınların sokakta, alışverişte, işe gidip gelirken nelerle karşılaştıkları hakkında düşünce ve deneyimlerinizden bahsedermisiniz?” şeklindedir. Kadınların kentte hareket ederken ki deneyimlerine yönelik ifadelerinin analiz sonucunda kentte kadına yönelik şiddetin varlığının devam etmesi, ekonomik yetersizliklerin yaşam kalitesini olumsuz etkilemesi, güvenli alanların yaygınlaştırılmaması ve toplumsal baskının sürdürülmesi durumları öne çıkmıştır. Kentte bütün bu durumların varlığı kadınların yaşam kalitesini olumsuz etkilediği ve yaşam kalitesini arttıracak kentsel hizmetlerin sunulmadığı sonucuna varılmıştır.

Altıncı sorunun bir alt sorusu olarak yöneltilen “Siz dışarı çıkarken ya da dışarıdayken nelere dikkat ediyorsunuz?” soruna karşılık alınan cevapların analizi sonrasında güvenlik, toplumsal onaya ve bir de aile bireylerinden onay almaya dikkat etme öne çıkmıştır. Böylelikle eldi edilen bu verilerden hareketle güvenli bir kentin sağlanmadığı, kadınlar için toplumsal baskı ve aile baskısından uzak bir yaşam desteklenmediği buna dair aile politikaları ve kadın çalışmaları yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Görüşme formuda yer alan yedinci soru olan “Kentsel düzenlemeler yapılırken kadınların gereksinimleri sizce ne ölçüde göz önüne alınıyor?” sorusuna verilen cevapların analizi sonucunda gecekondulu bölgelerinde yaşayan kadınların kentsel planlama yapılırken ihtiyaçlarının dikkate alınmaması durumu öne çıkmıştır. Bu veriden hareketle özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlarda kadınların dinlenme, eğlenme alanlarına ihtiyaçlarının olması gibi ortak ihtiyaçlarının yanı sıra yaşlarına, hastalıklarına, engel durumlarına, çocuklu olup olmamalarına vs. göre ihtiyaçlarının çeşitlilik gösterebileceği de göz önüne alınarak planlama yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Kentsel katılım alanında gecekondulu kadınların mevcut durumlarını anlamak amacıyla sorulan sekizinci olan “Kadınlar belediyelerin planlama ve karar alma süreçlerine katılımı ile ilgili düşünce ve deneyimleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Kadınların ifadelerinin analizinden kentsel katılımının sağlanmadığı anlaşılmadığı gerçeğine varılmıştır. Elde edilen bu veriden belediyelerin özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlarda kadınların kentsel katılımını artırarak kentsel yaşamı iyileştirecek kent politikalarını geliştiremediği anlaşılmıştır.

Görüşme formunun dokuzuncu soru olan “Kadınların kent yaşamında tüm hizmetlerden eşit yararlandığı ve kent için verilen kararlarda etkili olduğu bir kent yaşantısının kadınlar üzerinde (olası) katkıları neler olur?” sorusuna kadınların verdiği cevaplar neticesinde kentsel hizmetlerin adaletli bir şekilde sunulduğu ve katılımcı politikaların uygulandığı kent yaşamında daha çok kadınların kendilerini gerçekleştirebilme imkânı bulabilmesi ve kadınların ekonomik refah düzeyinin artabilmesi durumları öne çıkmıştır. Bu durumlardan anlaşıldığı gibi belediyelerin özellikle dar gelirli ailelerin yaşadığı bağlamlarda kadınların kendilerini gerçekleştirmelerine imkân sağlayabilecek hizmetlerin kentsel adalet politikaları ışığında sunulmadığı ve kadın istihdamını artırıcı çalışmaların ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından uygulanmadığı anlaşılmıştır.

Son olarak görüşme formunda yer alan onuncu soru ise “Benim sormadığım ama sizin aklınıza gelen, sormam gerektiğini düşündüğünüz, eklemek istediğiniz bir şey var mı?” şeklindedir. Araştırmaya katılan kadınların ifadelerinden daha çok kentin vatandaşlara sağladığı hizmetlere ve karar alıcılara ulaşamama durumu ve öne çıkmıştır. Gecekondulu kadınların kentsel hizmetlere erişim konusunda güçlük çekildiği ve karar alıcılara ulaşabilecekleri mekanizmaların geliştirilmediği sonucuna varılmıştır.

Bu araştırma, gecekondulu kadınların kent hakkı algısını incelemiştir. Elde edilen bulgulardan yürütülen kent politikaları ve aile politikalarının kadınların kent haklarını

kullanmalarına doğrudan etkisinin olduğu anlaşılmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliği temelli aile politikaları kadınların ve erkeklerin cinsiyet rollerine dayalı eşitsizliklerini ortadan kaldırmayı amaçlar. Böylesi bir aile politikasının kadınların kent haklarını kullanımlarını olumlu etkileyebileceği görülmüştür. Yanlızca kadınların değil erkeklerin de yaşamlarını iyileştirecek toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak için aile içindeki dinamiklerin dönüştürülmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Kadınların toplumda ve ailede eşit bir konumda olmalarının büyük önem arz ettiği anlaşılmaktadır.

Bu araştırmada, kadınların aile içerisindeki özgül ihtiyaçlarının kaybolmasının toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve geleneksel aile rollerinin bir sonucu olarak ortaya çıktığı görülmüştür. Bu durum, kadının ailesindeki rolünün toplumda genellikle “bakım veren” ve “destekleyici” olarak tanımlanmasıyla bağlantılıdır. Kadınlar, geleneksel olarak ev içindeki bakım ve ev işleriyle sorumlu tutulan bireyler olarak görülmektedir. Bu durum kadınların özgürlüklerini, kişisel gelişimlerini ve sağlıklarını olumsuz etkileyebilir. Kadınların ihtiyaçlarının görmezden gelinmesi hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ayrımcılığa uğramalarına neden olabilir. Bunun yanı sıra ekonomik bağımsızlığın eksikliğinin de kadının bireysel ihtiyaçlarının göz ardı edilmesine neden olabileceği görülmüştür.

Toplum ve aile içerisinde kadınların rollerinin, eğitim ve kişisel gelişim fırsatlarını sınırlandırması, kadınların ihtiyaçlarının zamanla görünür olmamasının bir diğer boyutu olarak ortaya çıkmıştır. Ailede özellikle geleneksel toplumlarda, kadının eğitime ve kariyerine öncelik verilmemesi kadının kişisel gelişimini ve kendi potansiyelini keşfetme yolunda eksiklikler yaratmaktadır. Kadınların ihtiyaçlarının karşılanması sağlıklı, adil ve mutlu bir aile yapısının temelini oluşturabilir.

Kadınların aile fertlerine etkisi sadece bakım ve ev işleriyle sınırlı değildir. Kadınlar duygusal, psikolojik, ekonomik ve fiziksel anlamda aile üyelerinin refahını şekillendiren önemli figürlerdir. Aile içindeki eşitlikçi yaklaşımın, kadınların güçlü bir şekilde etki gösterdiği bir ortam yaratabileceği görülmüştür. Kadınların aile içerisindeki etkisinin, sadece bireysel aile üyelerinin yaşamını değil, toplumsal yapıyı da etkileyip, toplumun genel sağlığına da katkı sağlayacağı sonucuna varılmıştır.

5.3. Öneriler

Bu araştırma kesitsel bir çalışma olup yoksul kadınların kent hakkı algıları üzerine Türkiye’de yapılmış çalışmaların sayısı kısıtlıdır. Araştırmacılar tarafından gelecekte yapılacak olan çalışmalarda örneklem grubu genişletilerek yoksulluğun kadınların kent haklarının kullanımı ve kentsel hareketliliğin kadınlar üzerindeki olası katkıları hakkında daha kapsamlı bir anlayış oluşturulabilir.

Ayrıca kadınların aile yaşamlarında rol ve sorumluluklarının eşit dağılımının önemi ve geleneksel toplumsal cinsiyet bakış açısının değiştirilmesinin kadınların kent kullanımlarına ve kent hakları konusunda algılarına etkisi hakkında odak gruplar düzenleyerek bu konudaki deneyimler daha anlaşılır hale getirilebilir. Bunun yanı sıra gecekondulu kadınların kent kullanımında aile yaşamının etkileri doğrudan inceleyip derin bir anlayış elde etmek amacıyla aile gözlemleri yapılabilir.

Ailenin bir kurum olarak gerçekleştirdiği faaliyetler kadınların ve erkeklerin üstlendikleri rollerle doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla geleneksel olarak sorumluluklar ve yapılan işler cinsiyete göre şekillenmiştir. Bu çalışmada gecekondulu kadınların kent hakkı algısı incelenirken kadınların aile içi eşitsiz rol dağılımı ve genelde ev içerisindeki işlerin sorumluluğu yüklenilmesiyle kentte kısıtlı hareket ettikleri ve kent haklarını yeterince kullanamadıkları yansımıştır. Buradan hareketle geleneksel kadın ve erkek rollerine karşı eşitlikçi bir yaklaşımı sağlamak amacıyla çocukluktan itibaren örgün ve yaygın eğitim ile toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının sadece aile içerisinde değil tüm yaşam alanlarını kapsayacak şekilde yaygınlaştırılabilir.

Şehir planlamasında eşitlikçi politikalar, şehirlerin tasarımında ve planlamasında cinsiyet eşitliğini gözetmeyi içerir. Kadınların günlük yaşamları, aile içindeki rolleri ve çocuk bakımı gibi faktörler, şehirlerin ulaşım, güvenlik ve sosyal hizmetler açısından nasıl düzenlenmesi gerektiğini etkiler. Örneğin, kadınların ev içi ve dışı sorumlulukları göz önünde bulundurulduğunda, daha erişilebilir kreşler, çocuk bakım merkezleri ve güvenli ulaşım sistemleri kurulabilir.

Güvenli ve erişilebilir kamu alanları kadınların kent yaşamında daha görünür olmalarına yardımcı olabilir. Bu tür düzenlemeler, aile içi sorumlulukları dengeleme açısından da destekleyici olabilir. Aile politikaları kadınların iş ve aile yaşamını dengelemeleri için sağlanan destekler (örneğin, esnek çalışma saatleri, ebeveyn izni ve sosyal güvenlik hizmetleri), şehir yaşamının kalitesini artırır ve aile içindeki eşit iş bölümüyle de yükleri hafifletebilir.

Katılım ve temsili artırmak, kadınların şehir yönetiminde daha fazla söz sahibi olmaları, kent politikalarının kadın dostu hale getirilmesi açısından kritik olabilir. Kadınların şehri planlaması ve toplumsal hizmetler hakkında söz sahibi olması bu politikaların da daha kapsamlı ve eşitlikçi olmasını sağlayabilir.

Kadınların haklarının korunması ve adalete erişimlerinin sağlanması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin tesis edilmesinde bir diğer önemli unsurdur. Kadınların maruz kaldıkları şiddet ve ayrımcılıkla mücadele edebilmeleri için hukuki destek mekanizmalarının güçlendirilmesi ve bu mekanizmalara erişimlerinin kolaylaştırılması gerekmektedir. Hukuki süreçlerde kadınların yaşadıkları zorlukların aşılması için

avukatlık hizmetlerinin ücretsiz olarak sunulması ve bu hizmetlere erişimin yaygınlaştırılması önemlidir (Altrock, 2019).

Ayrıca, kadınların karar alma mekanizmalarına katılımlarının artırılması ve siyasi temsillerinin güçlendirilmesi, adalet ve eşitliğin sağlanmasında kritik bir role sahiptir. Kadınların yerel yönetimlerde ve ulusal düzeyde daha fazla temsil edilmeleri, onların ihtiyaç ve beklentilerinin politika yapım süreçlerine yansıtılmasına katkıda bulunacaktır. Bu bağlamda, kadınların siyasi hayatta aktif rol almalarını teşvik eden programlar ve kotalar gibi pozitif ayrımcılık önlemleri uygulanmalıdır (Janson, Wängnerud & Öhman, 2020). Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında medyanın rolü de göz ardı edilmemelidir. Medya, kadınların toplumsal rolleri ve hakları konusunda bilinçlendirilmesinde ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının kırılmasında önemli bir araçtır. Bu nedenle, medya organlarında kadınlara yönelik ayrımcı söylemlerin ve cinsiyetçi içeriklerin önlenmesi için düzenlemeler yapılmalı ve toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen programların yaygınlaştırılması teşvik edilmelidir (Sezer, 2019).

Kültürel etkinliklere erişim konusu da kadınların yaşam kalitesini artıran bir diğer önemli faktördür. Tiyatro, konser, sergi gibi etkinliklere katılım, kadınların sosyal ve kültürel hayatlarını zenginleştirmekte ve toplumsal bağlarını güçlendirmektedir. Ancak, birçok kadın, ekonomik nedenlerle bu tür etkinliklere katılımda zorluk yaşamaktadır. Bu nedenle, kültürel faaliyetlerin daha erişilebilir hale getirilmesi ve düşük gelirli kadınlar için ücretsiz veya erişilebilir ücretlendirmelerle etkinliklerin düzenlenmesi gerekmektedir (Asteria vd., 2020). Kültürel etkinliklerin yanı sıra, kadınların kentte güvenli ve rahat bir şekilde vakit geçirebileceği kamusal alanların artırılması da yaşam kalitesini olumlu yönde etkilemektedir.

Parklar, rekreasyon alanları ve sosyal merkezler gibi mekanların sayısının artırılması ve bu alanların kadınların ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi, kadınların kent yaşamına daha aktif katılımlarını sağlayacaktır (Jetter, 2022).

Kadınların ekonomik refahını artırmak ve yaşam kalitesini yükseltmek için kadınların istihdamını arttıracak programlar ve sosyal destek programlarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Özellikle tek başına çocuk büyüten annelere yönelik desteklerin artırılması ve bu kadınların iş gücüne katılımlarını kolaylaştıracak çocuk bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması önemlidir. Bu tür destekler, kadınların hem ekonomik hem de sosyal açıdan güçlenmelerine katkıda bulunacaktır (Sassen, 2021).

Toplu taşıma hizmetlerinin iyileştirilmesi, kadınların günlük yaşamlarında daha bağımsız ve hareketli olmalarını sağlayabilir. Daha sık otobüs seferlerinin düzenlenmesi, ulaşımın daha güvenli hale getirilmesi gerekmektedir. Örneğin, gece geç saatlerde çalışan veya eğitim gören kadınları da gözetilerek güvenli ve düzenli gece seferlerinin sağlanması, kadınların kentte daha rahat ve güvenli bir şekilde dolaşmalarına yardımcı olabilir (Jin, Park & Lee, 2021).

Kadınların toplu taşımayı kullanma oranlarını artırmak için, durakların ve otobüslerin güvenliği de büyük önem taşımaktadır. Aydınlatma eksikliklerinin giderilmesi, güvenlik kameralarının yaygınlaştırılması ve güvenlik personelinin artırılması gibi önlemler, kadınların toplu taşıma araçlarını kullanırken daha güvende hissetmelerini sağlayabilir. Bu tür güvenlik önlemleri, toplu taşımanın daha

cazip hale gelmesine ve kadınların sosyal etkinliklere, işyerlerine veya eğitim kurumlarına daha kolay ulaşmalarına olanak tanır (Nair, 2018).

Ayrıca, toplu taşıma hizmetlerinin erişilebilirliğinin artırılması için yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliği içinde çalışmaları gerekmektedir. Kadınların ulaşım ihtiyaçlarına yönelik anketler ve çalışmalar yapılarak, hizmetlerin bu ihtiyaçlar doğrultusunda şekillendirilmesi önemlidir. Kadınların ulaşım ihtiyaçlarının ve karşılaştıkları zorlukların belirlenmesi, ulaşım politikalarının daha kapsayıcı ve adil bir şekilde oluşturulmasına yardımcı olabilir (Akgün & Aydın, 2018).

Erişim zorluklarının çözülmesi, yalnızca kadınların günlük yaşamlarını kolaylaştırmakla kalmayacak, aynı zamanda onların ekonomik ve sosyal hayata daha aktif katılımlarını da teşvik edecektir. Kadınların eğitim, sağlık ve istihdam gibi temel hizmetlere erişimlerinin kolaylaştırılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için kritik öneme sahiptir. Bu nedenle, toplu taşıma hizmetlerinin iyileştirilmesi ve kadınların ulaşımında karşılaştıkları zorlukların giderilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği hedeflerine ulaşmada önemli bir adım olacaktır (Altrock, 2019).

Sağlık hizmetlerine erişimin artırılması için gecekondü bölgelerinde sağlık merkezlerinin sayısının artırılması ve bu merkezlerin donanım ve personel açısından güçlendirilmesi önemlidir. Mobil sağlık hizmetleri gibi yenilikçi çözümler, sağlık hizmetlerinin bu bölgelere ulaştırılmasında etkili olabilir. Ayrıca, kadınlara yönelik sağlık bilgilendirme programları ve düzenli sağlık taramaları, kadınların sağlık hizmetlerinden daha etkin bir şekilde faydalanmalarını sağlayacaktır (Razavi, 2019).

Gecekondü bölgelerinde yaşayan kadınların kamu hizmetlerine erişiminin artırılması, yalnızca onların yaşam kalitesini yükseltmekle kalmayacak, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına da katkıda bulunacaktır. Kadınların temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri ve yaşamlarını daha sağlıklı ve güvenli bir şekilde sürdürebilmeleri için, devletin bu bölgelerde daha aktif rol alması gerekmektedir. Kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi, kadınların sosyal ve ekonomik hayata daha aktif katılımlarını da teşvik edecektir (Sassen, 2021). Kadınların sosyal izolasyonunu azaltmak ve toplumsal yaşama katılımlarını artırmak için, yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının desteğiyle ücretsiz veya düşük maliyetli etkinliklerin düzenlenmesi gerekmektedir. Bu etkinlikler, kadınların bir araya gelerek deneyimlerini paylaşabilecekleri, yeni beceriler edinebilecekleri ve kendilerini daha iyi ifade edebilecekleri ortamlar sağlayacaktır. Özellikle kadınlara yönelik atölye çalışmaları, kurslar, spor faaliyetleri ve kültürel etkinlikler, onların sosyal hayata daha aktif katılımlarını teşvik edebilir (Altınay & Arat, 2019).

Bunun yanı sıra, bu tür etkinliklerin duyurulması ve kadınların bu etkinliklere katılımının teşvik edilmesi de önemlidir. Bilgilendirme hususunu semt merkezleri, kadın danışma veya kadın dayanışma merkezleri aracılığıyla, kadınların bu etkinliklerden haberdar olmaları sağlanmalıdır. Ayrıca ulaşım sorunları yaşayan kadınlar için etkinliklere ulaşım desteği sağlanması da katılımı artırabilir (Alkan, 2000).

Kadınların sosyal ve kültürel etkinliklere katılımını artırmak, onların kendilerini daha değerli ve özgüvenli hissetmelerine katkıda bulunacaktır. Ücretsiz ve düşük maliyetli etkinliklerin artırılması, aynı zamanda toplumda dayanışma ve birlik duygusunu güçlendirecektir. Bu etkinlikler, farklı sosyoekonomik

kesimlerden kadınların bir araya gelerek birbirlerinden öğrenmelerine ve destek olmalarına olanak tanıyacaktır (Chant & McIlwaine, 2016).

Maddi olanaksızlıkların ve çocuk bakımı sorumluluğunun kadınlar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmanın yolları vardır. Öncelikle, kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesi ve gelir düzeylerinin artırılması önemlidir. Kadınlara yönelik istihdam fırsatlarının artırılması ve eğitim imkânlarının genişletilmesi, kadınların ekonomik bağımsızlığını sağlayarak kültürel etkinliklere katılımlarını artırabilir (Hartsock, 2013).

Ayrıca, çocuk bakımı hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve erişilebilir hale getirilmesi de önemlidir. Kadınlar, çocukları için güvenilir ve uygun bakım hizmetlerine erişebildiklerinde, kültürel etkinliklere katılımlarını daha kolay şekilde planlayabilirler. Bu da kadınların sosyal hayattan ve kültürel etkinliklerden daha fazla faydalanmalarını sağlayabilir (Berk, 1985).

Cinsiyet ayrımı ve güvenlik sorunun üstesinden gelmek için güvenli şehir projeleri ve cinsiyet duyarlı politikaların geliştirilmesi önerilmektedir. Bu tür projeler, kadınların kentlerde daha güvenli ve erişilebilir alanlara sahip olmalarını sağlamak için altyapıyı ve kamu hizmetlerini iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Örneğin, daha fazla sokak aydınlatması, güvenlik kameraları ve düzenli polis devriyeleri gibi önlemler, kadınların güvenliklerini artırabilir ve dışarı çıkmalarını cesaretlendirebilir.

Cinsiyet duyarlı politikalar, cinsiyet temelli şiddetle mücadelede etkili yasal düzenlemelerin yanı sıra kadınların güvenliği ve refahı için toplumda farkındalık oluşturmayı amaçlamaktadır. Eğitim ve bilinçlendirme programları, kadınların haklarını bilme, kullanma ve haklarını korumaya teşvik edebilir (Nair, 2018).

Kentsel düzenlemelerin kadınların ihtiyaçlarını yeterince karşılamadığı gerçeği, kent yaşamının kadınlar açısından nasıl zorlayıcı hale gelebileceğini göstermektedir. Özellikle dinlenme alanlarının ve kadınların ihtiyaçlarının gözetildiği mekânların eksikliği, kadınların kentte rahatça dolaşmalarını ve kendilerini ifade etmelerini engelleyebilir. Bu durum, kadınların kamusal alandaki varlıklarını azaltabilir ve toplumsal yaşama katılımlarını sınırlayabilir. Kentsel planlamada kadınların ihtiyaçlarının öncelikli olarak ele alınması, kentlerin daha kapsayıcı ve kadın dostu hale gelmesini sağlayabilir. Örneğin, daha fazla dinlenme ve yeşil alanın oluşturulması, kadınların streslerini azaltmalarına ve kamusal alanda daha fazla vakit geçirmelerine olanak tanıyabilir.

Kentsel düzenlemelerin kadın dostu hale getirilmesi, sadece fiziksel çevrenin iyileştirilmesi ile sınırlı değildir. Aynı zamanda, kadınların ulaşım ihtiyaçları, çocuk bakımı olanakları ve sosyal hizmetlere erişim gibi konular da dikkate alınmalıdır. Bu, kadınların kentte daha bağımsız ve güçlü bir şekilde hareket etmelerini sağlayabilir ve onların yaşam kalitesini artırabilir.

Kent yaşamında eşitliğin sağlanması için Budiyati'nin (2020) belirttiği gibi öncelikle kadın girişimciliğin desteklenmesi önemlidir. Kadın girişimcilerin sayısının artırılması, kadınların ekonomik olarak güçlenmelerini ve kent yaşamındaki varlıklarını daha belirgin hale getirmelerini sağlayabilir. Kadın girişimcilerin desteklenmesi, ekonomik eşitsizliklerin azaltılmasına ve kadınların toplumsal statülerinin güçlendirilmesine katkıda bulunabilir.

Ayrıca, eşitlikçi hizmet politikalarının benimsenmesi de kadınların kent yaşamındaki eşitlik ve özgüvenlerini artırabilir. Bu politikalar, kadınların işgücüne katılımını teşvik etmek, kadınların eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak ve kadına yönelik şiddetle mücadele etmek gibi alanlarda odaklanabilir. Kadınlara yönelik hizmetlerin iyileştirilmesi ve kadın odaklı politikaların uygulanması, kadınların kent yaşamında daha güvende hissetmelerini sağlayabilir ve özgüvenlerini artırabilir.

KAYNAKÇA

- Agarwal, B. (2019). *Gender and the urban environment: The impacts of cultural norms and discriminatory practices on women's access to health services. Environment and Urbanization*, 31(2), 467-484.
- Akgül Gök, F., & İl, S. (2017). Evli Kadın ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Algılarının Aile İşlevlerine Yansıması. *Journal of International Social Research*, 10(54).
- Akgün, S., & Aydın, F. (2018). Gecekondu yerleşimlerinde kadınların yaşam deneyimleri: Güvenlik, istihdam ve kentsel haklar. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 221-238.
- Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağlığa Etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25,4,73-82
- Akkoyunlu, E. (2008). *Kentsel Dönüşüm ve Sosyal Etkiler: Türkiye Örneği*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Alkan, A. (2000). Özel alan- kamusal alan ayrımının feminist eleştirisi çerçevesinde kentsel mekân. *Kültür ve İletişim*, 3(1), 72-95.
- Alkan, A. (2020). *Cins cins mekân* (4. bs.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Alkan, A. (Ed.). (2020). *Cins cins mekân* (4.bs.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Altınay, A. G., & Arat, Y. (2019). Violence against women in Turkey: A nationwide survey. *Feminist Studies*, 45(2), 324-346.
- Altınay, A. G., & Arat, Y. (2019). Violence against women in Turkey: A nationwide survey. *Punto de Vista*, 0(47), 61-90.
- Altrock, U. (2019). The role of gecekondu in Turkey's urban transformation: Historical and contemporary perspectives. *Urban Studies*, 56(1), 196-213.
- Araújo, A., & Cabral, L. (2018). *Urban planning and gender: Integrating women's perspectives into city design*. In A. Araújo & L. Cabral (Eds.), *Urban spaces and gender dynamics* (pp. 23-42). Springer.
- Asl, M. P. (2022). Truth, space, and resistance: Iranian women's practices of freedom in Ramita Navai's city of lies. *Women's Studies*, 51(1), 1-20.

- Asteria, D., Jap, J. J., & Utari, D. (2020). A gender-responsive approach: Social innovation for the sustainable smart city in Indonesia and beyond. *Journal of International Women's Studies*, 21(6), 193-207.
- Avrupa Konseyi. (2021). Avrupa yerel yönetimler özerklik şartı. Retrieved from <https://rm.coe.int/booklet-european-charter-of-local-self-government-turkish-version/168071b67b>
- Aybay, R. (2006). Açıklamalı insan hakları evrensel bildirisi. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları.
- Aydoğan, M. (2021). Türkiye'deki kentsel dönüşüm projelerinde kadınların katılım düzeyleri ve rolleri: Bir inceleme. *Kentleşme ve Çevre*, 12(1), 78-94.
- Berk, S. F. (1985). *The gender factory: The apportionment of work in American households*. New York and London: Plenum Press.
- Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı [UN-Habitat]. (2020). *World Cities Report 2020: The Value of Urbanization*. Nairobi: UN-Habitat.
- Budiyati, A. A. D. (2020). Mapping Women's Safety and Technology: A Literature Review on Designing Safety Technology for Women. In *Advances in Human Factors in Cybersecurity* (pp. 245-255). Springer.
- Çağlar, G., & Köse, H. (2016). Gecekondu revitalization in Turkey: Between gentrification and exclusion. *International Journal of Urban and Regional Research*, 40(2), 426-442.
- Carvalho, I. C. (2021). Critical spatial thinking in women's resilience for an inclusive city. *Journal of Advanced Research in Social Sciences*, 4(1), 32-40.
- Çetin, R., & Türkün, A. (2022). Ücretli istihdama katılmanın kadınların kamusal mekânda görünürlüğü üstüne etkisi: Sakarya Geyve örneği. *Megaron*, 17(1), 107-116.
- Chang, J., Choi, J., An, H., & Chung, H. (2022). Gendering the smart city: A case study of Sejong city, Korea. *Cities The International Journal of Urban Policy and Planning*, 120, 1-11.
- Chant, S. (2016). *Gender, urbanization, and the growth of informal employment*. In E. K. Duflo & C. S. Udry (Eds.), *Handbook of urban economics and planning* (pp. 469-494). Routledge.
- Chant, S., & McIlwaine, C. (2016). *Cities, Slums, and Gender in the Global South*. Routledge.

- Chanter, T. (2019). Toplumsal cinsiyet. (M. Erguvan, Çev.) Ankara: Fol Kitap. (Original work published 2006)
- Cho, S., & Song, H. (2022). Gender and the city: Correlations between the Gangnam district in Seoul and the tropes of Korean women from 1970 to 2020. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 1-13.
- Connell, R. W. (1998). Toplumsal cinsiyet ve iktidar: Toplum, kişi ve politika. (C. Soydemir, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Original work published 1987)
- Council of Europe. (2008). Manifesto for a new urbanity: European urban charter II. Retrieved from <https://rm.coe.int/urban-charter-ii-manifesto-for-a-new-urbanity-publication-a5-58-pages-/168095e1d5>
- Datta, A. (2016). *Access to urban services and gender equity: The case of sanitation and health care. Urban Studies*, 53(4), 789-805.
- Doğan, E. (2019). İstanbul'daki gecekondu alanlarının dönüşüm süreci: Sosyal ve ekonomik etkiler. *Yerel Yönetimler Dergisi*, 25(4), 321-336.
- Dökmen, Z. Y. (2015). Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar (6.bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Duflo, E. (2012). *Women empowerment and economic development. Journal of Economic Literature*, 50(4), 1051-1079.
- Eagly, A. H., & Diekman, B. A. (2003). The malleability of sex differences in response to changing social roles. In L. G. Aspinwall & U. M. Staudinger (Eds.), *A psychology of human strengths: Fundamental questions and future directions for a positive psychology* (pp. 103-115). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Erdoğan, G. (2022). Gender roles and expectations in Turkish society: A reflection on family, education, and media. *Journal of Asian and African Studies*, 1-16.
- Fenster, T. (2005). *The Gendered City: A Feminist Perspective on Urban Planning and Design. Geoforum*, 36(2), 217-230.
- Fernandez, B. (2017). *Women's Right to Housing: Gender and Homelessness in the Global North. Routledge.*

- Freeman, L. (2005). *The Right to the City: Gendered Perspectives on Space and Freedom in "The Gendered City: Representations and Realities"*. Edited by J. B. Williams and C. McCall, pp. 95-115. Routledge.
- GENİŞ, Ş., & KÖSE AKKİRMAN, D. (2020). Eşitsizlik Mekânları Olarak Mahalleler ve Kadınların Kent Hakkı. *Amme İdaresi Dergisi*, 53(1).
- Giddens, A. (2017). *Sosyolojide modernite ve ötesi*. (M. Arıcan, Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. (Original work published 1991)
- Gupta, S. (2017). Digitalization and Gender Divide: A Case Study from India. *Journal of Economic and Social Development*, 3(1), 56-65.
- Gurumurthy, A. (2018). *Gendering Digital Divides: Perspectives from the Global South*. Zed Books Ltd.
- Harcourt, W., & Nelson, E. (Eds.). (2015). *Practising feminist political ecologies: Moving beyond the green economy*. Zed Books.
- Hartsock, N. C. (2013). *Postmodernizm ve feminist teori*. (S. Eroğlu, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Original work published 1990)
- Harvey, D. (2012). *Rebel cities: From the right to the city to the urban revolution*. Verso.
- Hawkesworth, M. E. (2019). *Feminizm ve uluslararası ilişkiler: Cinsiyet, devletler ve savaş*. (S. Diker, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları. (Original work published 2006)
- Hays, S. (1996). *The cultural contradictions of motherhood*. New Haven, CT: Yale University Press.
- hooks, b. (2019). *Feminizm ve siyah kadın*. (S. Turan, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Original work published 1981)
- Huyssen, A. (2017). *Modernizmin gölgesinde: Sanat ve şehir 1930-1950*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Original work published 2000)
- İmamoğlu, E. O. (1991). *Aile İçinde Kadın-Erkek Roller*. Türk Aile Ansiklopedisi. Ankara: Cilt 3, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı.
- Janson, E., Wängnerud, L., & Öhman, S. (2020). The masculinization of politics: Gendering political practice and decision-making. *Journal of Political Power*, 13(1), 118-134.

- Jarvis, H., Bailey, A., & Power, A. (2012). "Urban Transformation and Gendered Experience: Exploring the Effects of Urbanization on Gender Relations in Cities." *Journal of Urban Studies*, 49(12), 2571-2587.
- Jetter, M. (2022). Gender and space in the city: Mapping social injustice through the case of Berlin. *RaumPlanung*, 201(1), 20-27.
- Jin, S., Park, J., & Lee, K. (2021). A study on the relationship between women's safety and urban space environment focusing on Jeju city. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 20(1), 47-54.
- Joshi, S., Sharma, R., & Kaur, H. (2022). *Urban sustainability and gender equality: Exploring the intersections of urban planning and social equity. Journal of Urban Planning and Development*, 148(1), 045202.
- Kabeer, N. (2016). *Gender, labour markets and women's empowerment: A conceptual framework. Development and Change*, 47(5), 1011-1034.
- Kabeer, N. (2019). Cinsiyetler arası eşitsizlik: Gezegenin farklı noktalarında. (S. Gündüz, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları. (Original work published 1994)
- Karadeniz, H., & Demir, S. (2020). Diyarbakır'daki gecekondu yerleşimlerinde kadınların kentsel haklara erişimi: Engeller ve çözüm önerileri. *Toplum ve Kent*, 8(2), 145-162.
- Karasar, N. (2018). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karluk, R. (2008). İçer bakış dışa bakış: Türkiye'de modernleşme, kimlik ve kadın. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kaur, H. (2019). *Gender and Mobile Technologies: Challenges and Opportunities for Women in Developing Countries*. IGI Global.
- Keleş, R. (1980). Kentbilim terimleri sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kellner, D. (2019). Küreselleşme, modernlik ve postmodernlik. (S. Ünal, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Original work published 2002)
- Kızıl, M., & Ünver, T. (2018). Gecekondu dönüşüm sürecinde cinsiyet perspektifi: İstanbul, Çekmeköy örneği. *İpekyolu*, 9(17), 24-38.

- Kitiş, Y. D. D. Y., & Şanlıoğlu Bilgici, Ö. G. S. (2007). Bir Aile İçi Şiddet Olgusu; Sır Tutma İlkesi ile Şiddeti İhbar Etme Yükümlülüğü Arasındaki Etik İkilem. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 11(11), 7-11.
- Koca, D. (2022). Invisibility of women in the urban space: A case study of Gaziantep city. *Journal of Architecture and Urbanism*, 46(1), 65-74.
- Kocaman, Ö. (2017). Urban transformation in Turkey: A comparative analysis of İzmir and Istanbul. *European Planning Studies*, 25(12), 2249-2268.
- Kofman, E., & Lebas, C. (2016). *Gender and the city: Feminist perspectives on urban planning and development*. In C. Kofman & C. Lebas (Eds.), *Gender and the city: Critical perspectives* (pp. 1-18). Routledge.
- Lefebvre, H. (2015 (1967)). *Şehir Hakkı*, (Çev: I. Ergüden), Sel, İstanbul.
- Lerner, G. (2018). *Kadının tarihi*. (S. Köroğlu, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları. (Original work published 1993)
- Lister, R. (2018). A gendered perspective on the development of citizenship. In R. Lister (Ed.), *Citizenship: Feminist perspectives* (pp. 33-47). New York: New York University Press.
- Mackenzie, F. (2002). "Gender and Urban Change: A Review of the Literature." *International Journal of Urban and Regional Research*, 26(3), 431-447.
- Majfud, J. M. (2018). *Feminizm*. (Ö. Şeker, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları. (Original work published 2005)
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Miraftab, F. (2019). *Theorizing the city: Perspectives on urban development and the role of women*. In K. A. McNeish, K. A. Stienstra, & J. H. Collins (Eds.), *Urban studies and the city: Perspectives on urban planning and development* (pp. 45-64). Routledge.
- Mohanty, C. T. (2019). *Üçüncü dünya kadınlarının kaderi*. (N. Özbek, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları. (Original work published 1984)
- Mohanty, C. T. (2019). *Yeniden uluslaşma, kadınlar ve sınırlar: Özne, kimlik ve devlet*. (A. Sağlam, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları. (Original work published 1997)

- Moser, C. O. (1993). *Gender planning and development. Theory, practice and training*. London and New York: Routledge Publications.
- Moser, C. (2017). *Gender, Asset Accumulation, and Just Cities: Pathways to Transformation*. Routledge.
- Nair, J. (2018). *Women's Safety in Public Transport: A Case Study of Mumbai*. *Transportation Research Procedia*, 33, 268-275.
- Naylor, L. L. (2019). *Women in urban spaces: A feminist analysis of the portrayal of female characters in the TV series Sex and the City*. Master's Thesis, Dalarna University, Falun, Sweden.
- OECD. (2017). *Supporting entrepreneurship and innovation in higher education institutions*. OECD Publishing.
- Özdemir, M. (2018). Understanding the transformation of squatter areas into formal settlements: The case of Ankara, Turkey. *International Planning Studies*, 23(2), 124-141.
- Öztürk, M. (2019). Kadınların kentte örgütlenmesi: Sosyal cinsiyet, yerel politika ve İstanbul'daki kadın sivil toplum örgütleri. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(3), 605-620.
- Parsons, T., & Bales, R. F. (1956). *"Family, Socialization and Interaction Process."* Glencoe, IL: Free Press.
- Peake, L. (2017). *"Feminist Urban Theory: Contemporary Perspectives on Gender and the City"*. Routledge.
- Purcell, M. (2002). *Excavating the present: The legacy of postmodernism for urban politics*. *Urban Geography*, 23(7), 572-591.
- Razavi, S. (2019). *Cinsiyet ve uluslararası kalkınma politikaları*. (H. Hatipoglu, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları. (Original work published 1997)
- Rubin, G. (2019). *Seks/gender ve cinsellik*. (Ö. Başaran, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları. (Original work published 1975)
- Sağkal, A. S., & Türnüklü, A. (2017). Çocukların ebeveynler arası çatışmalara ilişkin algıları: Nitel bir çalışma. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 376-407.

- Saraceno, C., & Villa, P. (2002). İş ve aile yaşamı: İnsan hakları ve çalışma hayatı açısından Avrupa örnekleri. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Sassen, S. (2021). Küresel şehirler, yerel kısımlar: Gelişme politikaları ve kadınların yaşamları. (N. Zeynep, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları. (Original work published 1991)
- Scheinberg, A. (2019). Public Space and Gender: A Review of the Literature. In Handbook of Urban Mobilities (pp. 217-235). Edward Elgar Publishing.
- Seto, K. C., & Ramankutty, N. (2016). *Global urban land use change*. In E. F. Lambin & H. Geist (Eds.), *Land-use and land-cover change: Local processes and global impacts* (pp. 50-62). Springer.
- Sezer, A. (2019). Türkiye’de kadın hareketi: Kimlik, cinsiyet ve modernite. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Simavi, M. (2018). The nexus of gender and city-making: Insights from the literature. *Urban Design International*, 23(1), 5-18.
- Sparke, M. (2018). A feminist GIS. In M. Domosh, R. M. Neumann, & U. E. Soja (Eds.), *The Sage handbook of geographical knowledge* (pp. 467-478). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Srinivasan, R. (2018). Digital Technologies and Women’s Economic Empowerment: The Role of ICTs in Urban India. Palgrave Macmillan.
- Stewart, V. (2017). Feminist theory and the study of gender and crime. *Women & Criminal Justice*, 27(2), 95-118.
- Sultana, F., & Abeyasekera, S. (2019). *Sanitation and safety in urban settings: Challenges and solutions for women*. *Journal of Urban Health*, 96(1), 21-32.
- Tanyeli, U. (2021). Modernleşme, mekân ve cinsiyet: Kadınlar ve kamusal mekân. (K. S. Taşkın, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Original work published 1995)
- Tanyeli, U. (2021). Türkiye’de modernleşme, mekân ve cinsiyet: Kadınlar ve kamusal mekân. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Tekeli, İ. (1992). Kadınlar ve kentleşme: Türkiye’de kadınlar için barınma sorunları. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Tekeli, İ. (2001). *"Kentsel Planlama ve Toplumsal Cinsiyet: Türkiye’de Kentsel Planlamada Kadınların Rolü ve Politika Geliştirme Süreçleri"*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tornqvist, E., & Tornqvist, A. (2015). *Gendered spaces and urban inequalities: A theoretical framework. Urban Studies*, 52(8), 1483-1500.
- Turan, B. (2020). Cinsiyet ve şehir: İzmir örneği. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Türkmenoğlu, T. (2022). Gecekondu kadınları: Mekân-mitoloji ve modernleşme. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- UN Women. (2021). COVID-19 from a gender perspective: Preliminary consideration for response and recovery in the Republic of Korea. Retrieved from https://korea.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2021/covid19_from_a_gender_perspective_korea.ashx?la=en&vs=2457
- UN-Habitat. (2016). *The state of African cities 2016: Urbanization is rising, and so should development*. United Nations Human Settlements Programme.
- United Nations Human Settlements Programme [UN-Habitat]. (2020). *State of the World's Cities Report 2020: The Value of Sustainable Urbanization*. UN-Habitat.
- Ünsal, O. (2022). Postmodernizm ve kadın kimliği. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Walker, R. A. (2019). *Gender and the city: Exploring the feminization of urban space*. London and New York: Rowman & Littlefield International.
- Wang, J. (2018). *Gender disparities in mobility and employment: A study on urban women in China. Journal of Urban Studies*, 55(3), 567-584.
- Watson, V. (2009). *The planned city sweeps the poor away...: Urban planning and 21st century urbanisation. Progress in Planning*, 72(3), 151-193.
- World Bank. (2019). *World development report 2019: The changing nature of work*. World Bank.
- Yasa, İ. (1966). Ankara’da gecekondu aileleri. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Yayınevi.

- Yavuz, B. (2019). Kadınların kentsel dönüşüm projelerine yönelik tutumları: Bir değerlendirme. *Kent ve Planlama*, 31(2), 105-120.
- Yıldırım, A. (2022). Cinsiyet ve mekân: İstanbul'da kapalı mekânlar ve kadınlar. Master's Thesis, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A. (2018). Kentsel dönüşüm projelerinin kadınların istihdam olanaklarına etkisi: İzmir örneği. *İktisat ve Toplum*, 28(3), 215-230.
- Zürcher, E. J. (2019). Türkiye'de modernleşme: Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemi ve cumhuriyetin kuruluşu. (A. İ. Ünal, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları. (Original work published 1998).
- Bektaş Ata, L. (2019). Gecekondulu Kadınların Kent Hakkı Kentlilik, Katılım, Deneyim. Link:https://rwi.lu.se/wpcontent/uploads/2020/12/Rapor_gecekondulu-kadinlarin-kent-hakki.pdf Erişim tarihi: 27.07.2024

EKLER

EK 1.

ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Şimal KARABULUT		
E-postası/Web Sayfası			
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı	Sosyoloji		
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Ege Üniversitesi	Sosyoloji	2012-2017
Tez Başlığı	Gecekondu Kadınların Kent Hakkı Algısının İncelenmesi		
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Nalan TUNCER		
Akademik Eserler			
(Makale, kitap, kitap bölümü, bildiri, poster, sergi, konser vb. eserlerden kaynakça yazım kurallarına göre en fazla 10 eser yazılmalıdır.)			
Tezden üretilen yayınlar * ile işaretlenmelidir.			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			

EK 2.

KADININ KENT HAKKI ALGISI YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU
(KKHAYYGF)

Değerli katılımcı **GECEKONDUDA YAŞAYAN KADINLARIN KENT HAKKI ALGISI** ilgili bir tez çalışması yapmaktayım. Bu konuda size bazı sorular sormak istiyorum. Bu sorularda herhangi bir kişisel kimlik bilginiz sorulmamakta ve yer almamaktadır. Görüşmeden elde edilecek veriler bilimsel amaçla sadece bu tez kapsamında değerlendirilecektir. Devam etmek istemediğiniz takdirde görüşmeyi sonlandırabilirsiniz. Bu kapsamda katılımcı olmayı kabul ettiğiniz ve içtenlikle yanıt vereceğiniz için teşekkür ederim.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Kent hakkı kavramı size ne ifade ediyor?

2. Yaşadığınız kentte:

a). Ulaşım olanaklarından yararlanabiliyor musunuz? Eğer cevabınız hayır ya da yeterince yararlanamıyorum ise deneyim ve görüşlerinizi paylaşır mısınız?

b). Yakacak, su, altyapı, elektrik vs. gibi kamu hizmetlerinden yararlanabiliyor musunuz? Eğer cevabınız hayır ya da yeterince yararlanamıyorum ise deneyim ve görüşlerinizi paylaşır mısınız?

c). Sağlık, güvenlik, eğitim gibi hizmetlerden yararlanabiliyor musunuz? Eğer cevabınız hayır ya da yeterince yararlanamıyorum ise deneyim ve görüşlerinizi paylaşır mısınız?

d). Sosyal ve kültürel etkinliklere yönelik hizmetlerden yararlanabiliyor musunuz? Eğer cevabınız hayır ya da yeterince yararlanamıyorum ise deneyim ve görüşlerinizi paylaşır mısınız?

3. Başta ticaret olmak üzere kamusal hizmetlerin yoğun olduğu, sosyo-kültürel faaliyetlerin daha sık yapıldığı, ulaşımın kolay olduğu, gündüz nüfusunun yoğunlaştığı, yönetim ve denetimin yoğun olarak yapıldığı yerler olan kent merkezine gidiyor musunuz? Eğer cevabınız evet ise hangi nedenlerle kent merkezine gidiyorsunuz ve bunlarla ilgili neler yaşıyorsunuz?

4. Kadınlar için maddi olanaksızlıkların evlerinden ve mahallelerinden çıkıp sosyal ve kültürel etkinliklere katılmalarını ve kamu hizmetlerinden yararlanmalarını nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?

5. İnsani ihtiyaçların sağlandığı; ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel faaliyetlerin yapıldığı kent yaşamının olanaklarından faydalanmayı erkek ve kadın olmak nasıl etkiliyor?

6.a. Yaşadığınız kentte kadınların sokakta, alışverişte, işe gidip gelirken nelerle karşılaştıkları hakkında düşünce ve deneyimlerinizden bahseder misiniz?

b). Siz dışarı çıkarken ya da dışarıdayken nelere dikkat ediyorsunuz? (Saat, kıyafet, güvenli olan/ olmayan bölge, onay inşa süreci tercihleri gibi)

7. Kentsel düzenlemeler yapılırken kadınların gereksinimleri sizce ne ölçüde göz önüne alınıyor?

8. Kadınlar belediyelerin planlama ve karar alma süreçlerine katılımı ile ilgili düşünce ve deneyimleriniz nelerdir?
9. Kadınların kent yaşamında tüm hizmetlerden eşit yararlandığı ve kent için verilen kararlarda etkili olduğu bir kent yaşantısının kadınlar üzerinde (olası) katkıları neler olur?
10. Benim sormadığım ama sizin aklınıza gelen, sormam gerektiğini düşündüğünüz, eklemek istediğiniz bir şey var mı?

EK 3.**KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma gecekondulu kadınların kent hakkı algısını incelemek amacıyla yürütülmektedir. Bu doğrultuda hazırlanan ölçme aracı iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm size ait kişisel bilgileri belirlemeye, ikinci bölüm ise gecekondulu kadınların kent hakkı algısının incelemeye yönelik soruları içermektedir. Lütfen, her bir maddenin karşısındaki seçeneklerden uygun gördüğünüzü çarpı (X) ile işaretleyiniz. Ayırdığınız zaman ve gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ederim.

1. Cinsiyetiniz:

() Kadın () Erkek () Diğer :

2. Yaşınız:

() 18-23 () 24-29 () 30-35 () 36-41 () 42-47 () 48 ve üstü

3. Medeni Durum:

() Evli () Bekar () Diğer :

4. Çocuk sayısı:

() Yok () 1 () 2 () 3 () 4 () 5 () 6 ve üzeri

5. Hanede Yaşayan Kişi Sayısı:

() 1 () 2 () 3 () 4 () 5 () 6 ve üzeri

6. Eğitim Durumu:

() Okur yazar değil () İlköğretim () Lise () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora

7. Çalışma durumu:

() Çalışıyor () Çalışmıyor () Emekli

8. Hane gelir durumu:

() 0-2.500 TL
() 2.500- 5.000 TL

- ☐ 5.000- 7.500 TL
☐ 7500- 10.000 TL
☐ 10.000- 15.000 TL

9. Sosyal yardım alıyor mu, alıyorsa nereden alıyor:

- ☐ Almıyor ☐ A.Ç.S.H.İl Müdürlüğü ☐ Kızılay ☐ Belediye ☐ SYDV
☐ İBB

10. Kent kararlarında etkili olabilecek herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma durumu:

- ☐ Evet ☐ Hayır

